

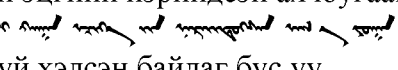
**Төвдийн номын сангаас олдсон Нууц Товчооны хэсгийг
Е Дэхүйн хэвлүүлсэн Нууц Товчоо, Хураангуй Алтан Товчтой
мөргүүлэн (ᠮᠣᠩᠭᠣᠯᠠᠨᠨᠠᠭᠤᠨᠨᠠᠭᠤᠨᠨᠠᠭᠤᠨ)᠎ᠠᠶᠢᠨᠰᠤᠯᠠᠰᠠᠨᠨᠢᠨ**

Б.Сумьяабаатар (Монгол)

᠘᠕ Монголын Нууц Товчоо маань зуу зуун үеийн монгол ухааныг өвөрлөсөн аугаа бүтээл. Миний бие, Монголын Нууц Товчоотой хадаг барин золгосон 1960-аад оноос эхлэн, Нууц Товчооны монгол эхийн тухай дараахи зүйлийг цохон тэмдэглэсээр ирсэн, үүнд: **“бичгийн хэлний бат уламжлалыг барьж бичсэн”, “ганицхан хувь үйлдэнэ гэж байхгүй, хувилбарууд бас байх учиртай”, “Уугал эх нь монгол уйгур үсэг (= худам монгол)ээр зохиогдсон гэдэгтэй маргах хүн гарахгүй. Тэр эх бидэнд уламлан ирээгүй ч байж болох боловч, Их х о р и г болон дэлхийн соёлт түмэн хаа нэгэн газараа хадгалан авч үлдсэн байхыг үгүйсгэж, горьдлого тасрах учир үгүй”, “Нууц Товчоог анх худам монголоор бичиж зохиосон гэдэгтэй мэлзээд нэмэргүй. Харин, Нууц Товчоог нангиадаар галиглахдаа монгол үсгүүдийн дотроос ямар үсгээр бичсэн эхийг барьж галигласан бэ гэдэг асуудлыг судлах хэрэгтэй болно. Ямар үсгийн эхээс галигласан байна, тэр үсгийнхээ зөв бичих ёс, тогтолцоог тусгасан, тэр эх рүүгээ дахин хөрвүүлэхэд дөхөм байх ёстой”** (Монголын Нууц Товчоон. Үсгийн галиг. Уб.1990. 893,901,902,954-р талд нэхэн үз) гэх зэргээр олонт бичиж байсан билээ. Солонгост очиж таван жил ажиллахдаа тэр зүгт байж магадгүй хэмээн нэлээн хайсан боловч олоогүй*.

* Нууц Товчоог нангиадаар галиглахдаа харж бичсэн бичгийн эх нь монгол худам бичиг (ᠮᠣᠩᠭᠣᠯᠠᠨᠨᠠᠭᠤᠨᠨᠠᠭᠤᠨᠨᠠᠭᠤᠨ)ийн эх үү, монгол дөрвөлжин бичиг (ᠮᠣᠩᠭᠣᠯᠠᠨᠨᠠᠭᠤᠨᠨᠠᠭᠤᠨᠨᠠᠭᠤᠨ)ийн эх үү гэдэг хоёр салаатай. Монголын Нууц Товчоог нангиадаар ганиц л удаа буулган барлаадүй, өөрөөр хэлбэл, монгол худам үсгээр байсан Нууц Товчоог нангиадаар хэдэнт галигласан гэж үзнэ (Ямар онцлогуудтай байсан тухай «Монголын Нууц Товчооны хэлбэр судлал», 2012.184-р талд нэхэн үзнэ үү). Нууц Товчооны дөрвөлжин бичгийн эх байсныг үгүйсгэх учиргүй. Зөвхөн дөрвөлжин бичгийн онцлогыг харуулсан зүйл Нууц Товчооны галигт бас бий. Мөн, монгол дөрвөлжин үсэг зохиож 1269 онд дэлхий дэхинд тунхагласны дараа Монголын Нууц Товчоог дөрвөлжин үсгээр буулгасан, өөрөөр хэлбэл, Монголын Нууц Товчооны дөрвөлжин үсгийн нэг эх байсан байна. Тэр үеэс, а) Монголын Нууц Товчоог монгол хэлний сурах бичиг болгох зорилгоор нангиадаар дахин нарийвчлан галигласан ба; б) тэр үеийн монгол ярианы хэлэнд ойртуулах оролдлого хүчтэй болсон ба; в) үг ба үгийн хэлбэрийг галиглахдаа зонхи (ᠵᠣᠩᠭᠢᠯᠢᠭᠢ) эгшиг авианы хүчдэлтэй ба хүчдэлгүй, уруулын ба уруулын бус, уужим, дунд, уйтан алин болох, тэргүүн ба тэргүүн бус үед орсон байдал, урт богино хос эгшигийн алин болох, ямар нөхцөл байришлд оршиж байгаа, ижилшил ондоошил, сулрал сугарал зэргийг бололцооны хэрээр тусгах шаардлагатай болсон ба; г) үг ба үгийн хэлбэрийг галиглахдаа зонхи гийгүүлэгч авианы шинж төрх, тухайлбал, хамжих, шүргэх, хамжин шүргэх, дуутай дуугүй, чичрэх, хажуугийн, уруулын, хамрын, хэлний урдуурхи дундуурхи хойгуурхийн алин болох, ямаршүү нөхцөл байришлд байгаа, тагнайшил, сулрал, солигдол, сэлгэлт, нэмэгдэл зэрэг авианы үзэгдлүүдийг эрхбиш тусгах хэрэгцээтэй болсон ба; д) ярианы хэлнээ ойртуулах хэрэгцээнээс үүдэн нутгийн аялгууны зарим үзэгдэл [анхны монгол уйгур үсгийн эхдээ ч байсан] түлхүүхэн шургалах боломжтой болсон, үүнд, төвөнхийн дуугүй сул шүргэх h- олон үгийн эхэнд тэмдэглэгдсэнийг энд хамааруулж болно.

Хэмээтэл, саяхан, Монголын Нууц Товчооны монгол худам бичгийн хэдэн хуудас бичмэл эх олджээ. Түүнийг бид, америкийн Индиана сургуулийн профессор, монголч эрдэмтэн Кристофер Этвүүд (C.Atwood) цахим хуудсандаа (catwood@indiana.edu) тавьсан нэг бүтэн, хоёр тал хуудас гарбичмэлээс мэдсэн. (http://mnews.mn14727.1/2/2014_1/2/2014_9:37PM)᠎ᠠᠶᠢᠨᠰᠤᠯᠠᠰᠠᠨᠨᠢᠨ. Бид эхэндээ, тэр эрдэмтэн олсон юм байна даа гэж санасан. Гэтэл тэр эрдэмтэн, ахдагч биш болохоо мэдэгдэж (*I am not the “discoverer” of this document*), Бээжингийн Үндэсний Их Сургуулийн профессор Мянгадын Эрдэмт (erdem705@sina.com), Бээжингийн Ардын Их Сургуулийн профессор Оюунбилиг (bilig63@126.com), Хятадын Нийгмийн Шинжлэх Ухааны Академийн профессор Улаан (ulaan0404@yahoo.com), (ulaan@cass.org.cn),

Үндэсний номын сангийн ажилтан Сарангоо нараас лавлахыг зөвлөсөн захидал ирүүлсний дагуу холбоо барьсанд, Оюунбилиг профессор цахим захидалдаа: **“Зууннаст Төвдөөс 2 хуудас олж, түүнийг- гээ Улаанд өгч судлуулсан ба Улаан 2009 онд өгүүлэл хэвлүүлсэн. Улсын номын сангийн ажилтан Сарангоо Төвдөд ажиллаж байхдаа хоёр жилийн өмнө 11 хуудас олж, 11 хуудсаа судалгааны хамт ном болгон шинэвтэрхэн хэвлүүлжээ. Би ноднин Төвд багийн гараас мөн энэ хуулмалын 2 хуудас олсон ба түүнийг мөн Улаан багиуд өгсөн. Ингээж бодвол бүгд 15 хуудас олдож байна. Ерөнхийд нь хэлбэл, энэ гарбичмэл бол Нууц Товчооноос үүсэлтэй, 17-р зууны түүхэн бичиг, Лувсанданзаны Алтан Товчоос эрт, Нууц Товчооноос хожмын 17-р зууны ном байна. Яаж, хэзээ хэн төвдөд аваачсан гэдгийг хэн ч мэдэхгүй”** гэж жудаг сайт эрдэмтэн хүний ёсоор сайхан тайлбарлаж бичжээ. Бид, мэдээллийн эрин үед, өвөрлөгч эрдэмтдийнхээ судалгааг дэндүү хожуу сонсож, олж үзээгүй байгаа нь тун тоогүй, өөрийгөө түмэнтээ зэмлэвээс зохистой. “Би хаан эцгийн нэрийдсэн ах юугаан дэргэд ажу, умартсаныг дуратгаж, унтарсныг сэрүүлж явъя гэж Гоо Толуй хэлсэн байдаг бус уу (Монголын Нууц Товчоо. 11-р эвхмэлтийн 255-р зүйлийн 40-42-р мөр). Эртний энэ уламжлалт үгийг санаж, Индиана сургуулийн профессор, монголч эрдэмтэн Кристофер Этвүүдэд гүн талархал дэвшүүлэх учиртай.

© Монгол хэлнээ “судлах”, “судалгаа”, “судлал”, “шинжлэх”, “шинжилгээ” “шинжлэл” гэсэн үгтэй нарийн утга илтгэн хослодог tulqu, тулах”, tulyaqu, тулгах”, tulγaburi, тулгавар”, tulγalta, тулгалт”, tulγaburilaqu, тулгаварлах”; qarγuqu, харгах”, qarγuyan, харгаан”, qarγuyulqu, харгуулах”, qarγulduyulqu, харгалдуулах”; mörögükü, мөргөх”, mörögüülkü, мөргүүлэх”, mörögüldükü, мөргөлдөх” гэсэн өөр өөрийн өвөрмөц өнгө өстэй ойролцоо үгсийн цуваа оршдог. “Зэргэцүүлэх”, “харьцуулах”, “харгуулах” гэвэл алдаг оног, орон зай, завсар хөндий үзэгдэнэ. “тулгах” гэвэл дээрхээс нэлээн шахуу. mörögüülkü мөргүүлэх” гэвэл “яс тулгах”, “гүй зайгүй”, “хий зайгүй”, “хүй зайгүй”(“хүй” гэх зайгүй, үлээх ч зайгүй) гэсэн санаа. Мөр мөрөөр нь, үг үгээр нь, дагавар нөхцөлөөр нь, найруулгаар нь, бичлэгээр нь, балласан, оруулсан, цэг тэмдэг зэргийг нь ний харгалзан, эхбичигтээ чин үнэнч тулган хийж буй бидний эл судлагаанд нэн зохистой нь “мөргүүлэн судлах” гэсэн нэртөмьёо гэж үзэв.

©© 2013 оны 12 сарын сүүл үе, америкийн монголч эрдэмтэн Кристофер Этвүүд(Christopher P.Atwood)ийн интернетэд тавьсан гарбичмэл эх ↓

ийм нэгэн зүйлтэй золгов. 2009 оноос Бээжингийн номын сангийн судлаач эрдэмтэн Сарангоо(Saranyou-a) гол цөм болж, мөрөөр нь мөшигж, хөөцөлд хөөцөлдсөөр ар өвөргүй бичсэн арав гаруй хуудас гарбичмэл олж, профессор Улаан, Сарангоо нар дотоодын хэвлэлдээ эрдэм шинжилгээний өгүүлэл нийтлүүлснийг үзэлгүй цаг алдсан боловч, монгол үсгээр бичсэн Нууц Товчооны уугал эх байсан тухай өөрийн урьд бичиж нийтлүүлсэн, баталсан зүйлсээ дурдаад, Төвдөөс шинээр олдсон Монгол үсгийн Нууц Товчооны хэсгийн зураг буулгал, монгол үсгийн сэргээлт, ром үсгийн галигийг оруулаад, Нууц Товчоо, бусад сурвалжуудтай тулган судалгаа хийнэ гэж дотроо төлөвлөөд, эхний ээлжинд ↓

Төвдөөс олдсон
монгол үсгийн Нууц Товчооны ↓

Нууц Товчооны
зүйл, мөр ↓

мөр 1

мөр 2
(urida) **anda bolulčaruṅ** (NT116-4) {"erte" гэдэг үг нэмэгдсэн}
анд бололцруун

мөр 3
(Temüji) **n arban nigen nasutu** (NT116-4)
н арван нэгэн наст

мөр 4
(büküi) **tur jamuq-a qural** (NT116-5)
-тур Жамуха хурал...

мөр 5
(ši) **ya Temüjin-e ögdü**: (NT116-5)
-га Тэмүжинээ өгч

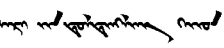
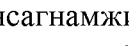
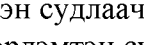

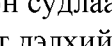

мөр 6
(Temüji) **n-u činggil-tur-tu** (NT116-5,6) {čenggildügtü}
-ний чингил-тур-тү

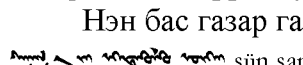
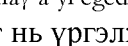
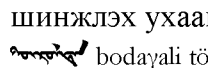
мөр 7
(šiya anda) **bolulčaju (anda) kemeldügsen** (NT116-6) "anda" гэдэг үг байхгүй байна.
бололцож хэмээлдсэн

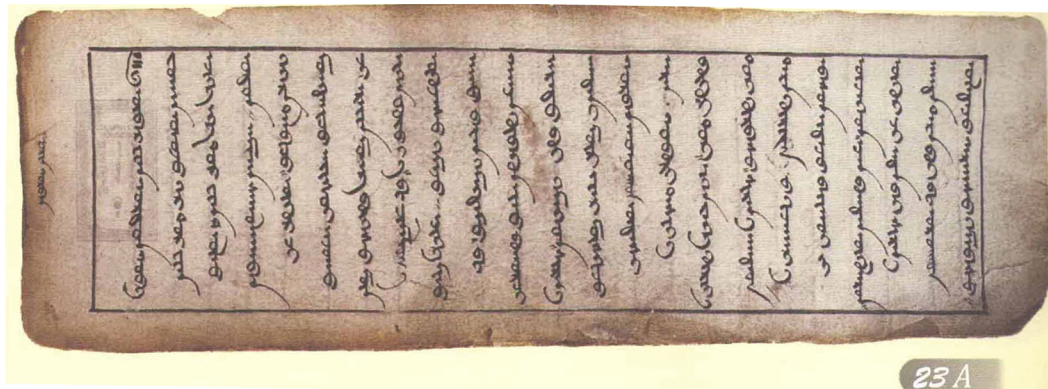
мөр 8.....
u mōlsūn-tūr (NT116-7)
-ы мөсөн-түр

мөр 9.....
- čaqui-tur tende (NT116-7)
- цахуй-тур тэнд

мөр 10.....
kemeldüjü: tegün-ü (NT116-7,8) { NT kemeldülegei}
хэмээлдэж, түүний *гээж уншаад, 2015 онд «Дурсгалт бичгийн сэнтийд заларсан Монгол Орос толь» хэмээх номынхоо оршилд (17,18-р тал)хэвлэсэн удаатай.*

Төвдийн (Ary-yin doldingling keyid)-ийн номын санчид, Соёлын Товчооны Оолын дарга Пунсагнамжил (Pungsuyamgil), Бээжингийн номын сангийн эрдэмтэн судлаач Сарангоо (Saranyou-a), нийгмийн шинжлэх ухааны Хүрээлэнгийн эрдэмтэн судлаач Улаан(Ulayan) болон Зууннаст (), , , нарт дэлхийн Нууц Товчоо судлаачид бид, **нээлт хэмээн үзэж** гүн талархал дэвшүүлэх учиртай.

Нэн бас газар газрын мэргэд, анхдагчдынхаа сүүн санааг эздүүлэлгүй (sün sanay-a-yi egedegülkü ügei) өргөн тэтгэж, оночит (onučatu) бодлыг залган, шинжилгээ судалгааг нь үргэлжлүүлэн, тал талаас нь, өнцөг өнцгөөс нь, булан тохойгоос нь, цар хүрээг тэлэн гүн гүнзгий **дэргэцэж** (迭^{ᠳᠡᠷᠭᠡᠴᠡᠵᠢ}兒格扯周 – NT.1-56-4,12) судлах нь шинжлэх ухаанд эртнээс уламжлалтай, амь, бие, сэтгэл бүхүй бодгаль төрөлтөн(bodayali törülten)ий сайн үйлсийн нэг хэмээн сэтгэж, дараахи судалгааг толилуулж байнам. Мэргэд тунгаатугай ↓

Tibet-eče	[23a-1]	öber-iyen qurdun quba-
E Dehüi	(2-90-19)	öbesün qurdun qubi-
Altan Tobči	(14a-16)	öber-iyen oruγ sarγul-
Tibet-eče	[2]	-yuqan unuǰu ger-tür-iyen
E Dehüi	(2-90-19)	-yi unuba. ger-tür-iyen
Altan Tobči	(14a-16)	-iyan unuǰu: байхгүй
Tibet-eče	[3]	ečige eke-tür-iyen: ülü
E Dehüi	(2-90-19)	ba ülü
Altan Tobči		байхгүй
Tibet-eče	[4]	odun namuqa saqulqanban
E Dehüi	(2-90-20)	odun nambuqa saγuγy-a-ban
Altan Tobči		байхгүй
Tibet-eče	[5]	kegere talbiǰu: nökör či
E Dehüi	(2-90-20,21)	keger-e boγoǰu talbiba. nökör či
Altan Tobči		байхгүй
Tibet-eče	[6]	mungtaniǰu ayisui aǰuqu
E Dehüi	(2-90-21)	bürün masi mungtaniǰu ayisu aǰuγu
Altan Tobči		байхгүй
Tibet-eče	[7]	či, ereyin müng bögesü mön
E Dehüi	(2-90-21,22)	ereyin müng
Altan Tobči		байхгүй
Tibet-eče	[8]	nigen buyu-je: bi čimaluq-a
E Dehüi	(2-90-22)	nigen bui-ja. bi čima-dur
Altan Tobči		байхгүй
Tibet-eče	[9]	nöküčesü kemeǰu: ečige minü
E Dehüi	(2-90-22)	nöküčesü. ečige minü
Altan Tobči		байхгүй
Tibet-eče	[10]	naqu bayan kemegdemü: bi
E Dehüi	(2-90-23)	naqu bayan kemegdeγü. bi
Altan Tobči		байхгүй
Tibet-eče	[11]	qaqča köbegün inü boqurčǰ

E Dehüi Altan Tobči	(2-90-23)	γaγca köbegün inü <i>bi boγurču</i> байхгүй
Tibet-eče E Dehüi Altan Tobči	[12] (2-90-24)	neretü bui kemegeḁ: sirq-a neretü bui kemegeḁ sirq-a байхгүй
Tibet-eče E Dehüi Altan Tobči	[13] (2-90-24,25)	aqtan-i mör-iyer möskijü a(γ)tatan- <i>u</i> mör-iyer <i>inü</i> möskijü байхгүй <i>nekelčeju</i>
Tibet-eče E Dehüi Altan Tobči	[14] (2-90-25)	qurban qonuqad üdesi γurban qonu <i>ju</i> üdesi байхгүй
Tibet-eče E Dehüi Altan Tobči	[15] (2-90-25)	naran: quburi tasiy-a naran quburi tasi <i>n</i> байхгүй
Tibet-eče E Dehüi Altan Tobči	[16] (2-90-25,26)	büküi-tür nigen yeke küriy-e büküi-dür nigen küriy <i>en</i> байхгүй
Tibet-eče E Dehüi Altan Tobči	[17] (2-90-26) (14a-19)	-tür kürbesü: sirq-a aqtad <i>irgen</i> -dür kür <i>be</i> . sirq-a a(γ)tatan <i>tayičγud-tu kürbe: kürüm geküle nayiman sirq-a-yi olan kümün küriyeleju</i> <i>umtaysan-i üjebe</i>
Tibet-eče E Dehüi Altan Tobči	[18] (2-90-26,27) (14a-19)	tere küriyen-ü kiγaqar-a <i>nayiman morid</i> tere yeke küriyen-ü kiγaqar-a байхгүй
Tibet-eče E Dehüi Altan Tobči	[19] (2-90-26,27) (14a-19)	ebesün idejü bayiqui-yi ebesülen bay <i>ju</i> büküi-yi байхгүй
Tibet-eče E Dehüi Altan Tobči	[20] (2-90-26,27) (14a-22)	üjegeḁ, ejen boqdan ögülerün: üjebe. <i>temüjn</i> ögülerün ejen <i>boqurči-tu jarliy bolba</i> :
Tibet-eče E Dehüi Altan Tobči	[21] (2-90-28,29) (14a-23,24)	nökür či ende bai sirq-a nökür či ende bai <i>bi</i> sirq-a <i>boqurči či mori bariju</i> bai:
Tibet-eče E Dehüi Altan Tobči	[22] (2-90-28,29) (14a-23,24)	aqta tere bui bi oruqad a(γ)tatan <i>tede</i> bui байхгүй bi orusu <i>gebe</i> :
Tibet-eče E Dehüi Altan Tobči	[23] (2-90-29) (14a-23,24)	üldejü qaraqsu keme <i>besü</i> ü(l)dejü γarsu <i>γai</i> keme <i>be</i> . байхгүй

- Tibet-eĉe [23b-1] boqurĉi ögüler-ün nöküĉe-
 E Dehüi (2-90-30) boqurĉin ögülerün nöküĉesü
 Altan Tobĉi (14a-25) boqurĉi kelebe:
- Tibet-eĉe [23b-2] -sü kemejü irelüge: bi edüge
 E Dehüi (2-90-30) kemen irelege. Bi
 Altan Tobĉi (14a-25,26,27) buyan-tu sayin edür-tü dayala:bulqa edür-tü ĉini bultariju bayibasü
- Tibet-eĉe [23b-3] ende yakin bayiqu kemeged qamtu
 E Dehüi (2-90-30,31) ende yekin bayiqu kemed qamtu
 Altan Tobĉi (14a-29) ende yaqun kereg gebe: qoyayula
- Tibet-eĉe [23b-4] dobtulju oruqad sirq-a
 E Dehüi (2-90-31) dobtulju oruqad sirq-a
 Altan Tobĉi (14b-02,03) oru-γad
- Tibet-eĉe [23b-5] aqtadi üldejü yarbai:
 E Dehüi (2-90-32) aytatan-i üldejü yarba.
 Altan Tobĉi (14b-03,04) naiman sirya-yi kögejü yarbai:
- Tibet-eĉe [23b-6] qoyinaĉa ubuq subuq ayisuqad
 E Dehüi (2-91-1) qoyin-a-aĉa aran ubur subur nekejü ayisu
 Altan Tobĉi байхгүй
- Tibet-eĉe [23b-7] nigen singqula moritu qulaq
 E Dehüi (2-91-1,2) nigen ĉayayan moritu kümiin
 Altan Tobĉi байхгүй
- Tibet-eĉe [23b-8] urqaban bariju irebe: boqur-
 E Dehüi (2-91-2) urq-a bariju yaqĉayar güyüĉejü ayisu. boqurĉin
 Altan Tobĉi байхгүй
- Tibet-eĉe [23b-9] -ĉi ögülerün: nöküür sumu
 E Dehüi (2-91-3) ögülerün nöküür numu
 Altan Tobĉi байхгүй
- Tibet-eĉe [23b-10] numu nada aĉa bi qarbulaldusu + kemeġsen-e
 E Dehüi (2-91-3,4) sumu nada aĉa bi qarbulaldusu kemebe.
 Altan Tobĉi байхгүй

Tibet-eĉe	[23b-11]	temüjĭn ögülerün: <i>nökür</i> minu
E Dehüi	(2-91-4)	temüjĭn ögülerün minu
Altan Tobĉi		байхгүй
Tibet-eĉe	[23b-12]	tula ĉi <i>silürte</i> güjei bi
E Dehüi	(2-91-4,5)	tula ĉi <i>erü</i> stegüjei bi
Altan Tobĉi		байхгүй
Tibet-eĉe	[23b-13]	qarbulasu kemeġed qarbulaldubasu:
E Dehüi	(2-91-4,5)	qarbulaldusu kemejü <i>esergü</i> qarĭn qarbulalduba.
Altan Tobĉi		байхгүй
Tibet-eĉe	[23b-14]	tere ĉayan moritu qulaqai
E Dehüi	(2-91-6)	tere ĉayan moritu <i>kümü</i> n
Altan Tobĉi		байхгүй
Tibet-eĉe	[23b-15]	urqaban <i>duldudĉu</i> bayiqad
E Dehüi	(2-91-6)	urġ-a-bar-ĭyan doqĭju bayĭba.
Altan Tobĉi		байхгүй
Tibet-eĉe	[23b-16]	qoĉurbaĭ: qoyitus nöküd
E Dehüi	(2-91-7)	qoyitus nöküd
Altan Tobĉi		байхгүй
Tibet-eĉe	[23b-17]	inü ubuy subuy ireküi
E Dehüi	(2-91-7)	gĭyüĉejü irebe.
Altan Tobĉi		байхгүй
Tibet-eĉe	[23b-18]	lüge naran quburi tasiġ-a
E Dehüi	(2-91-7)	naran
Altan Tobĉi		байхгүй
Tibet-eĉe	[23b-19]	siġgejü odba: tüġüs-i bolju
E Dehüi	(2-91-7)	siġgejü odba: tüġüsĭn bolju
Altan Tobĉi		байхгүй
Tibet-eĉe	[23b-20]	bayĭju qoĉurbaĭ: qurban söni
E Dehüi	(2-91-8,9)	ayisu qoyitu tede aran baruġan bultaġu bayĭju qoĉurba.
Altan Tobĉi		байхгүй
Tibet-eĉe	[23b-21]	dülüġed ger-ün oyira bolbasu
E Dehüi	(2-92-1)	tere söni dülüġed ġurban edür ġurban söni dülüjü <i>kür</i> be.
Altan Tobĉi		байхгүй
Tibet-eĉe	[23b-22]	eġen boġda öġüler-ün nökür
E Dehüi	(2-92-2)	temüjĭn öġülerün nökür
Altan Tobĉi		байхгүй
Tibet-eĉe	[23b-23]	bi ĉimadaĉa anġgida morĭn-ĭyan ker
E Dehüi	(2-92-2)	bi ĉimadaĉa anġgida ed morĭd-ĭ-ĭyan
Altan Tobĉi		байхгүй

Tibet-eĉe	[24a-1]	abqu blge: qubi/alduy-	
E Dehi	(2-92-3)	abqu- <i>ke</i> blge. qubi/alduy-a	
Altan Tobĉi		байхгй	
Tibet-eĉe	[24a-2]	-a: <i>ĉi</i> kedi	abqu: <i>bi kedi</i>
E Dehi	(2-92-3)	kedi- <i>yi</i> abqu	
Altan Tobĉi		байхгй	
Tibet-eĉe	[24a-3]	<i>abqu</i> keme <i>besi</i> : boyrĉi	
E Dehi	(2-92-3,4)	<i>ketemi</i> keme <i>be</i> . boyrĉi	
Altan Tobĉi		байхгй	
Tibet-eĉe	[24a-4]	gler- <i>n</i> sayin nkr	
E Dehi	(2-92-4)	gler- <i>n bi</i> sayin nkr- <i>i</i>	
Altan Tobĉi		байхгй	
Tibet-eĉe	[24a-5]	mungtaniĴu <i>irebe</i> kemeĴu	tusa
E Dehi	(2-92-4,5)	<i>ĉitay</i> mungtaniĴu <i>ayisu</i> keme <i>n sayin nkr-e</i> tusa	
Altan Tobĉi		байхгй	
Tibet-eĉe	[24a-6]	bolĴu (kemen)	irelge: <i>kedyin</i>
E Dehi	(2-92-5)	bolsu <i>kemen nkĉeĴu</i> <i>irebe bi</i> .	
Altan Tobĉi		байхгй	
Tibet-eĉe	[24a-7]	<i>nkĉegsen-tr yekin abqu</i> :	
E Dehi	(2-92-6)	<i>olĴa-ku</i> kemeĴu <i>abqu bi</i> .	
Altan Tobĉi		байхгй	
Tibet-eĉe	[24a-8]	eĉige-yin-min <i>naqu bayan-u</i>	
E Dehi	(2-92-6,7)	<i>eĉige-minu</i> <i>naqu bayan neret buyu</i> .	
		<i>naqu bayan-u yaĉa kbegn-in bi buyu</i> .	
Altan Tobĉi		eĉige-yin-min	
		байхгй	
Tibet-eĉe	[24a-9]	Ĵgegsen <i>yaĉa kbegn-tr</i>	
E Dehi	(2-92-8)	Ĵgegsen	
Altan Tobĉi		байхгй	
Tibet-eĉe	[24a-10]	- <i>in</i> nada tgetele <i>bui</i> .	tusa
E Dehi	(2-92-8)	nada tgetele <i>buyu. bi il abqu</i> .	tusa
Altan Tobĉi		байхгй	
Tibet-eĉe	[24a-11]	boluĴsan minu yaqun	bolqu
E Dehi	(2-92-8,9)	boluĴsan minu yaqun <i>tusa</i> bolqu	

Altan Tobči		байхгүй	
Tibet-eče	[24a-12]	<i>kemejū ese abuba: ečge-yūgen</i>	
E Dehüi	(2-92-9)	<i>üliü abqu kemebe.</i>	
Altan Tobči		байхгүй	
Tibet-eče	[24a-13]		naqu bayan-u ger-tür
E Dehüi	(2-93-1)		naqu bayan-u ger-tür
Altan Tobči	(14b-04,05)	naγiman siγaban abču irem geküle	laqu bayan <i>mör deger-e bi aγsan aγnu:</i>
Tibet-eče	[24a-14]	<i>kürbesü: boγurčü-yi</i>	naqu
E Dehüi	(1-93-1)	kürbe.	naqu
Altan Tobči		байхгүй	
Tibet-eče	[24a-15]	bayan <i>keger-eče jabqaba kemen</i>	nisun
E Dehüi	(2-93-1,2)	bayan <i>küü-ben, boγurčü-yi jayaγu</i>	nisun
Altan Tobči		байхгүй	
Tibet-eče	[24a-16]	<i>nilbusun-bar aγsan-a: boγurčü</i>	
E Dehüi	(2-93-2)	nilbusu-bar	ажу.
Altan Tobči	(14b-07,08,09)	<i>esergü qanduγu inegejü buruγu qanduγu uyilayad:</i>	
Tibet-eče	[24a-17]	genetde <i>kürbesü naqu bayan</i>	
E Dehüi	(2-93-2)	genetde <i>kürtejü</i>	
Altan Tobči		байхгүй	
Tibet-eče	[24a-18]		nigen-te <i>inegemü</i> nigen-te
E Dehüi	(2-93-2,3)	<i>küü-ben üjejü</i> nigente <i>uyilamu</i> nigente	
Altan Tobči		байхгүй	
Tibet-eče	[24a-19]	<i>uyilamu: nigen-te köbegün</i>	
E Dehüi	(2-93-3)	<i>donguddumu.</i>	
Altan Tobči		байхгүй	
Tibet-eče	[24a-20]	<i>mini čü yaγun kümün-lüge</i>	
E Dehüi	(2-93-3)	байхгүй	
Altan Tobči		байхгүй	
Tibet-eče	[24a-21]	<i>yabuba kemen donguddumu.</i>	
E Dehüi	(2-93-3)	байхгүй	
Altan Tobči		байхгүй	
Tibet-eče	[24a-22]		boγurčü <i>ögüler-ün:</i> sayin
E Dehüi	(2-93-3,4)	<i>köbegün-inü</i> boγurčü <i>ögülerün:</i> yaγun bolba sayin	
Altan Tobči		байхгүй	
Tibet-eče	[24a-23]	nökür mungtaγu <i>odun</i>	ажу.
E Dehüi	(2-93-4,5)	nökür mungtanγu <i>ayisun</i>	ажу.
Altan Tobči		байхгүй	

Tibet-eĉe	[24b-1]	nöküĉejü oduluq-a bi edüge
E Dehüi	(2-93-5)	nöküĉejü odulay-a bi. edüge
Altan Tobĉi		байхгүй
Tibet-eĉe	[24b-2]	irebe kemegeḍ: aqulju odĉu
E Dehüi	(2-93-5,6)	irebe kemed qaɣulju odĉu
Altan Tobĉi		байхгүй
Tibet-eĉe	[24b-3]	keger-e talbiqsan qajar-a kökegiir
E Dehüi	(2-93-6)	keger-e buɣuɣsan
Altan Tobĉi		байхгүй
Tibet-eĉe	[24b-4]	pamuq-a abji irebe: temüjn-e
E Dehüi	(2-93-6,7)	pambuɣ-a sayuɣ-a-ban abäraba. temüjn-e
Altan Tobĉi		
Tibet-eĉe	[24b-5]	tel quraqa alaɣu künesim ögü-
E Dehüi	(2-93-7)	tel qurɣan alaɣu künesü ögüged
Altan Tobĉi	(14b-11,12,13)	tel eke-tü quray-a alaɣu künesü ögĉü ilegebei:
Tibet-eĉe	[24b-6]	ged namuq-a dügürgeju (үг бичээд баллажээ)
E Dehüi	(2-93-7,8)	nambuɣ-a degürge jasaɣu
Altan Tobĉi		байхгүй
Tibet-eĉe	[24b-7]	künesüleɣbe: naqu bayan ögüler-ün:
E Dehüi	(2-93-8)	künesüleɣbe: naqu bayan ögülerim
Altan Tobĉi		байхгүй
Tibet-eĉe	[24b-8]	qoyar ɣalaqu bui ta nöküjeldüdkün
E Dehüi	(1-93-8,9)	qoyar ɣalaɣus bui ta üjeldügdüd
Altan Tobĉi		байхгүй
Tibet-eĉe	[24b-9]	mön qoyina büü tebĉildüdkün
E Dehüi	(2-93-9)	mönü qoyin-a büü tebĉildügdüd
Altan Tobĉi		байхгүй
Tibet-eĉe	[24b-10]	kemebe: temüjn tendeĉe qurban
E Dehüi	(2-93-10)	kemebe: temüjn odĉu ɣurban
Altan Tobĉi		байхгүй
Tibet-eĉe	[24b-11]	edür qurban söni düliged
E Dehüi	(2-93-10)	söni ɣurban edür yorǰju
Altan Tobĉi		байхгүй

Tibet-eĉe	[24b-12]	senggür qoruqan-a ger-tür <i>iyen</i>
E Dehüi	(2-93-11)	senggür ʧoruqan-a ger-tür- <i>iyen</i>
Altan Tobĉi		байхгүй
Tibet-eĉe	[24b-13]	kürbe: ögelen eke qasar kiged:
E Dehüi	(2-93-11,12)	kürbe. ögelin eke qasar kiged
Altan Tobĉi		байхгүй
Tibet-eĉe	[24b-14]	degjiner-inü erüjü <i>sagñsani? tula üjegeđ</i>
E Dehüi	(2-93-12)	degjii-ner-inü erüjü <i>ajñ üjejñ</i>
Altan Tobĉi		байхгүй
Tibet-eĉe	[24b-15]	<i>masi bayas-ba.</i> tendeĉe temüjin
E Dehüi	(2-93-13,94-1)	bayasba. tendeĉe temüjin
Altan Tobĉi		байхгүй
Tibet-eĉe	[24b-16]	belgüdei qoyar: <i>dei</i> seĉen-ü
E Dehüi	(2-94-1)	belgüdei qoyar <i>de</i> seĉen-ü
Altan Tobĉi		байхгүй
Tibet-eĉe	[24b-17]	<i>ökein</i> börte <i>oĉin-i yesün nasutai</i>
E Dehüi	(2-94-1,2)	börte <i>üjin-i yisün nasutu</i>
Altan Tobĉi		байхгүй
Tibet-eĉe	[24b-18]	büküi- <i>ji</i> üjejü iregsen-ber
E Dehüi	(2-94-2)	<i>büküi-dür üjejñ iregseger</i>
Altan Tobĉi		байхгүй
Tibet-eĉe	[24b-19]	qaqaĉaju bölüge: <i>kemen kerülen</i>
E Dehüi	(2-94-2,3)	qaqaĉaju bölüge. <i>kelüren</i>
Altan Tobĉi		байхгүй
Tibet-eĉe	[24b-20]	mören uruqu erin <i>odbai:</i>
E Dehüi	(2-94-2,3)	mören uruqu erin <i>odba.</i>
Altan Tobĉi		байхгүй
Tibet-eĉe	[24b-21]	ĉegĉer ĉiqurq-a qoyar-un jaqura
E Dehüi	(2-94-3,4)	ĉegĉer ĉiqurqu qoyar-un jaqura
Altan Tobĉi		байхгүй
Tibet-eĉe	[24b-22]	<i>dei</i> seĉen qonggirad <i>irgen tenden</i>
E Dehüi	(2-94-4)	<i>de</i> seĉen qonggirad <i>tende</i>
Altan Tobĉi		байхгүй
Tibet-eĉe	[24b-23]	ajuqu: <i>tende dei</i> seĉen temüjin-i
E Dehüi	(2-94-4)	ajuqu. <i>de</i> seĉen temüjin-i
Altan Tobĉi		байхгүй

Tibet-eĉe	[25a-1]	üjegeḍ	bayaĉsu ögüler-iin:
E Dehüi	(2-94-4,5)	üje ^{jü} masi yeke	bayaĉsu ögülerin
Altan Tobĉi			
Tibet-eĉe	[25a-2]	tayiĉiqud aqa degü	ĉinü nutuq-
E Dehüi	(2-94-5,6)	tayiĉiyud aqa degü	ĉinü
Altan Tobĉi			
Tibet-eĉe	[25a-3]	-turiyan gegejü	orqibai kemen masi erüjü
E Dehüi	(2-94-6)	nayitamu	kemen medejü masi erüjü
Altan Tobĉi			
Tibet-eĉe	[25a-4]	bölügei: ĉökürülüge	aran üjebei
E Dehüi	(2-94-6,7)	ĉökürlegei	aran üjebe
Altan Tobĉi			
Tibet-eĉe	[25a-5]	bi ĉimay-i kemegeḍ:	börte oĉin-i
E Dehüi	(1-94-7)	je ĉimay-i kemed	börte üjün-i
Altan Tobĉi			
Tibet-eĉe	[25a-6]	neyilegülüged egüsgebei:	egüges?
E Dehüi	(2-94-7,8)	neyilegülüged	egüsgebe.
Altan Tobĉi			
Tibet-eĉe	[25a-7]	egüsgen ayisu qui-tur dei	seĉen
E Dehüi	(2-94-8)	egüsgen ayisurun	de seĉen
Altan Tobĉi			
Tibet-eĉe	[25a-8]	ĵayur-a mariy-a qalayun	bolju uduy?
E Dehüi	(1-94-8)	ĵayur-a kelüren-ü	
Altan Tobĉi			
Tibet-eĉe	[25a-9]	köl nuyudaĉa qariba:	börte oĉin-i
E Dehüi	(2-94-9)	urayĉül'nudaĉa qariba.	gergei-inü börte üjün-ü
Altan Tobĉi			
Tibet-eĉe	[25a-10]	eke ŷotan neretei	eke ökin-iyen
E Dehüi	(2-94-9,10)	eke ŷotan neretei	bülügi. ŷotan öki-iyen
Altan Tobĉi			
Tibet-eĉe	[25a-11]	üdejü kü ^m lkü	dotura sengkür
E Dehüi	(2-94-10,11)	üdejü kü ^{re} lkü	dotura sengkür
Altan Tobĉi			
Tibet-eĉe	[25a-12]	qoruqan-a büküi-tür	kürĉü irebei:

E Dehüi Altan Tobči	(2-94-11)	γoruqan-a büküi-dür <i>kürgejü</i> irebe.	
Tibet-eče E Dehüi Altan Tobči	[25a-13] (2-95-1)	<i>ḡotan</i> eke-yi qariqulun belgüdei-yi <i>ḡotan-i</i> qariyuluyad belgüdei-yi	
Tibet-eče E Dehüi Altan Tobči	[25a-14] (2-95-1)	<i>ilegejü</i> boqur <i>či</i> -yi nöküčey-e boqur <i>ču</i> -yi nöküčey-e	
Tibet-eče E Dehüi Altan Tobči	[25a-15] (2-95-1,2)	kemen uriju ilegebe: boqur <i>či</i> kemen uriju ilebe. boqur <i>ču</i>	
Tibet-eče E Dehüi Altan Tobči	[25a-16] (2-95-2,3)	belgüdei kürgegölüged eči <i>ge eke-</i> belgüdei-yi kürgegölüged eči <i>ge-</i>	
Tibet-eče E Dehüi Altan Tobči	[25a-17] (2-95-3)	-türiyen ülü kelen: bö <i>gütür</i> qongqur -düriyen ülü keleden bö <i>getür</i> qongyur-	
Tibet-eče E Dehüi Altan Tobči	[25a-18] (2-95-3,4)	-iyen unu <i>ju</i> boru nemürgeben bö <i>gtürüged</i> -i unuyad boru örmü <i>ge-ben</i> bö <i>gtürüged</i>	
Tibet-eče E Dehüi	[25a-19] (2-95-4,5)	belgüdei-lü <i>ge</i> irebe: tere nöküčegsen belgüdei-lü <i>ge</i> irebe. tere nöküčegse <i>ger</i>	
Tibet-eče E Dehüi	[25a-20] (2-95-5)	-ber nöküčegsen yosun teyimü: tene <i>če</i> nöküčeki <i>ü</i> yosun teyimü.	
Tibet-eče E Dehüi	[25a-21] (2-96-1)	sengkür qoruqan-ača negüjü kerü <i>len</i> sengkür γoruqan-ača negüjü kelü <i>ren</i>	
Tibet-eče E Dehüi	[25a-22] (2-96-1,2)	mören-ü terigün-e bü <i>rgü</i> ergi nutuylan mören-ü terigün bü <i>rgü</i> ergide nutuylan	
Tibet-eče E Dehüi	[25a-23] (2-96-2,3)	baquju büküi-tür: <i>ḡotan</i> eke baquju <i>ḡotan</i> eke-yin <i>sidkü</i> ₍₆₃₎ kemen qara bulaqan qara bulaqan	

Tibet-eče E Dehüi	[25b-1] (2-96-2,3)	daqu <i>sidkü</i> gsen bölü <i>ge</i> : tere daqu <i>abčıraju</i> bölü <i>ge</i> . tere
Tibet-eče	[25b-2]	<i>bulaqan</i> daqu-yi temüjin qasar

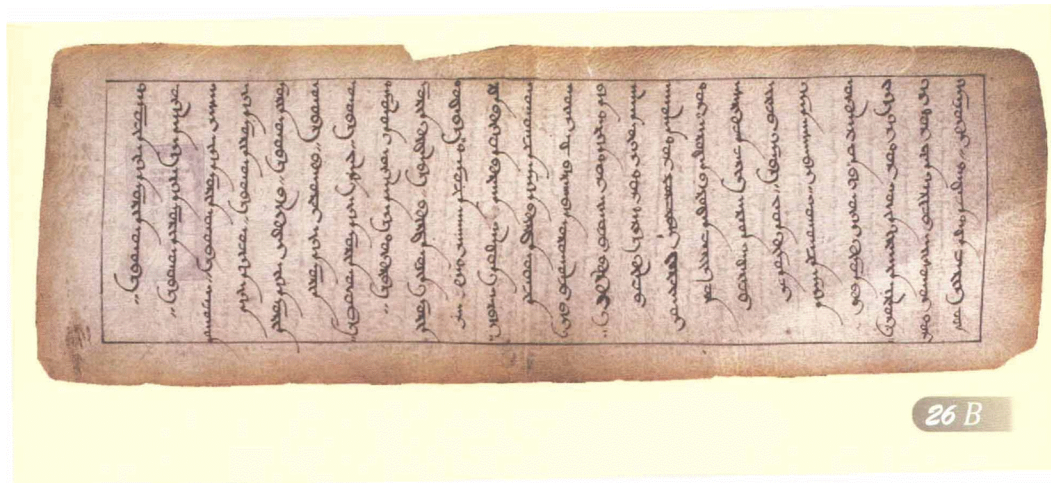
E Dehüi	(2-96-3,4)	daqu-yi temüjin qasar
Tibet-eće E Dehüi	[25b-3] (2-96-4)	belgüdei qurban abču odju erte belgüdei γurban abču odju erte
Tibet-eće E Dehüi	[25b-4] (2-96-4,5)	yisükei qan ečige-lüge <i>manu</i> : kereyid <i>edür</i> yisükei qan ečige-lüge kereyid
Tibet-eće E Dehüi	[25b-5] (2-96-5,6)	irgen-ü <i>toqoril</i> qan anda kemeldügsen irgen-ü <i>wang</i> qan anda kemeldügsen
Tibet-eće E Dehüi	[25b-6] (2-96-6)	ajuqu: ečige-yin <i>manu</i> anda bögesü ajuγu. ečige-lüge <i>minu</i> anda <i>kemeldügsen</i>
Tibet-eće E Dehüi	[25b-7] (2-96-7)	ečige metü bui-je kemen: <i>ong</i> qan-i ečige metü bui-je kemen <i>wang</i> qan-i
Tibet-eće E Dehüi	[25b-8] (2-96-7,8)	<i>tuqula</i> -yin qara <i>tüne-tür büküi-yi</i> <i>tuula</i> -yin qara <i>tun-e buyu</i>
Tibet-eće E Dehüi	[25b-9] (2-96-8)	medejü odbai: <i>tede kürčü ong</i> qan- <i>kemen</i> medejü odba. <i>wang</i> qan-
Tibet-eće E Dehüi	[25b-10] (2-96-8)	- <i>tur</i> temüjin <i>köbegün</i> ögülerün: - <i>dur</i> temüjin <i>kürčü</i> ögülerün
Tibet-eće E Dehüi	[25b-11] (2-96-9)	erte edür <i>qan</i> ečige-lüge <i>manu</i> erte edür ečige-lüge <i>minu</i>
Tibet-eće E Dehüi	[25b-12] (2-96-9,10)	anda kemeldügsen ajuγu. ečige anda kemeldügsen ajuγu. ečige-
Tibet-eće E Dehüi	[25b-13] (2-96-9,10)	metü bui-je kemejü gergei- <i>yügen</i> - <i>kü</i> metü bui-je kemejü gergei
Tibet-eće E Dehüi	[25b-14] (2-96-10,11)	<i>baqulqaqui-tur ed emüskel-i</i> : čimada <i>bayuķu emüskeg</i> čimada
Tibet-eće E Dehüi	[25b-15] (2-96-11)	abči <i>irebei</i> kemejü <i>bulaqan</i> <i>daqu-yi</i> <i>abčıraba</i> kemen <i>bulıryan</i> <i>daqu</i>
Tibet-eće E Dehüi	[25b-16] (2-96-11,12)	<i>emüskebesü</i> : <i>ong</i> qan masi bayasču <i>ögbe. wang</i> qan masi bayasču
Tibet-eće E Dehüi	[25b-17] (2-96-11,12)	ögüler-ün: qara <i>daquyin činu</i> ögülerün qara <i>bulıryan</i> <i>daqu-yin</i>
Tibet-eće E Dehüi	[25b-18] (2-96-12,13)	qariqu qaqaçaqsan ulus-i činu qariγu qayačaysan ulus-i činu
Tibet-eće E Dehüi	[25b-19] (2-96-13)	qamtudqaju ögsügei: <i>bulaqan</i> qamtudqaju ögsü; <i>bulıryan</i>

Tibet-eče	[25b-20]	daqui-yin qariqu butaraqsan ulus-i
E Dehüi	(2-96-13,14)	daqu-yin qariyu butaraysan ulus-i
Tibet-eče	[25b-21]	činu bütiügeldüjü ögsügei:
E Dehüi	(2-96-14)	činu bügüügeldüjü ögsü.
Tibet-eče	[25b-22]	bögereyin bögsen-e čegereyin čegeji
E Dehüi	(2-96-15)	bögere-yin böge-dür čegere-yin čegeji-
Tibet-eče	[25b-23]	adur amu kemebe: tendeče qariju
E Dehüi	(2-96-15,97-1)	-dur atıyai kemebe: tendeče qariju
Tibet-eče	[25b-24]	irebesü bügürge ergide büküi-tür
E Dehüi	(2-97-1)	bürgi ergide büküi-dür

Tibet-eče	[26a-1]	uriyangqadai kümün jarjiqudai
E Dehüi	(2-97-1,2)	burqan qaldun-ača uriyangqadai kümün jarjiyudai
Tibet-eče	[26a-2]	ebügen jelm-e neretü köbegün-iyen
E Dehüi	(2-97-2,3)	ebügen kögürge-ben egürçü jelm-e neretü köbegün-iyen
Tibet-eče	[26a-3]	uduridču ireged ögülerün: onun-u
E Dehüi	(2-97-3,4)	uduridču ireji jarjiyudai ögülerün onan-u
Tibet-eče	[26a-4]	deligün boldaq-a büküi-tür: temüjin-i
E Dehüi	(2-97-4)	deligün bolday-a büküi-dür temüjin-i
Tibet-eče	[26a-5]	törüküi-tür bulaqan negelekei
E Dehüi	(2-97-5)	törüküi-dür bulıyan nelke
Tibet-eče	[26a-6]	öggülüge bi: mön ene köbegün-iyen
E Dehüi	(2-97-5)	ögülege bi. ene köü-ben
Tibet-eče	[26a-7]	jelm-e-yi qunan nasutai-yi ügürjü
E Dehüi	(2-97-6)	jelm-e-yi ögülege-keü bi.
Tibet-eče	[26a-8]	iregsen-tür öcüken kemegdeji abču
E Dehüi	(2-97-6)	öcüken kemen abču

Tibet-eĉe	[26a-9]	oduluq- <i>a</i> . edüge □elm-e-yi emegel-iyen
E Dehüi	(2-97-6,7)	odulay- <i>a</i> . edüge jelm-e-yi emegel-iyen
Tibet-eĉe	[26a-10]	toququl: egüden-iyen negelge kemejü
E Dehüi	(2-97-7,8)	toquyul: egüde-iyen negügü _(n) kemejü
Tibet-eĉe	[26a-11]	ög-be: mön tere kerülen bürgerge
E Dehüi	(2-97-8,98-1)	ögbe. kelüren mören-ü bürgi
Tibet-eĉe	[26a-12]	ergide baquju büküi-tür: nigen
E Dehüi	(2-98-1,2)	ergide bayuju büküi-dür nigen
Tibet-eĉe	[26a-13]	manaqar erte ger-e sirala edür geyin
E Dehüi	(2-98-2)	manayar erte gere _(n) sira _(n) edür geyin
Tibet-eĉe	[26a-14]	büküi-tür: ögelen ekeyin ger dotura
E Dehüi	(2-98-2,3)	büküi-dür: ögelün eke-yin ger dotura
Tibet-eĉe	[26a-15]	ködülküi qoquqçin emegen bosçu
E Dehüi	(2-98-3,4)	ködülküi qoqayçin emegen bosçu
Tibet-eĉe	[26a-16]	ögülerün: eke eke üter bos
E Dehüi	(2-98-4)	ögülerün: eke eke üter bos
Tibet-eĉe	[26a-17]	qajar delberemü: töbürigen sonusta-
E Dehüi	(2-98-4,5)	qajar delbelümü. töbürigün sonustamu
Tibet-eĉe	[26a-18]	-mui anayin? jalqamsiq-tan tayiçiqud
E Dehüi	(2-98-5)	jalqamsiytan tayiçiyud
Tibet-eĉe	[26a-19]	ayisun aqyuu kemebe: eke üter
E Dehüi	(2-98-5,6)	ayisun aqunu. eke üter
Tibet-eĉe	[26a-20]	bosuqad ögüler-ün: köbegüd-i
E Dehüi	(2-98-6,99-1)	bos kemebi. ögelün eke ögülerün: köbegüd-i
Tibet-eĉe	[26a-21]	serigülüdkün kemed: ögelen eke
E Dehüi	(2-99-1,2)	üter serigülüdkün kemed ögelün eke
Tibet-eĉe	[26a-22]	üter bosbai: temüjin-tan köbegüd
E Dehüi	(2-99-2)	üter-keü bosbi. temüjin-tan köbegüd
Tibet-eĉe	[26a-23]	üterlekeü bosuqad morin-iyen bariju
E Dehüi	(2-99-3)	üterlen-keü bosuyad morid-iyen bariju

Tibet-eĉe	[26b-1]	temüjin nigen morin unuba:
E Dehüi	(2-99-3,4)	temüjin nigen mori unuba.
Tibet-eĉe	[26b-2]	ögelen eke nigen morin unuba:
E Dehüi	(2-99-4)	ögelün eke nigen mori unuba.
Tibet-eĉe	[26b-3]	qasar nigen morin unuba: qačıqun
E Dehüi	(2-99-4,5)	qasar nigen mori unuba. qačıyun
Tibet-eĉe	[26b-4]	nigen morin unuba: oĉigin nigen
E Dehüi	(2-99-4,5)	nigen mori unuba. temüge oĉigin nigen
Tibet-eĉe	[26b-5]	morin unuba: belgüdei nigen morin
E Dehüi	(2-99-5,6)	mori unuba. belgüdei nigen mori
Tibet-eĉe	[26b-6]	unuba: boqurčı nigen morin
E Dehüi	(2-99-6,7)	unuba. boqurču nigen mori
Tibet-eĉe	[26b-7]	unuba: jelm-e nigen morin unuba:
E Dehüi	(2-99-7)	unuba. jelm-e nigen mori unuba.:
Tibet-eĉe	[26b-8]	temülün-i ögelen eke dügürbe:
E Dehüi	(2-99-7,8)	temülün-i ögelün eke ebür-türıyen degürbe.
Tibet-eĉe	[26b-9]	morin kötelbe: börte oĉın-a morin
E Dehüi	(2-99-8,9)	nigen mori kötü _n jasaba. börte üjn-e mori
Tibet-eĉe	[26b-10]	dutaba: temüjin aqanar degü-ner
E Dehüi	(2-99-9,100-1)	dutaba. temüjin aqanar degüü-ner
Tibet-eĉe	[26b-11]	erte böged burqan qaldun-a qarbai:
E Dehüi	(2-100-1,2)	morılaju erte böged burqan jüg yarba.
Tibet-eĉe	[26b-12]	qoquqčın emegen börte oĉın
E Dehüi	(2-100-2)	qoqayčın emegen börte üjn
Tibet-eĉe	[26b-13]	qoyar ed baraqaban oruqulju bey-e
E Dehüi	(2-100-2)	-i niyusu kemen

Tibet-eĉe	[26b-14]	-ben	tergen-tür <i>niquju</i> böğür-e:
E Dehüi	(2-100-2,3)		<i>böken qarayntai</i> tergen-dür <i>unuyulju</i> böger-e
Tibet-eĉe	[26b-15]		alaq üker-tür <i>terge</i> köljü
E Dehüi	(2-100-3,4)		alay üker köljü
Tibet-eĉe	[26b-16]		<i>aqulan-tur jorčiqui-</i>
E Dehüi	(2-100-4)		<i>tengkeli yoruqan ögede ködülyü</i>
Tibet-eĉe	[26b-17]	-tur:	<i>arundan barundan</i> čerig-üd
E Dehüi	(2-100-5)		<i>ayisun бүкүү-дүр aru baru-da edür geyin бүкүү-дүр</i>
Tibet-eĉe	[26b-18]		esergüčen čerig arad qataraju
E Dehüi	(2-100-6)		esergüneče čerig aran qataraju
Tibet-eĉe	[26b-19]		irejü <i>kemebe:</i> yaun kümün či
E Dehüi	(2-100-6,7)		<i>ergijü kürčü</i> irejü yaun kümün či
Tibet-eĉe	[26b-20]		kemen asağ bai: qoqučün emegen
E Dehüi	(2-100-7)		kemen asağ ba. qoqačün emegen
Tibet-eĉe	[26b-21]		ögüler- <i>ün:</i> bi <i>ügei kümün</i> bui:
E Dehüi	(2-100-8)		ögülerün bi <i>temüjnükei</i> bui.
Tibet-eĉe	[26b-22]		yeke ger-tür qonin kirqara irelüge:
E Dehüi	(2-100-8,9)		yeke ger-tür qonin kirqara irelüge.
Tibet-eĉe	[26b-23]		ger-tür-iyen qariju <i>ayisuqu-tur</i>
E Dehüi	(2-100-9)		ger-tür-iyen qariju <i>ayisi</i>
Tibet-eĉe	[26b-24]		<i>kemejükei:</i> tendeče <i>tede čerig-üüd</i>
E Dehüi	(2-100-9,10)		<i>kemebi.</i> tendeče

Tibet-eĉe	[27a-1]	ögüler- <i>ün:</i> temüjin ger-tür
E Dehüi	(2-100-10)	ögülerün: temüjin ger-tür

Tibet-eĉe	[27a-2]	buyu: <i>ügei yü</i> ger gejiġe <i>bui</i> kemebe:
E Dehüi	(2-100-10,11)	buyu <i>uu</i> ger gejiġe <i>buyu</i> kemebi.
Tibet-eĉe	[27a-3]	qoquĉin emüġen öġüler-ün:
E Dehüi	(2-100-11)	qoqayĉin emegen öġülerün
Tibet-eĉe	[27a-4]	ger-ĉi oyira <i>bui</i> : temüġin <i>bei-yi</i>
E Dehüi	(2-100-11,12)	ger-ĉü oyira <i>buyu</i> temüġin-i <i>büküi-yi</i>
Tibet-eĉe	[27a-5]	<i>ügei-yi</i> ese <i>medebe</i> : <i>qoyina bosu-</i>
E Dehüi	(2-100-12,13)	<i>ügei</i> ese <i>uqabi</i> . <i>qoyinaĉa bosuġad</i>
Tibet-eĉe	[27a-6]	<i>qad</i> irelüġe bi kemebe: tede ĉerig-
E Dehüi	(2-100-13,101-1)	<i>irebi</i> bi kemebi. tede ĉerigüd
Tibet-eĉe	[27a-7]	<i>-üd</i> tedüi qataraba: qoquĉin
E Dehüi	(2-101-1)	tedüi qataraba. qoqayĉin
Tibet-eĉe	[27a-8]	emegen böger-e alaġ üker-iyen
E Dehüi	(2-101-1,2)	emegen böger-e alaġ üker-iyen
Tibet-eĉe	[27a-9]	deledüged üter- <i>ken</i> bolun tergen-ü
E Dehüi	(2-101-2,3)	deledüged üterlen <i>negükü</i> bolun tergen-ü
Tibet-eĉe	[27a-10]	tenggelig <i>ququraju</i> odbai:
E Dehüi	(2-101-3)	tenggelü <i>quyus</i> odba.
Tibet-eĉe	[27a-11]	tenggelig-iyen ququraġdaju <i>yabuġdaqu</i>
E Dehüi	(2-101-3,4)	tenggelü-ben ququraġdaju <i>yabuġad-iyar</i>
Tibet-eĉe	[27a-12]	oi-tur <i>kürĉü</i> oruy-a <i>kemetele</i>
E Dehüi	(2-101-4)	oi-dur <i>güyüjü</i> oruy-a <i>kemeldün büküi-dür</i>
Tibet-eĉe	[27a-13]	daruĉan mön ĉerig-üd belgüdei-yin
E Dehüi	(2-101-5)	daruĉa möd ĉerigüd belgüdei-yin
Tibet-eĉe	[27a-14]	eke-yi sundalaġulju qoyar köz-inü
E Dehüi	(2-101-5,6)	eke-yi sundulaġulduju qoyar köd-inü
Tibet-eĉe	[27a-15]	<i>ĉerbegüljü</i> kürĉü ireged: ene
E Dehüi	(2-101-6,7)	<i>ĉerbegeljegüljü</i> qataraju kürĉü ireged ene
Tibet-eĉe	[27a-16]	tergen dotur-a yaġun <i>bui</i> kemebe:
E Dehüi	(2-101-7)	tergen dotur-a yaġun <i>tegejü amu</i> kemebe.
Tibet-eĉe	[27a-17]	<i>ungġud-keü</i> <i>bui</i> : qoquĉin emegen
E Dehüi	(2-101-8)	qoqayĉin emegen
Tibet-eĉe	[27a-18]	öġüler-ün: ungqasun tegejü amu
E Dehüi	(2-101-8)	öġülerün. ungqasun tegejü amu
Tibet-eĉe	[27a-19]	kemebe: tere ĉerig-üd-ün <i>aqanar</i>

- E Dehüi (2-101-8,9) kemebi. tere čerigüd-ün *aq-a-nar*
- Tibet-eče [27a-20] -inü ögüler-ün: degüner *köbegüd*
E Dehüi (2-101-8,9) -inü ögülerün degüner *köbegüd-*
- Tibet-eče [27a-21] baquju üjedkün kemebe: degüner
E Dehüi (2-101-9,10) -iyen bayuju üjedkün kemebe. degüner
- Tibet-eče [27a-22] köbegüd-inü baquju tergen-ü
E Dehüi (2-101-10,11) köbegüd-inü bayuju *qa[γahγa]tai* tergen-ü
- Tibet-eče [27a-23] qaqaq-a abqu-luq-a dotur-a
E Dehüi (2-101-11) qaqaq-a abqui-luy-a dotur-a
- Tibet-eče [27a-24] *qatuqtai* kümün saquju *ajuqı:*
E Dehüi (2-101-11,12) *qatud-je* kümün sayuju *imai.*

- Tibet-eče [27b-1] tergen-eče čirjü baqulqaba: qoquqčın
E Dehüi (2-101-12) tergen-eče čirjü bayulju qoqaqčın
- Tibet-eče [27b-2] *emegen* jirin-i sundlaqulju abuqad
E Dehüi (2-101-13) jirin-i sundlayulju abuqad
- Tibet-eče [27b-3] temüjin-ü qoyina-ča *burqan qaldun-a*
E Dehüi (2-101-14,15) temüjin-ü qoyinača *ebesün-ü alurqai-bar möskiŋü burqan jing yarba.*
- Tibet-eče [27b-4] *qurban-ta* qočiğulju erüsün
E Dehüi (2-102-1,2) temüjin-ü qoyinača burqan qaldun-i *yurbanta* qočiğulju erüsün
- Tibet-eče [27b-5] yadaba: teyin buljbasu umbu
E Dehüi (2-102-2) yadaba. *eyin* teyin buljbasu umbu
- Tibet-eče [27b-6] sibar berke oi-inu čadqulang
E Dehüi (2-102-2,3) sibar berke oi-inu čadqulang
- Tibet-eče [27b-7] moqai *sirqu-basu* ülü bolqu
E Dehüi (2-102-2,3) moyay-a *siryubasu* ülü bolqu
- Tibet-eče [27b-8] *sıquy-a:* qoyinača-inu daqaju erüsün
E Dehüi (2-102-3,4) berke *sıyui* qoyinača-inu dayaju erüsün

Tibet-eće	[27b-9]	yadaŋqu: tede qurban mergid ajuqu:
E Dehüi	(2-102-4,5)	yadaŋqui. tede yurban mergid ajuyu.
Tibet-eće	[27b-10]	uduyid mergid-ün toqtuq-a.
E Dehüi	(2-102-5)	uduyid mergid-ün toqtuq-a,
Tibet-eće	[27b-11]	uqaqan mergid-ün dayir usun.
E Dehüi	(2-102-6)	umas mergid-ün dayir usun,
Tibet-eće	[27b-12]	qad mergid-ün qaquadai darmala.
E Dehüi	(2-102-6)	qayad mergid-ün qayadai darmala
Tibet-eće	[27b-13]	ed qurban mergid erten-ü ögelen
E Dehüi	(2-102-7)	ed yurban mergid erten-ü ögelün
Tibet-eće	[27b-14]	eke-yi yeke çiledü-eće buliyaju
E Dehüi	(2-102-7,8)	eke-yi çiledü-daça bulıju
Tibet-eće	[27b-15]	abtala kemen: edüge ösül ösün
E Dehüi	(2-102-8)	abtalayai kemen edüge tere ösü ösün
Tibet-eće	[27b-16]	iregsen ajuqu: tere mergid
E Dehüi	(2-102-8,9)	ire(g)se(d) ajuyu. tede merged
Tibet-eće	[27b-17]	ögüler-ün ögelen ači aburan edüge
E Dehüi	(2-102-9,10)	ögüleldürün ögelün-ü hači aburan edüge
Tibet-eće	[27b-18]	amar ?-anu ebüges ečiğe-sün ači
E Dehüi	(2-102-10)	emes-i-anu abuba. ači-ıyan
Tibet-eće	[27b-19]	abčıbai bida kemeldüjü: burqan
E Dehüi	(2-102-10)	aburaba bida kemeldüjü burqan
Tibet-eće	[27b-20]	qaltun-ača baquju geyid-tür-ıyen
E Dehüi	(2-102-12)	qaldun-ača bayuju geyid-tür-ıyen
Tibet-eće	[27b-21]	qarba: temüjin tede qurban mergid
E Dehüi	(2-102-12,103-1)	aıraba. temüjin tede yurban mergid
Tibet-eće	[27b-22]	maqad kemen qoyına-ča belgüdei.
E Dehüi	(2-103-1,2)	mayad geyid-tür-ıyen aıraba-yu bügükü amui kemen belgüdei
Tibet-eće	[27b-23]	boqurı jelm-e qurban bolju
E Dehüi	(2-103-2,3)	boıurču jelm-e yurban-i mergid-ün qoyınača uqayuta yurban qonuy dayayulju
Tibet-eće	[27b-24]	sonosqui-yin tula üne bolju::
E Dehüi	(2-103-4)	
...		...
...		...
...		...

- Tibet-eĉe [32a-1] *selengge-yin qar-a keger-e*
 E Dehüi (3-105-25) *qaraĉi keger-e*
- Tibet-eĉe [32a-2] *bui-ŋa: bida odurun dötülejü*
 E Dehüi (3-105-25,26) *bi-je. edüge bida dötülen*
- Tibet-eĉe [32a-3] *kilqa mören-ü oqtus getüljü*
 E Dehüi (3-105-26) *kilyu mören-i kinggüs*
- Tibet-eĉe [32a-4] *toqtuq-a erüke deger-e-ĉe*
 E Dehüi (3-105-27,28) *toytuq-a-yin erüke deger-e-inü*
- Tibet-eĉe [32a-5] *oruy-a: bida kilqa-yi getülürin*
 E Dehüi (3-105-28) *oruŋu*
- Tibet-eĉe [32a-6] *sal bayan esen atuqai: seljü*
 E Dehüi (3-105-26,27) *saqal bayan esen atuqai.*
- Tibet-eĉe [32a-7] *getüliiy-e orqudaq mergid*
 E Dehüi (3-105-27) *sal uyaŋu oruy-a.*
- Tibet-eĉe [32a-8] *esen atuqai: ongquĉa-iyar*
 E Dehüi (3-105-27) *baüxzyü*
- Tibet-eĉe [32a-9] *olumlan getüliiy-e kemejü:*
 E Dehüi (3-105-27) *baüxzyü*
- Tibet-eĉe [32a-10] *toqoril qan aq-a morilarun*
 E Dehüi (3-106-13) *toyoril qan aq-a morilarun*
- Tibet-eĉe [32a-11] *burqan qaldun-u ebüriyer:*
 E Dehüi (3-106-13) *burqan qaldun-u ebüriyer*
- Tibet-eĉe [32a-12] *temüjin anda-yi daquda noq-a*
 E Dehüi (3-106-14) *temüjin anda-yi dayariyad irejü onan*
- Tibet-eĉe [32a-13] *mören-ü terigün-e botuqan boqur-*
 E Dehüi (3-106-14,15) *mören-ü terigün-e botuqan boqurŋi-da*
- Tibet-eĉe [32a-14] *ŋi-ta boljal tende boltuqai:*
 E Dehüi (3-106-15) *boljaldny-a.*

Tibet-eçe [32a-15] *bi* endeče *noq-a* mören ögüde
 E Dehüi (3-106-15,16) endeče *morilarun onan* mören ögede

Tibet-eçe [32a-16] *botaqan boqurji-ta* boljal
 E Dehüi (3-106-18,19) *botuqan boqurji-da* boljal

Tibet-eçe [32a-17] *qajar-a neyileldiy-e: kemen ögü-*
 E Dehüi (3-106-19) *yajar-a neyileldüy-e: kemen ögüleji*

Tibet-eçe [32a-18] *-leji* ilegebe: *řamuq-a-yin*
 E Dehüi (3-106-19,107-1) ilebe. *řamuq-a-yin*

Tibet-eçe [32a-19] ede üges-inü qasar belgüdei
 E Dehüi (3-107-1) ede üges-inü qasar belgüdei

Tibet-eçe [32a-20] qoyar temüjin-e ögüleji:
 E Dehüi (3-107-1,2) qoyar *ireji* temüjin-e ögüleji

Tibet-eçe [32a-21] toqoril *ong qan-a kele* kürgebei:
 E Dehüi (3-107-2,3) toyoril *qan-a kelen* kürgebe.

Tibet-eçe [32a-22] toqoril *qan-a řamuq-a-yin* ede üged
 E Dehüi (3-107-3) toyoril *qan řamuq-a-yin* ede üges-i

Tibet-eçe [32a-23] kürgegülüged qoyar tümen
 E Dehüi (3-107-3,4) kürgegülüged qoyar tümed

Tibet-eçe [32b-1] *morilabai: toqoril qan morilarun:*
 E Dehüi (3-107-4) *morilaba. toyoril qan morilarun*

Tibet-eçe [32b-2] *burqan qaldun-u ebür kerülen-ü*
 E Dehüi (3-107-5) *burqan qaldun-u ebür kelüren-ü*

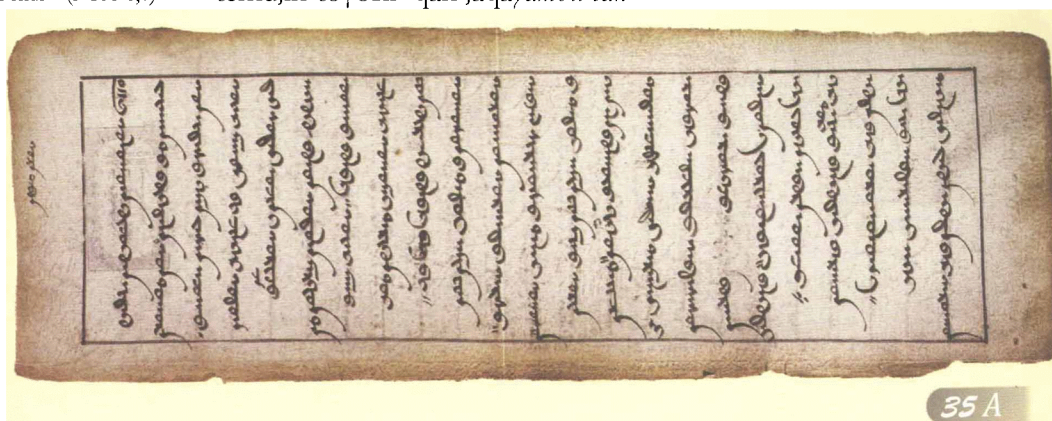
Tibet-eçe [32b-3] *bürgi ergi řorin ayisui bi* kemen:
 E Dehüi (3-107-5,6) *bürgi ergi řorin ayisi* kemen

Tibet-eçe [32b-4] *temüjin bürgi ergide bürün mör-*
 E Dehüi (3-107-6) *temüjin bürgi ergide bürün mör-*

Tibet-eçe [32b-5] *-tür bui kemen řayilan: tüngeilig*
 E Dehüi (3-107-6) *-tür bui kemen řayilan tüngeilig*

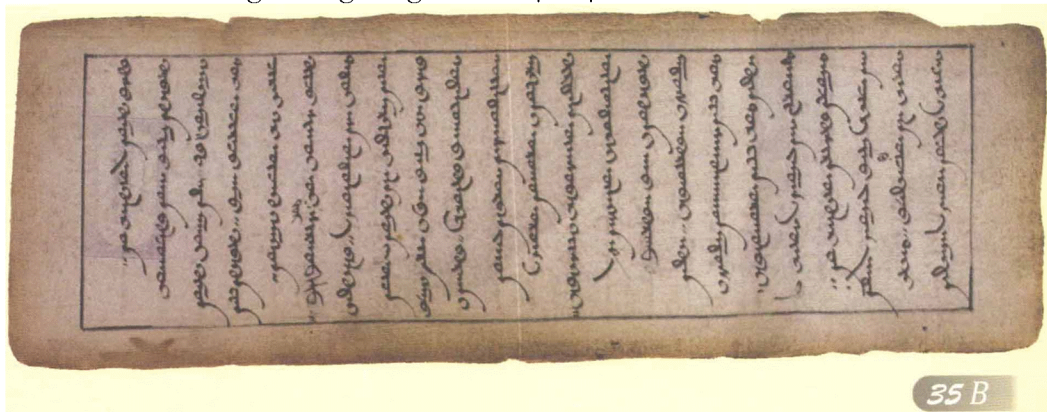
Tibet-eće [32b-6]	ögede ne <i>keji</i> tana qoruqa-na
E Dehüi (3-107-7)	ögede negü <i>ji</i> tana yoruqana
Tibet-eće [32b-7]	burqan qaldun-u <i>ebiir-e</i> baquju
E Dehüi (3-107-8)	burqan qaldun-u <i>ebiir</i> bayuju
Tibet-eće [32b-8]	temüjin tende čerig egüsgeju
E Dehüi (3-107-8,9)	temüjin tendeč čerig egüsgeju
Tibet-eće [32b-9]	toqoril qan-u <i>jaqa gembü</i> nigen
E Dehüi (3-107-9,10)	toyoril qan nigen tümen toyoril qan-u <i>degü jaqayambu</i> nigen
Tibet-eće [32b-10]	tümen toyoril qan nigen tümen:
E Dehüi (3-107-10)	tümen qoyar <i>tümed-iyer</i>
Tibet-eće [32b-11]	kimurq-a ayil <i>qaralda</i> baquju
E Dehüi (3-107-10,11)	kimurq-a yoruqan-u ayil <i>qarayana-da</i> bayuju
Tibet-eće [32b-12]	büküi-tür neyilen baqubai:
E Dehüi (3-107-11,12)	büküi-dür neyilen bayuba.
Tibet-eće [32b-13]	temüjin toyoril qan <i>jaqa gembü</i>
E Dehüi (3-108-1)	temüjin toyoril qan <i>jaqayambu</i>
Tibet-eće [32b-14]	qurban qamtudču: tendeče ködül-
E Dehüi (3-108-1,2)	yurban qamtudču tendeče ködülju
Tibet-eće [32b-15]	-ju onan-u terigün botuqan
E Dehüi (3-108-2)	onan-u terigün botuqan
Tibet-eće [32b-16]	boqurji-ta kürbesü jamuq-a
E Dehüi (3-108-2,3)	boqurji-da kürbesü jamuq-a
Tibet-eće [32b-17]	boljal qajar-a qurban edür
E Dehüi (3-108-3)	boljal yajar-a yurban edür
Tibet-eće [32b-18]	urida kürjüküi: jamuq-a
E Dehüi (3-108-3,4)	urida kürjüküi. jamuq-a
Tibet-eće [32b-19]	<i>anda</i> temüjin. toyoril qan: <i>jaqa-</i>
E Dehüi (3-108-4)	<i>ede</i> temüjin toyoril <i>jaqayambu-</i>
Tibet-eće [32b-20]	<i>gembü-ten-ü</i> čerig-üd-i üjeced
E Dehüi (3-108-4,5)	<i>-tan-u</i> čerig-üd-i üjeced
Tibet-eće [32b-21]	jamuq-a qoyar tümen čerig-üd-i
E Dehüi (3-108-5)	jamuq-a qoyar tümen čerig-üd-iyen
Tibet-eće [32b-22]	jasaju bayi <i>ču</i> qui ede-ber
E Dehüi (3-108-6)	jasaju bayi <i>ju</i> qui ede-ber

Tibet-eĉe [32b-23] temüjin. toyoril qan. jaqa *gembü-ten*
 E Dehüi (3-108-6,7) temüjin toyoril qan jaqayambu-tan

- Tibet-eĉe [35a-1] quluquna küjüigine idekü
 E Dehüi (3-111-16) quluyana küçügene idekü
- Tibet-eĉe [35a-2] jayaqan-tu bögetele qun toqura-
 E Dehüi (3-111-16,17) jayayatu bögetele qun toqura-
- Tibet-eĉe [35a-3] -qun idesü kemen jasen ajuqu:
 E Dehüi (3-111-17) -yun-i idesü kemen jasen ajuyu.
- Tibet-eĉe [35a-4] quyar maqui bi čilger qutuq-
 E Dehüi (3-111-17,18) qunar mayu čilger bi qutuy-
- Tibet-eĉe [35a-5] -dai sutai ojin-i quriyu[-ja]
 E Dehüi (3-111-18) -tai sutai üjin-i quriyaju
- Tibet-eĉe [35a-6] engkükkü? bolun qotula mergid-te
 E Dehüi (3-111-18,19) irekü bolun qotula mergid-te
- Tibet-eĉe [35a-7] qudqun bolba: quyar maqu
 E Dehüi (3-111-19) qu,tayun bolba. qoqir mayu
- Tibet-eĉe [35a-8] čilger qoqunmai terigün-tür-
 E Dehüi (3-111-19,20) čilger qoqunmai terigün-dür-
- Tibet-eĉe [35a-9] -iyen küredkü bolba bi:
 E Dehüi (3-111-20) -iyen küredkü bolba bi.
- Tibet-eĉe [35a-10] qoqusun-u tedüi amin-iyen
 E Dehüi (3-111-20,21) qoryusun-u tedüi amin-iyen
- Tibet-eĉe [35a-11] qoruqad qurqadu qarsu:
 E Dehüi (3-111-21) qoruyun qaratu qarangqu
- Tibet-eĉe [35a-12] qabčal sirqusu delei qoqusun-
 E Dehüi (3-111-21,22) qabčal-a sirqusu qoryusun-
- Tibet-eĉe [35a-13] -u tedüi amin-iyen minu qorin
 E Dehüi (3-111-22) -u tedüi amin-a minu qoriyayan

Tibet-eĉe	[35a-14]	ken <i>ele</i> bolquyu	ke(me)ged: dayijın
E Dehüi	(3-111-23)	<i>ken-e</i> boldaquyu bi kemeged	dayijın
Tibet-eĉe	[35a-15]	dutaqaj ibai qaĉatai darmala-yi	
E Dehüi	(3-111-23,112-1)	dutayaj ıy u. qaĉatai darmala-yi	
Tibet-eĉe	[35a-16]	erüs bei ad ırtu qabdaqasun??	
E Dehüi	(3-112-1)	erüs be . ab ĉirajı qatasun	
Tibet-eĉe	[35a-17]	<i>buqu</i> erüsge ju <i>burqan</i>	
E Dehüi	(3-112-1,2)	<i>burayı</i> emüsge jü qaldun <i>burqan-a</i>	
Tibet-eĉe	[35a-18]	<i>qaldun-a</i> joriyul bai : belgüdei	
E Dehüi	(3-112-2)	joriyul ba . belgüdei	
Tibet-eĉe	[35a-19]	eke-yügen abura od ju ::	
E Dehüi	(3-112-4)	eke-yügen abura od ıu	
Tibet-eĉe	[35a-20]	ger-tür-inü belgüdei bara qun	
E Dehüi	(3-112-4,5)	ger-tür-inü belgüdei bara yun	
Tibet-eĉe	[35a-21]	egüde-ber oru quluq-a :	
E Dehüi	(3-112-5)	egüden-ber oru qu-lıy-a	
Tibet-eĉe	[35a-22]	eke-inü nabtara qai nekei	
E Dehüi	(3-112-5,6)	eke-inü nabtara qai nekei	
Tibet-eĉe	[35a-23]	degeltei jегün egüde-ber qar uqad	
E Dehüi	(3-112-6)	degeltei jегün egüden-ber yar uıyad	

Tibet-eĉe	[35b-1]	busu kümün-e ögüler- <i>ın</i>	
E Dehüi	(3-112-7)	yadan-a busu kümün-e ögüler- <i>ın</i>	
Tibet-eĉe	[35b-2]	köbegün-minü qad bol juqui	
E Dehüi	(3-112-7)	köbegüd-minü qad bol ıyıu	
Tibet-eĉe	[35b-3]	kemegdemüi: bi ende ma qui kümün-	
E Dehüi	(3-112-8)	kemegdemüi: bi ende ma yıu kümün-	
Tibet-eĉe	[35b-4]	-tür <i>uĉıraıu amı</i> : köbegün-iyen	
E Dehüi	(3-112-8,9)	-dür <i>tübejü edıge</i> köbegüd-iyen	
Tibet-eĉe	[35b-5]	<i>ĉırai</i> ker ü jekü kemeged:	
E Dehüi	(3-112-9)	<i>niıyur</i> ker ü jekü bi kemed	

Tibet-eĉe	[35b-6]	güyijü siquı oi-tur sirqubasu:
E Dehüi	(3-112-9,10)	güyijü siquı oi-dur sirquıırqu
Tibet-eĉe	[35b-7]	tedüi ese olduluq-a: belgüdei
E Dehüi	(3-112-10,11)	tedüi eriji ese oldalai. belgüdei
Tibet-eĉe	[35b-8]	noyan mergidei ele kümün-i iije-
E Dehüi	(3-112-11)	noyan mergidei ele yasutu kümün-i
Tibet-eĉe	[35b-9]	-besü ekei-minü abĉi ire kemejü
E Dehüi	(3-112-12)	eke-yi-minü abĉira kemejü
Tibet-eĉe	[35b-10]	qodalidqu bölüğe: burqan-i
E Dehüi	(3-112-12,13)	γodalidqu bölüğe. burqan-i
Tibet-eĉe	[35b-11]	quĉilduqsan qurban jaqun
E Dehüi	(3-112-13)	quĉilduqsan γurban jaγun
Tibet-eĉe	[35b-12]	mergid-i uruqun uruq-a
E Dehüi	(3-112-13,14)	mergid-i uruγun uruγ-a
Tibet-eĉe	[35b-13]	kürtele ünesüber keyisgebei:
E Dehüi	(3-112-14)	kürtele ünesü-ber keyistele
Tibet-eĉe	[35b-14]	üliddügei ülegsın em-e
E Dehüi	(3-112-15)	ülidege. üligsed em-e
Tibet-eĉe	[35b-15]	köbegü-d-i-anu aburaqu
E Dehüi	(3-112-15)	köbegün-anu ebürükün
Tibet-eĉe	[35b-16]	metüs-i aburidbai: egüden-
E Dehüi	(3-112-16)	metüs-i ebüridbe. egüden-
Tibet-eĉe	[35b-17]	-tür-iyen saqulqaqad metüs-i
E Dehüi	(3-112-16,17)	-dür orıγuldaqun metüs-i
Tibet-eĉe	[35b-18]	egüden-tür-iyen oruqulbai:
E Dehüi	(3-112-17)	egüden-dür-iyen oruγulba.
Tibet-eĉe	[35b-19]	toqoril qan jamuq-a qoyar-a
E Dehüi	(3-113-1)	toγoril qan jamuq-a qoyar-i
Tibet-eĉe	[35b-20]	temüjin büsire ögüler-ün
E Dehüi	(3-113-1)	temüjin büsiren ögülerün
Tibet-eĉe	[35b-21]	qan eĉige-minü jamuq-a anda
E Dehüi	(3-113-2)	qan eĉige-minü jamuq-a anda
Tibet-eĉe	[35b-22]	qoyar ele nöküĉegdejü: tngri
E Dehüi	(3-113-2,3)	qoyar-a nöküĉegdejü tngri

Tibet-eĉe [35b-23] ƣaƣar-a küčün auƣ-a nemegden
 E Dehüi (3-113-2,3) ƣaƣar-a küčü nemegdeŋi

Tibet-eĉe [36a-1] erketü tngri-te:
 E Dehüi (3-113-3) erketü tngri-de

Tibet-eĉe [36a-2] nereyiddeŋi eke etügen-ü
 E Dehüi (3-113-4) nereyidčü eke etügen-e

Tibet-eĉe [36a-3] kürbesü erketü mergid
 E Dehüi (3-113-4,5) kürgeŋi ere ačtu mergid

Tibet-eĉe [36a-4] irgen-i ebür ba anu
 E Dehüi (3-113-5) irgen-i ebür ba anu

Tibet-eĉe [36a-5] oƣtarƣu bolƣabai:
 E Dehüi (3-113-5) oyturyui bolyaba.

Tibet-eĉe [36a-6] eligen ba anu emtelbei:
 E Dehüi (3-113-6) elige ba anu emtelbe

Tibet-eĉe [36a-7] bida örebe-anu oƣtarƣu
 E Dehüi (3-113-6) bida. oru ba-anu oyturyui

Tibet-eĉe [36a-8] bolƣabai: uruqudba
 E Dehüi (3-113-7) bolƣaba. uruy-un ba

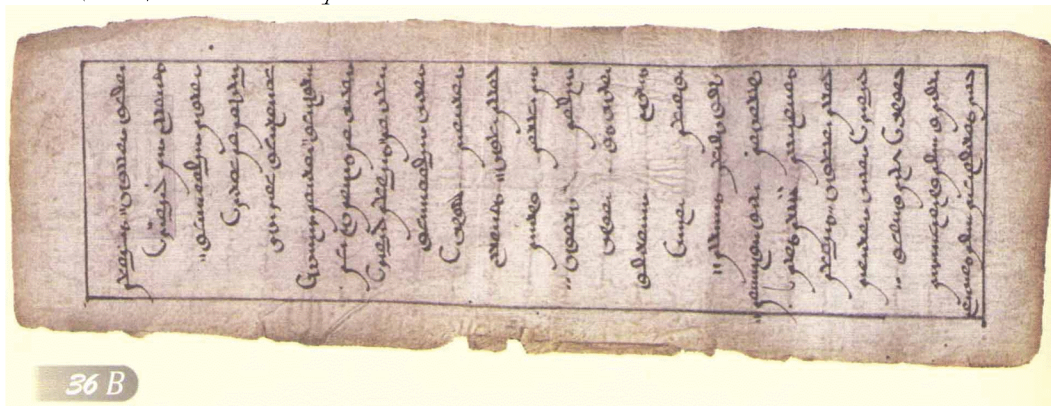
Tibet-eĉe [36a-9] kümün-i ülidgebei: bida
 E Dehüi (3-113-7) kümün-i ülidgebe bida.

Tibet-eĉe [36a-10] ülegs-en-i ba arbilaba:
 E Dehüi (3-113-7,8) ülegs-ed-i ba anu arbilaba.

Tibet-eĉe [36a-11] bida mergid irgen-i tedüi
 E Dehüi (3-113-8) je bida. mergid irgen-i tedüi

Tibet-eĉe [36a-12] busƣaju aƣuy-a kemeldübei::
 E Dehüi (3-113-8,9) busa₍₉₎ƣaju ičny-a kemeldübe.

Tibet-eĉe	[36a-13]	uduyid mergid dūrberün
E Dehüi	(3-114-1)	uduyid mergid dūrberün
Tibet-eĉe	[36a-14]	bulaĉan maĉalai-tu arai ?
E Dehüi	(3-114-1)	buluĉan maĉalayitu
Tibet-eĉe	[36a-15]	maralun ğodun ğodusutu:
E Dehüi	(3-114-1,2)	mara _(n) lun ğodun ğodusutu
Tibet-eĉe	[36a-16]	ilgin ĵarĉaq-tu:
E Dehüi	(3-114-2)	iĉgin ĵarĉaq
Tibet-eĉe	[36a-17]	usun-u ĉaliĉun ĉaliĉu
E Dehüi	(3-114-2)	usun-u buluĉan ĵalıĉaysan
Tibet-eĉe	[36a-18]	laĉsan degel-tü tabun nasutu
E Dehüi	(3-114-2,3)	degeltü tabun nasutu
Tibet-eĉe	[36a-19]	küĉün neretü nidün-
E Dehüi	(3-114-3)	küĉü neretü nidün-
Tibet-eĉe	[36a-20]	-tür-iyen ĉal-tu köbegüken-i
E Dehüi	(3-114-3,4)	-dür-iyen ğaltu köüken-i
Tibet-eĉe	[36a-21]	bidan-u ĉerig-üd nutuĉ-
E Dehüi	(3-114-4)	bidan-u ĉerig-üd nutuĉ-
Tibet-eĉe	[36a-22]	-tur qoĉuruĉsan-i olĵu
E Dehüi	(3-114-4,5)	-tur qoĉuruĉsan-i olĵu
Tibet-eĉe	[36a-23]	ireĵü: öĝelen eke-te
E Dehüi	(3-114-4,5)	abĉiraju öĝelin eke-de
Tibet-eĉe	[36a-24]	temüĵin sou-a kemen abĉu
E Dehüi	(3-114-5)	soĉ-a abĉu

Tibet-eĉe	[36b-1]	odĵu öĝbei: temüĵin
E Dehüi	(3-114-5,6)	odĉu öĝbe. temüĵin
Tibet-eĉe	[36b-2]	toĉoril qan ĵamuĉ-a
E Dehüi	(3-115-1)	toĉoril qan ĵamuĉ-a

Tibet-eĉe	[36b-3]	qurban qamtud <i>qajŋ</i> :
E Dehüi	(3-115-1)	Ƴurban qamtud <i>ĉu</i>
Tibet-eĉe	[36b-4]	mergid-ün ĉor <i>q-a</i>
E Dehüi	(3-115-1,2)	mergid-ün ĉor <i>qan ger</i>
Tibet-eĉe	[36b-5]	<i>ĉoqurlajŋ ĉoq ekei</i>
E Dehüi	(3-115-2)	<i>soƳoliyulŋi ĉoƳtai em-e-yi</i>
Tibet-eĉe	[36b-6]	arbilajŋ: orqun selengge
E Dehüi	(3-115-3)	arbilajŋ orqun selengge
Tibet-eĉe	[36b-7]	qoyar-un <i>teled kel-eĉe ?</i>
E Dehüi	(3-115-3)	qoyar-un <i>talqun aral-aĉa</i>
Tibet-eĉe	[36b-8]	<i>iĉir-ün</i> : temüjin jamuq-a
E Dehüi	(3-115-3,4)	<i>iĉurun</i> temüjin jamuq-a
Tibet-eĉe	[36b-9]	qoyar qamtud <i>qajŋ</i>
E Dehüi	(3-115-4)	qoyar qamtud <i>ĉu</i>
Tibet-eĉe	[36b-10]	qorquna jübür-a
E Dehüi	(3-115-4)	qorqunay jübür
Tibet-eĉe	[36b-11]	Ƴorin <i>eĉbei</i> : toƳoril
E Dehüi	(3-115-4,5)	Ƴorin <i>iĉuba</i> . toƳoril
Tibet-eĉe	[36b-12]	qan <i>eĉriin</i> burqan
E Dehüi	(3-115-5)	qan <i>iĉurun</i> burqan
Tibet-eĉe	[36b-13]	qaldun -a kerüber:
E Dehüi	(3-115-5)	qaldun-u kerü-ber
Tibet-eĉe	[36b-14]	<i>üker-tü ubur</i>
E Dehüi	(3-115-6)	<i>ükiürtü jübür</i>
Tibet-eĉe	[36b-15]	<i>tergel qaƳuratu</i>
E Dehüi	(3-115-6)	<i>dayarin Ƴaĉayuratu</i>
Tibet-eĉe	[36b-16]	<i>ebedĉin olang</i>
E Dehüi	(3-115-6)	
Tibet-eĉe	[36b-17]	<i>kidü kedeĉin daƳarin:</i>
E Dehüi	(3-115-7)	<i>dayarin</i>
Tibet-eĉe	[36b-18]	görüged-inü abalaqad:
E Dehüi	(3-115-7)	görügen-inü abalayad
Tibet-eĉe	[36b-19]	tuqulayin qara tün-e
E Dehüi	(3-115-7,8)	tuƳulayin qara tün-i

Tibet-eĉe	[36b-20]	ʃorin <i>öĉbei</i> : temüjin
E Dehüi	(3-115-8,116-1)	ʃorin <i>iĉuba</i> . temüjin
Tibet-eĉe	[36b-21]	□amuq-a qoyar qorquna
E Dehüi	(3-116-1)	□amuq-a qoyar qorqunay
Tibet-eĉe	[36b-22]	ʃubur- <i>a nile</i> baquju:
E Dehüi	(3-116-1)	ʃubur- <i>a neyilen</i> bayuju
Tibet-eĉe	[36b-23]	erten-ü anda bolulçaqsan-
E Dehüi	(3-116-2)	erten-ü anda bolulçaysan-
Tibet-eĉe	[36b-24]	-iyan duradulĉan anda tungqul-
E Dehüi	(3-116-2,3)	-iyan duradulĉan anda tungqul-

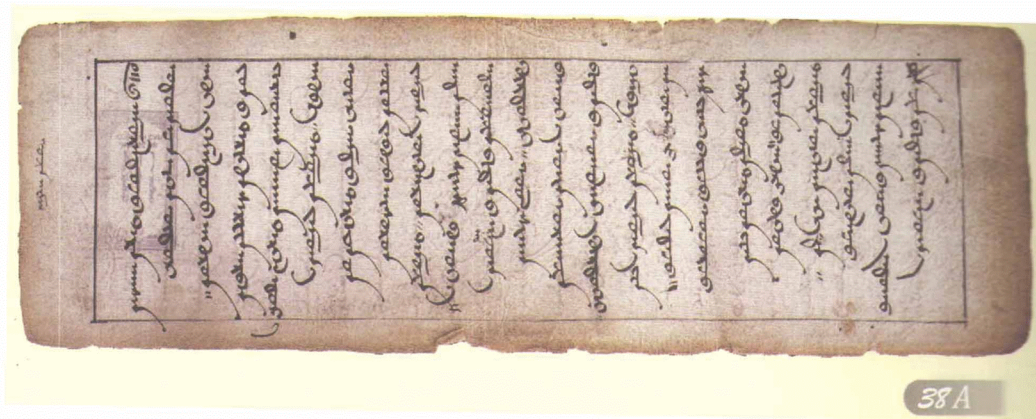
Tibet-eĉe	[37a-1]	☉ - <i>dun</i> amaraqalduba:: <i>erte</i>
E Dehüi	(3-116-3)	- <i>dujn</i> amaraldıy- <i>a kemeldübe</i> . <i>angqa</i>
Tibet-eĉe	[37a-2]	urida anda bolulĉarun
E Dehüi	(3-116-3,4)	urida anda bolulĉarun
Tibet-eĉe	[37a-3]	temüjin arban nigen nasutu
E Dehüi	(3-116-4)	temüjin arban nigen nasutu
Tibet-eĉe	[37a-4]	büküi-tür: ʃamuq-a qural-
E Dehüi	(3-116-4,5)	büküi-dür: ʃamuq-a quraltuɣ
Tibet-eĉe	[37a-5]	-tuq <i>siq</i> temüjin-e ögĉü:
E Dehüi	(3-116-5)	<i>šiy-a</i> temüjin-e ögĉü
Tibet-eĉe	[37a-6]	temüjin-ü <i>ĉinggil-tür-tü</i>
E Dehüi	(3-116-5,6)	temüjin-ü <i>ĉenggültügtü</i>
Tibet-eĉe	[37a-7]	<i>siq</i> bolulĉaɣu: kemeldügsen
E Dehüi	(3-116-6)	<i>šiy-a anda</i> bolulĉaɣu <i>anda</i> kemeldügsen
Tibet-eĉe	[37a-8]	onun-u mölsün-tür

E Dehüi	(3-116-7)	onan-u mölsün-dür
Tibet-eće	[37a-9]	siqaljaqui-tur tende
E Dehüi	(3-116-7)	siyaljaqui-dur tende
Tibet-eće	[37a-10]	anda kemeldüjü: tegün-ü
E Dehüi	(3-116-7,8)	anda kemeldülegei. tegün-ü
Tibet-eće	[37a-11]	qoyina <i>ebür agir omuqtan</i>
E Dehüi	(3-116-8)	qoyina <i>qabur alanggir nomutan</i>
Tibet-eće	[37a-12]	qarbuldun büküi-tür:
E Dehüi	(3-116-8)	qarbiyaldun büküi-tür
Tibet-eće	[37a-13]	<i>buquyin</i> eber-iyer <i>egüdügsen</i>
E Dehüi	(3-116-9,10)	<i>jamuq-a burayu-yin qoyar eber niyañu nükeljü</i>
Tibet-eće	[37a-14]	daqutu <i>yoriqu-ban</i>
E Dehüi	(3-116-10)	dayutu <i>yor-ıyan</i>
Tibet-eće	[37a-15]	temüjin-e ögçü: temüjin-ü
E Dehüi	(3-116-10)	temüjin-e ögçü temüjin-ü
Tibet-eće	[37a-16]	arja manglay-tu qoduli
E Dehüi	(3-116-11)	arja manglayitu qoduli
Tibet-eće	[37a-17]	araljıduju andalaldubai:
E Dehüi	(3-116-11)	araljıju andaçılalduba.
Tibet-eće	[37a-18]	nöküd anda kemeldügsen
E Dehüi	(3-116-12)	nöküd anda kemeldügsen
Tibet-eće	[37a-19]	yosun <i>urida öteğüsün</i>
E Dehüi	(3-116-12,117-1)	yosun <i>teyimü. uridus ötüğüs-ün</i>
Tibet-eće	[37a-20]	<i>abçılaqu</i> üge sonusçu:
E Dehüi	(3-117-1)	üge sonusçu
Tibet-eće	[37a-21]	anda kümün amin nigen ülü
E Dehüi	(3-117-1)	anda kümün amin nigen ülü
Tibet-eće	[37a-22]	tebçildükün amin-u <i>araju</i>
E Dehüi	(3-117-2)	tebçildün amin-u <i>a(bu)riyçä</i>
Tibet-eće	[37a-23]	boluyu: kemen amalduqui yosun
E Dehüi	(3-117-2,3)	boluyu: kemen amaraldıquı yosun

- Tibet-eĉe [37b-1] teyimü edüġe basa anda
E Dehüi (3-117-3) teyimü edüġe basa anda
- Tibet-eĉe [37b-2] tungqulduġu amar*alduqun-i*
E Dehüi (3-117-3) tungqulduġu amar*y-a*
- Tibet-eĉe [37b-3] kemeldüġü: temüġin mergid-ün
E Dehüi (3-117-4) kemeldüġü: temüġin mergid-ün
- Tibet-eĉe [37b-4] toġtuq-a-*yin* arbila□u
E Dehüi (3-117-4,5) toġtuq-a-*yi* arbila□u
- Tibet-eĉe [37b-5] abuġsan altan bü*sei-yi*:
E Dehüi (3-117-5) abuġsan altan bü*e*
- Tibet-eĉe [37b-6] ġamuq-a anda-ta büselegül-
E Dehüi (3-117-5,6) ġamuq-a anda-da büselegülbe.
- Tibet-eĉe [37b-7] -be: toġtaqy*in ikei* qaliqu*n-*
E Dehüi (3-117-6) toġtuq-a-*yin esgel* qaliqu*n-i*
- Tibet-eĉe [37b-8] unuqulba: ġamuq-a
E Dehüi (3-117-6,7) *ġamuq-a anda-da* unuqulba. ġamuq-a
- Tibet-eĉe [37b-9] *qariqu-inu uqaqan*
E Dehüi (3-117-7) *uwas*
- Tibet-eĉe [37b-10] mergid-ün dayir usun-*i*
E Dehüi (3-117-7,8) mergid-ün dayir usun-*i*
- Tibet-eĉe [37b-11] arbila□u abuġsan altan bü*e*
E Dehüi (3-117-8) arbila□u abuġsan altan bü*e*
- Tibet-eĉe [37b-12] temüġin andan-ta büselegülbe:
E Dehüi (3-117-9) temüġin anda-da büselegülbe.
- Tibet-eĉe [37b-13] dayir usun-u ebertü
E Dehüi (3-117-9,10) dayir usun-u-*keü* ebertü
- Tibet-eĉe [37b-14] ünügün ĉaqan-*i* temüġin-*e*
E Dehüi (3-117-10) ünügün ĉaqan-*i* temüġin-*e*

Tibet-eçe [37b-15]	unuqulba: qorqunan
E Dehüi (3-117-10,11)	unuyulba: qorqunay
Tibet-eçe [37b-16]	<i>şibur-a</i> quldaqar sun-u
E Dehüi (3-117-11)	<i>şibur-un</i> quldayar şun-u
Tibet-eçe [37b-17]	ebür-e <i>saqal-bar</i> modun anda
E Dehüi (3-117-11,12)	ebür-e saylayar modun-a anda
Tibet-eçe [37b-18]	kemeldüjü amaralduju:
E Dehüi (3-117-12)	kemeldüjü amaralduju
Tibet-eçe [37b-19]	<i>qoyaqula</i> toyilan jırqalduju
E Dehüi (3-117-12,13)	<i>qurimlan</i> toyilan jıryalduju
Tibet-eçe [37b-20]	<i>qoyar köneşiledgen qaqaçaqul-</i>
E Dehüi (3-117-13)	<i>söni köneşile-degen yağça qonulduqun</i>
Tibet-eçe [37b-21]	- <i>tuqun</i> bölüğe: temüjin
E Dehüi (3-117-14,118-1)	bölüğe. temüjin
Tibet-eçe [37b-22]	şamuq-a qoyar amıraldurun:
E Dehüi (3-118-1)	şamuq-a qoyar amıraldurun
Tibet-eçe [37b-23]	nigen <i>on</i> nögügen <i>on-u</i> jarım
E Dehüi (3-118-1,2)	nigen <i>hon</i> nögüğe <i>hon-u</i> jarım

Tibet-eçe [38a-1]	amıralduju tere aqşan
E Dehüi (3-118-2)	amıralduju tere aqşan
Tibet-eçe [38a-2]	<i>nıtuq-aça</i> nigen ödür
E Dehüi (3-118-2,3)	<i>nımtuq-aça</i> nigen ödür
Tibet-eçe [38a-3]	negüy-e kemeldüjü negürün:
E Dehüi (3-118-3)	negüy-e kemeldüjü negürün
Tibet-eçe [38a-4]	şun-u terigün sarayın arban
E Dehüi (3-118-3,4)	şun-u terigün sarayın arban

Tibet-eće	[38a-5]	jırquqa <i>n</i> ulaqa <i>n</i> tergel e <i>dür-e</i>
E Dehüi	(3-118-4)	jırquya <i>n-a</i> ulaya <i>n</i> tergel ü <i>dür</i>
Tibet-eće	[38a-6]	negübe: temüjin jamuq-a
E Dehüi	(3-118-5)	negübe. temüjin jamuq-a
Tibet-eće	[38a-7]	qoyar qamtu terged-ün
E Dehüi	(3-118-5)	qoyar qamtu terged-ün
Tibet-eće	[38a-8]	urid yabuju ayisurun
E Dehüi	(3-118-6)	urida yabuju ayisurun
Tibet-eće	[38a-9]	jamuq-a ögülerün: temüjin
E Dehüi	(3-118-6,7)	jamuq-a ögülerün temüjin
Tibet-eće	[38a-10]	anda aqula siqam buquy-a:
E Dehüi	(3-118-7)	anda anda ayula siqan bayuy-a
Tibet-eće	[38a-11]	aduquçin bidan-u alçuq-a
E Dehüi	(3-118-7,8)	aduçuçin bidan-u alçuq-a
Tibet-eće	[38a-12]	kürtügei: qoul siqan
E Dehüi	(3-118-8)	kürtügei: qoul-dur siqan
Tibet-eće	[38a-13]	baquy-a qonin quraqaçin
E Dehüi	(3-118-8,9)	bayuy-a qoninçid quriyaçid
Tibet-eće	[38a-14]	bidan-u qoqolay-a kürtügei:
E Dehüi	(3-118-9)	bidan-u qoçolay-a kürtügei
Tibet-eće	[38a-15]	kemebe: temüjin jamuq-a-yin
E Dehüi	(3-118-9,10)	kemebe. temüjin jamuq-a-yin
Tibet-eće	[38a-16]	ene üge-yi uqa <i>n</i> yada <i>ju</i> :
E Dehüi	(3-118-10)	ene üge-yi uqa <i>n</i> yada <i>ju</i>
Tibet-eće	[38a-17]	sem-iyer bayıju qoçurçu
E Dehüi	(3-118-10,11)	sem-iyer bayıju qoçurçu
Tibet-eće	[38a-18]	negüri dumda terged-iyen
E Dehüi	(3-118-11)	negüri dumda terged
Tibet-eće	[38a-19]	küli <i>d-ji</i> : negüri böged
E Dehüi	(3-118-11,12)	küli <i>çeji</i> negüri böged
Tibet-eće	[38a-20]	temüjin ögelen eke-de:
E Dehüi	(3-118-12)	temüjin ögelün eke-de
Tibet-eće	[38a-21]	jamuq-a anda ögüle <i>ji</i>
E Dehüi	(3-118-12,13)	jamuq-a anda ögüle <i>mü</i>

Tibet-eçe [38a-22] aqula *siqan* baquy-a aduqu-
 E Dehüi (3-118-12,13) ayula-*dur siqan* bayuy-a aduyučin

Tibet-eçe [38a-23] -*ain* bidan-u alçuq-a
 E Dehüi (3-118-13,14) bidan-u alçuq-a

Tibet-eçe [38b-1] kürtügei: qoul *siqan*
 E Dehüi (3-118-14) kürtügei: youl-*dur siqan*

Tibet-eçe [38b-2] baquy-a qoni-*ain* quraqa-*ain*
 E Dehüi (3-118-14,15) bayuy-a qonin-*aid* quriya-*aid*

Tibet-eçe [38b-3] bidan-u qoqolay-a kürtügei:
 E Dehüi (3-118-15) bidan-u qoqolay-a kürtügei

Tibet-eçe [38b-4] kemen ögülemü : bi ene üge-*yi*-
 E Dehüi (3-118-15,16) kemen ögülemü bi ene üge-*inü*

Tibet-eçe [38b-5] -*inü* uqan yadaju qariqu-
 E Dehüi (3-118-16,17) uqan yadaju qariyu-

Tibet-eçe [38b-6] -*inü yaquba* ese ögülebe:
 E Dehüi (3-118-16,17) -*inü yaqu-ba* ese ögülebe

Tibet-eçe [38b-7] bi eke-teče asaqsu kemen
 E Dehüi (3-118-17) bi eke-deče asaqsu kemen

Tibet-eçe [38b-8] irebe kemebesir: ögelen
 E Dehüi (3-118-18) irebe *bi* kemebe. ögelün

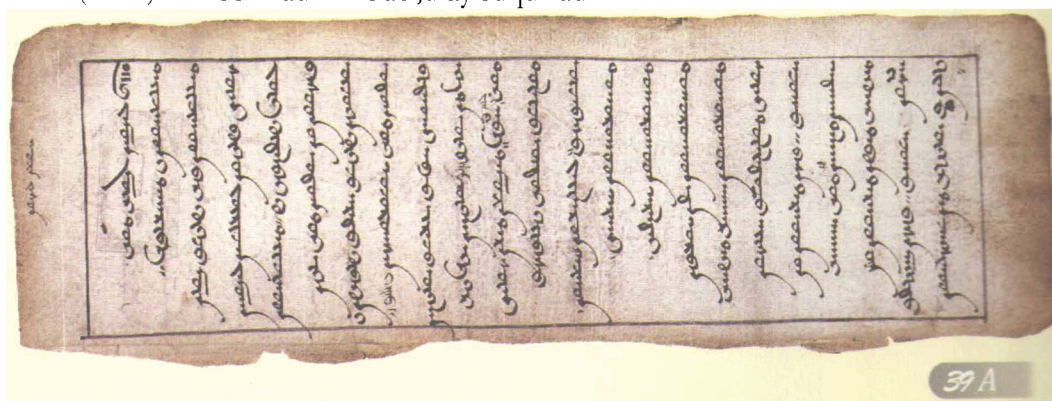
Tibet-eçe [38b-9] eke-yi *dongqudumu* ütüre
 E Dehüi (3-118-18,19) eke-yi *dongyuduy-a-edüküy-e*

Tibet-eçe [38b-10] börte *odain* ögülerün:
 E Dehüi (3-118-19) börte *ün* ögülerün

Tibet-eçe [38b-11] jamuq-a anda *nyiduqalsan?*
 E Dehüi (3-118-19,20) jamuq-a anda *nyidangy-a*

Tibet-eçe [38b-12] kemegden bölüge: edüge
 E Dehüi (3-118-19,20) kemegden bölüge: edüge

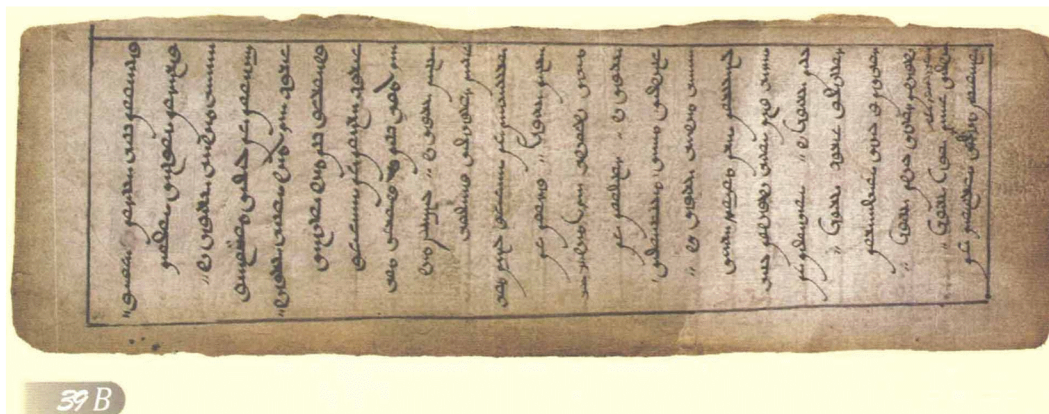
Tibet-eĉe	[38b-13]	bidan-aĉa uyidqu <i>ĉaq-inu</i>
E Dehüi	(3-118-20)	bidan-aĉa uyidqu <i>ĉay</i>
Tibet-eĉe	[38b-14]	bolba: tuġarun ĵamuq-a
E Dehüi	(3-118-21)	bolba. tuyarun ĵamuq-a
Tibet-eĉe	[38b-15]	andayin kelelgesen kelen bidan-
E Dehüi	(3-118-21,22)	andayin kelelgesen kelen bidan
Tibet-eĉe	[38b-16]	-tur böged <i>äksikü metü:</i>
E Dehüi	(3-118-22)	-dur böged <i>ješikü</i>
Tibet-eĉe	[38b-17]	üge buyu bida <i>ende</i>
E Dehüi	(3-118-22,23)	üge buyu bida
Tibet-eĉe	[38b-18]	büü baġuy-a: ködelügse <i>ber</i>
E Dehüi	(3-118-23)	büü baġuy-a. ködelügse <i>ger</i>
Tibet-eĉe	[38b-19]	sili <i>qui</i> qaġĉaġan söni dülin
E Dehüi	(3-118-23,24)	sili <i>yüi-a</i> qayaĉan söni dülin
Tibet-eĉe	[38b-20]	ködelüy-e böged kemebe:
E Dehüi	(3-118-24)	ködelüy-e böged kemebe.
Tibet-eĉe	[38b-21]	börte <i>odän-u</i> ügey-yi
E Dehüi	(3-119-1)	börte <i>üjn-ü</i> üge-ber
Tibet-eĉe	[38b-22]	ĵöbsiyejü ülü buġun
E Dehüi	(3-119-1)	ĵöbsiyejü ülü baġun
Tibet-eĉe	[38b-23]	söni dülin ködeljü ayisuqui-tur:
E Dehüi	(3-119-2)	söni dülin ködeljü ayisuqui-dur

Tibet-eĉe	[39a-1]	 <i>ĵamuq-a</i> mör-tür
E Dehüi	(3-119-2)	<i>ĵayur-a</i> mör-tür
Tibet-eĉe	[39a-2]	tayiĉiqud-i daġariba:
E Dehüi	(3-119-3)	tayiĉiyud-i daġariba.
Tibet-eĉe	[39a-3]	tayiĉiqud-ber kö <i>kşü</i> mön

E Dehüi	(3-119-3,4)	tayıçıyud-ber kökeñü mön
Tibet-eće	[39a-4]	söni böged jöriçen <i>jamuqa</i>
E Dehüi	(3-119-4)	söni böged jöriçen <i>jamuq-a</i>
Tibet-eće	[39a-5]	jüg ködel <i>bei</i> -kü: tayıçıqud
E Dehüi	(3-119-4,5)	jüg ködel <i>be</i> -kü: tayıçıyud- <i>un</i>
Tibet-eće	[39a-6]	besüd-ün <i>nutuq</i> -tur nigen
E Dehüi	(3-119-5)	besüd-ün <i>nuntuy</i> -tur nigen
Tibet-eće	[39a-7]	öçüken kö <i>ke</i> çü neretü kö <i>begün-i</i>
E Dehüi	(3-119-5,6)	öçüken kö <i>keñ</i> çü neretü kö <i>bün-i</i>
Tibet-eće	[39a-8]	<i>nutuq</i> -tur qoçuruqsan- <i>i-annu</i> :
E Dehüi	(3-119-6)	<i>nuntuy</i> -tur qoçuruqsan- <i>i</i>
Tibet-eće	[39a-9]	bidanuqai ab <i>çu</i> ireñü ögelen
E Dehüi	(3-119-6,7)	bidanuqai abuyad ireñü ögeñün
Tibet-eće	[39a-10]	eke-te ögübesü ögelen eke ger-
E Dehüi	(3-119-7,8)	eke-de ögbe. ögeñün eke
Tibet-eće	[39a-11]	<i>tür-iyen abuba: temüjn</i> tere söni
E Dehüi	(3-119-8,120-1)	<i>teñyebe.</i> tere söni
Tibet-eće	[39a-12]	düljü ödür geyibesü
E Dehüi	(3-120-1)	düljü ödür geyibesü
Tibet-eće	[39a-13]	üjebesü: <i>jayilarun</i> qaçıqun.
E Dehüi	(3-120-1,2)	üjebesü: <i>jalayirun</i> qaçıyun
Tibet-eće	[39a-14]	toquruqud qaraqai.
E Dehüi	(3-120-2)	toqurayun qaraqai
Tibet-eće	[39a-15]	toquruqud qaraldai.
E Dehüi	(3-120-2)	toqurayun qara _(n) ldai
Tibet-eće	[39a-16]	toquruqud ede qurban
E Dehüi	(3-120-3)	toqurayun ede yurban
Tibet-eće	[39a-17]	toquruqud aqanar degüner
E Dehüi	(3-120-3)	toqurayun aqanar degüner
Tibet-eće	[39a-18]	söni dülildüjü ayisun
E Dehüi	(3-120-4)	söni dülildüjü ayisun
Tibet-eće	[39a-19]	ajuqu: basa tarqud-un
E Dehüi	(3-120-4)	ajuyu. basa tarqud-un
Tibet-eće	[39a-20]	qadaqan dalaqan- <i>tur</i> aqanar
E Dehüi	(3-120-5)	qadayan daldurqan aqanar

Tibet-eĉe	[39a-21]	degüner tabun tarqud- <i>ud</i>
E Dehüi	(3-120-5)	degüner tabun tarqud
Tibet-eĉe	[39a-22]	ayisun ajuqu: basa mænggütü
E Dehüi	(3-120-6)	ayisun- <i>kü</i> ajuqu. basa mænggütü
Tibet-eĉe	[39a-23]	kiyan-u ünggir-tan <i>čangsiqud</i>
E Dehüi	(3-120-6,7)	kiyan-u <i>köbegün</i> ünggir-tan <i>bišiyud</i>

Tibet-eĉe	[39b-1]	bayaqud-iyar ayisun ajuqu:
E Dehüi	(3-120-7)	bayayud-iyar- <i>ijan</i> ayisun- <i>kü</i> ajuqu.
Tibet-eĉe	[39b-2]	barlasun qubilai qutuq
E Dehüi	(3-120-7,8)	barulas-ača qubilai qutus
Tibet-eĉe	[39b-3]	aqanar degüner irebei- <i>kü</i> :
E Dehüi	(3-120-8)	aqanar degüner irebe.
Tibet-eĉe	[39b-4]	mangqud-ača jetei doylulqu
E Dehüi	(3-120-9)	mangyud-ača jetei doylulqu
Tibet-eĉe	[39b-5]	čerbi aq-a degü qoyar irebekü:
E Dehüi	(3-120-9,10)	čerbi aq-a degü qoyar irebe.
Tibet-eĉe	[39b-6]	boqurču-yin degü ögelei
E Dehüi	(3-120-10)	boqurču-yin degü ögülen
Tibet-eĉe	[39b-7]	čerbi arlad-ača qaqačaju
E Dehüi	(3-120-10,11)	čerbi arulad-ača qaqačaju
Tibet-eĉe	[39b-8]	aq-a-tur-iyar boqurči-tur
E Dehüi	(3-120-10,11)	aq-a-dur-iyar boqurču-dur
Tibet-eĉe	[39b-9]	neyilen irebei- <i>kü</i> : jelmeyin degü
E Dehüi	(3-120-12)	neyilen irebe- <i>kü</i> : jelmeyin degü
Tibet-eĉe	[39b-10]	čauqa sübegetei baqatur
E Dehüi	(3-120-12,13)	čayurqan sübegetei bayatur

Tibet-eĉe [39b-11]	uriyangqan-aĉa qaqaĉaju jelme-tür	
E Dehüi (3-120-13,14)	uriyangqan-aĉa qayaĉaju jelme-dür	
Tibet-eĉe [39b-12]	neyilen irebe: besüd-eĉe	
E Dehüi (3-120-14)	neyilen irebe: besüd-eĉe	
Tibet-eĉe [39b-13]	degei küčügür aq-a <i>degüner-iyer</i>	
E Dehüi (3-120-14,15)	degei küčügür aq-a <i>degü qoyar</i>	
Tibet-eĉe [39b-14]	irebei-kü: süldüd-eĉe	
E Dehüi (3-120-15)	irebe-kü. süldüs-eĉe	
Tibet-eĉe [39b-15]	ĉilgüdei <i>taqai</i> tayiĉiqudai	
E Dehüi (3-120-16)	ĉilgüdei <i>taqi</i> tayiĉiyudai	
Tibet-eĉe [39b-16]	aqanar degüner irebei- <i>kü</i> :	
E Dehüi (3-120-16,17)	aqanar degüner irebe- <i>kü</i> .	
Tibet-eĉe [39b-17]	ĵalayirun <i>qara</i> tomuq arqai	
E Dehüi (3-120-17)	ĵalayirun <i>seĉe</i> tomuq arqai	
Tibet-eĉe [39b-18]	qasar bala qoyar köbegüd-iyer-	
E Dehüi (3-120-17,18)	qasar bala qoyar köbegüd-iyer-	
Tibet-eĉe [39b-19]	-iyen irebe-kü: qongqutan-aĉa	
E Dehüi (3-120-18)	-iyen irebe-kü. qongqutan-aĉa	
Tibet-eĉe [39b-20]	süyiketü ĉerbi irebe:	
E Dehüi (3-120-19)	süyiketü ĉerbi irebe- <i>kü</i> .	
Tibet-eĉe [39b-21]	sükeken-ü jekei qongtaqarun	
E Dehüi (3-120-19,20)	sükeken-ü jekei qongtaqurun	
Tibet-eĉe [39b-22]	köbegün <i>süke</i> jegün irebe:	
E Dehüi (3-120-20)	köbegün <i>sükegei</i> jegün irebe- <i>kü</i> .	
Tibet-eĉe [39b-23]	[qongsiqun-aĉa] negüdei <i>ĉaqan</i> uba irebe:	
E Dehüi (3-120-20,21)	negüdei <i>ĉaqaqan</i> uba irebe- <i>kü</i> .	
Tibet-eĉe [39b-24]	olqunuq <i>kekedei</i> qoruluq-aĉa...	
E Dehüi (3-120-21,22)	olqunuq ^{udun} <i>kinggiyadai</i> qorulas-aĉa	байна. Одоо

Е Дэхүйн хэвлүүлсэн Нууц Товчоо, Төвдийн номын сангаас олдсон Нууц Товчооны хэсэг, Хураангуй Алтан Товч гурвыг мөргүүлэн тулгаж зөрөөг хүснэглэн толилуулая:

Е Дэхүйн хэвлүүлсэн Нууц Товчоонд ↓	Төвдийн номын сангаас олдсон Нууц Товчоонд ↓	Хураангуй Алтан Товчид ↓
(2-90-19) <i>öbesün</i> , “өөсөөн” гэж байхад	23a-[1] <i>öber-iyen</i> , “өөрөөн” гэж байна.	<i>öber-iyen</i>
<i>qubzi-yi</i> “хувийг”	<i>quba-yuqan</i> , “хува-ноугаан” гэж байна.	<i>oruγ sarγul-iyān</i>
<i>unuḅa</i> .	<i>unuju</i>	<i>unuju</i> :
<i>ger-tür-iyen ba ülü odun</i>	<i>ger-tür-iyen eĉge eke-tür-iyen: ülü odun</i>	байхгүй
(2-90-20) <i>nambiyā sayuly-a-ban</i>	<i>namuqa saquqanban</i>	байхгүй
<i>keger-e boyaju talbiba</i> .	<i>kegere talbiju</i> :	байхгүй

(2-90-21) nökülür čü <i>bürün ması</i> mungtaniju ayisu ajuqu	nökür čü mungtaniju ayisu ajuqu	байхгүй
(2-90-22) ereyin müng nigen <i>bui</i> -ja.	<i>čü</i> , ereyin müng <i>bögesü mön</i> nigen <i>buu</i> -je:	байхгүй
bi čima- <i>dur</i> nöküčesü.	bi čimaluq- <i>a</i> nöküčesü <i>kemeju</i> .	байхгүй
ečige minü naqu bayan kemegdeju.	ečige minü naqu bayan kemegde <i>mü</i> .	байхгүй
bojurčü	bojurčü	байхгүй
(2-90-23) bi yačca köbegün inü <i>bi</i> bojurču neretü bui kemeged	bi qačca köbegün inü bojurči neretü bui kemeged:	байхгүй
sırq-a a(γ)tatan- <i>u</i> mör-iyer <i>inü</i> möskijü	sırq-a aqtan- <i>i</i> mör-iyer möskijü	байхгүй
γurban qonuju üdesi	qurban qonuga <i>d</i> üdesi	байхгүй
naran quburi tasi <i>n</i> büküi-dür	naran: quburi tasiy- <i>a</i> büküi-tür	байхгүй
nigen küriyen <i>irgen</i> -dür kürbe. sırq-a a(γ)tatan <i>naııman morid</i> tere yeke küriyen-ü kijaγar- <i>a</i> ebesülen <i>bayju</i> büküi-yi üjebe.	nigen yeke küriy-e-tür kürbesü: sırq- <i>a</i> aqtad tere küriyen-ü kijaqar- <i>a</i> ebesün ideju bayıquı-yi üjege <i>d</i> ,	<i>tayıčıyud-tu kürbe.</i> <i>kürüm geküle naııman</i> <i>sırq-a-yi olan küümün</i> <i>kürıyeleju umıayısan-i</i> <i>üjebe</i>
<i>temüjün</i> ögülerün	<i>ejen boqdan</i> ögülerün:	<i>ejen bojurčü-tu</i> <i>jarlıy bolba.</i>
nökür čü ende bai	nökür čü ende bai	<i>bojurčü čü mori bariju</i> bai:
<i>bi</i> sırq- <i>a</i> a(γ)tatan <i>tede</i> bui	sırq- <i>a</i> aqta <i>tere</i> bui	байхгүй
ü(1)deju <i>γarsıyai</i> kemebe.	<i>bi oruga<i>d</i></i> üdeju <i>qaragsu kemebesü</i>	bi orusu <i>gebe</i> :
ögülerün (2-90-30) ↓	ögüler- <i>ün</i> 23b ↓	<i>kelebe</i> :
kemen irelege.	kemeju irelüge.	байхгүй
байхгүй	<i>edüge</i>	байхгүй
bojurčü ögülerün nöküčesü kemen irelege. Bi ende yekin bayıqu kemed	bojurčü ögüler- <i>ün</i> nöküčes- <i>sü</i> kemeju irelüge. bi <i>edüge</i> ende yakin bayıqu kemege <i>d</i>	bojurči <i>kelebe: bıyan-tu</i> <i>sayın edür-tü</i> <i>dayala:bulqa edür-tü čini</i> <i>bularıju bayıbasu ende</i> <i>γayun keereg gebe</i> :
kemed	kemege <i>d</i>	<i>gebe</i> : ↑
qamtu	qamtu	<i>qoyayula</i>
sırq- <i>a</i> aytatan- <i>i</i> üdeju <i>γarba</i>	sırq- <i>a</i> aqtad <i>i</i> üdeju <i>γarbai</i> :	<i>naiman sırq-a-yi kögeju</i> <i>γarbai</i> : ↓
aytatan- <i>i</i>	aqta <i>dı</i>	<i>naiman sırq-a-yi</i>
üdeju	üdeju	<i>kögeju</i>
<i>γarba</i> .	<i>γarbai</i> :	<i>γarbai</i> :
qoyınača	qoyınača	байхгүй
aran(2-91-1)	байхгүй	байхгүй
ubur subur	ubuy subur	байхгүй
nekeju(2-91-1)	байхгүй	байхгүй
ayisu	ayisu <i>qad</i>	байхгүй
čayayın moritu	<i>sıngqula</i> moritu	байхгүй
<i>küümün</i> (2-91-2)	байхгүй	байхгүй
байхгүй	qulaq [⇒ qulaqai 23b-14 = qulaγayıči]	байхгүй
urγ- <i>a</i> bariju	urqaban bariju	байхгүй
<i>γayıayın gıyüčejü</i> (2-91-2)	байхгүй	байхгүй
<i>ayisu</i> .	<i>irebe</i> :	байхгүй
bojurčü	bojur- <i>čü</i>	байхгүй
numu sumu	sumun numun	байхгүй
kemebe.	+ kemegsen- <i>e</i> [+ oruısan temdeg]	байхгүй
байхгүй	<i>nökür</i>	байхгүй
<i>erüstegüjei</i>	<i>silürtegeju</i>	байхгүй
qarbulaldusu	qarbulasu	байхгүй
kemeju	kemege <i>d</i>	байхгүй
<i>esergü qarım</i> (2-91-5)	байхгүй	байхгүй
qarbulalduba.	qarbulaldubası:	байхгүй
čayayın	čaqan	байхгүй
<i>küümün</i> (2-91-6)	байхгүй	байхгүй

байхгүй	qulaqai [⇒ qulaq 23b-7 = qulaγayici]	байхгүй
уγ-а-бар-йан	urgaban	байхгүй
doqijū	duldudcu	байхгүй
bayıba.	bayıqad	байхгүй
байхгүй	qoçurbaı:	байхгүй
giγıçejū(2-91-7)	байхгүй	байхгүй
байхгүй	inü ubuq subuq	байхгүй
irebe.	irekii	байхгүй
байхгүй	-lüge	байхгүй
байхгүй	quburi tasıy-a	байхгүй
tügüsin	tügüs-i	байхгүй
ayısu qoyıtu tede aran barıγan bulta□и(2-91-8)	байхгүй	байхгүй
qoçurba	qoçurbaı:	байхгүй
tere söni düliged yurban edür(2-92-1)	байхгүй	байхгүй
keürbe. (2-92-1)	байхгүй	байхгүй
dülijū	düliged	байхгүй
байхгүй	ger-ün oyıra bolbasu	байхгүй
temüjin	ejen boqda	байхгүй
ed(2-92-2)	байхгүй	байхгүй
morıd-i-ıyan	morin-ıyan	байхгүй
байхгүй	ker	байхгүй
abqu-kü (2-92-3) ↓	abqu 24a ↓	байхгүй
qubiyaldıuy-a	qubilaldıuy-a	байхгүй
байхгүй	ǵı	байхгүй
kedüi-γı	kedüi	байхгүй
байхгүй	bi kedüi abqu	байхгүй
ketemü(2-92-3)	байхгүй	байхгүй
kemebe.	kemebesik:	байхгүй
ögülerin	ögüler-ün	байхгүй
bi(2-92-4)	байхгүй	байхгүй
nökür-i	nökür	байхгүй
çımayı(2-92-4)	байхгүй	байхгүй
ayısu	irebe	байхгүй
kemen	kemejü	байхгүй
sayın nökür-e(2-92-5)	байхгүй	байхгүй
bolus	bolju	байхгүй
kemen	kemen гэж бичээд балласан	
nöküçejü(2-92-5)	байхгүй	байхгүй
irebe.	irelüge.	байхгүй
байхгүй	kedüyün	байхгүй
bi(2-92-6)	байхгүй	байхгүй
olıa-kü(2-92-6)	байхгүй	байхгүй
ketemü□ı(2-92-6)	байхгүй	байхгүй
bi. (2-92-6)	байхгүй	байхгүй
байхгүй	nöküçegsen-tür	байхгүй
байхгүй	yekin	байхгүй
eyge-minu naqu bayan neretü буюу. naqu bayan-и γayıca köbegün-inü bi буюу. (2-92-6,7)	бүхэлдээ байхгүй. naqu bayan, γayıca köbegün гэсэн хэллэгүүд нь 8,9-р мөрнөө өөр өгүүлбэрт буй.	
энэ өгүүлбэрт биш, өөр газар буй.	naqu bayan-и [24a-8]	байхгүй
энэ өгүүлбэрт байхгүй. Санаа нь өөр газар, дээр нэгэнт гарсан.	γayıca köbegün-tür	байхгүй
буюу.	bui.	байхгүй
bi ilü abqu. (2-92-9)	Энэ өгүүлбэрт байхгүй. Санаа нь [24a-12] мөрнөө “эс авав” гэж гарна.	байхгүй
tusa(2-92-9)	байхгүй	байхгүй
ilü abqu kemebe.	keme□ı ese abuba:	байхгүй
байхгүй	eyge-yügen	байхгүй

naqu bayan	naqu bayan	laqu bayan
байхгүй	байхгүй	<i>naγitan siγaban abču irem geküle:</i>
байхгүй	байхгүй	<i>mör deger-e bi aγsan aγuγu:</i>
kürbe.	kürbe.sü:	байхгүй
энэ мөрнөө байхгүй	<i>boγurč-γi</i>	байхгүй
байхгүй	<i>keger-eče jabqaba kemen</i>	байхгүй
<i>күй-бен, боγурч-γи Јаγаји(2-93-1,2)</i>	байхгүй	байхгүй
nilbusu-bar	nilbusun-bar	байхгүй
аљу.	<i>aγsan-a:</i>	
байхгүй	<i>boγurč</i>	байхгүй
kürte.jü	kürbe.sü	байхгүй
байхгүй	<i>naqu bayan</i>	байхгүй
<i>күй-бен ијеји(2-93-2,3)</i>	байхгүй	байхгүй
<i>nyilamu</i>	Энэ мөрнөө байхгүй, дараагийн мөрнөө гарна.	<i>esergü qanduju inegejü burtγu qanduju nyilayad:</i>
байхгүй	<i>inegetü</i>	<i>inege□й ↑</i>
<i>donguddumu.</i>	Энэ мөрнөө байхгүй, 21-р мөрнөө гарна.	байхгүй
байхгүй	<i>nigen-te</i>	байхгүй
байхгүй	<i>köbegün minü ä yaγun kümin-lüge yabuba kemen donguddumu.</i>	байхгүй
<i>köbegün-inü(2-93-3)</i>	байхгүй	байхгүй
<i>ögülerin:</i>	<i>ögüler-in:</i>	байхгүй
<i>yaγun bolba(2-93-4)</i>	байхгүй	байхгүй
mungtanju	mungtaju	байхгүй
<i>aγisun</i>	<i>odun</i>	байхгүй
<i>odulay-a</i> (2-93-5) ↓	<i>oduluq-a</i> 24b ↓	байхгүй
<i>kemed</i>	<i>kemeged</i>	байхгүй
<i>qayul□u</i>	<i>aqulju</i>	байхгүй
<i>buyγsan</i>	<i>talbiqsan</i>	байхгүй
<i>nambuy-a</i>	Энэ мөрнөө байхгүй, 4-р мөрнөө <i>namuq-a</i> гэж гарна.	байхгүй
<i>sayuly-a-ban</i>	Энэ мөрнөө байхгүй	байхгүй
байхгүй	<i>qajar-a</i>	байхгүй
байхгүй	<i>kökegür</i>	байхгүй
<i>buyγsan nambuy-a sayuly-a-ban ↑</i>	<i>talbiqsan qajar-a kökegür namuq-a ↑</i>	байхгүй
<i>abčaraba</i>	<i>abji irebe:</i>	байхгүй
<i>sayuly-a-ban</i>	Энэ мөрнөө байхгүй	байхгүй
<i>temjün-e</i>	<i>temjün-e</i> энэ удаа <i>temjün-e</i> гэжээ. Үүний өмнө “тэмүүжин” гэдэг үгийн оронд “эзэн богд” гэж байв	байхгүй
байхгүй	байхгүй	<i>eke-tü</i>
<i>qurγan</i>	<i>quraga</i>	<i>quraya</i>
<i>küne.sü</i>	<i>küne.sün</i>	<i>küne.sü</i>
<i>ögüged</i>	<i>ögü-ged</i>	<i>ögü</i>
байхгүй	байхгүй	<i>ilegebei:</i>
<i>nambuy-a</i>	<i>namuq-a</i>	байхгүй
<i>degürge</i>	<i>dügürge.jü</i>	байхгүй
<i>jasaju</i>	(үг бичээд баллажээ)	байхгүй
<i>ögülerin</i>	<i>ögüler-in</i>	байхгүй
<i>jalayus</i>	<i>jalaqu</i>	байхгүй
<i>üjeldügдүүд</i>	<i>nöküjeldüdkün</i>	байхгүй
<i>mönü</i>	<i>mön</i>	байхгүй
<i>qoyina</i>	<i>qoyina</i>	байхгүй
<i>tebčildügдүүд</i>	<i>tebčildüdkün</i>	<i>köbegün minü či ene yabuqi-ban büü orqig -tun(14b-09-11) ↑</i>
<i>odču(2-93-10)</i>	байхгүй	байхгүй
байхгүй	<i>tendeče</i>	байхгүй
<i>γurban söni γurban edür</i>	<i>qurban edür qurban söni</i> (“өдөр”, “шөнө” ийн байр солигдсон)	байхгүй
<i>γorčju</i>	<i>dülged</i>	байхгүй
<i>γorγuqan-a</i>	<i>qorγuqan-a</i> (“-н” ийн өмнө цэг харагдахгүй, эсвэл тавиагүй байна)	байхгүй
<i>ger-türγen</i>	<i>ger-türγen</i>	байхгүй
<i>ögelin</i>	<i>ögelen</i>	байхгүй

degü-ner	degüner	байхгүй
ајн	saqıqsan? sanaqsan?	байхгүй
үјејү	üjegeđ	байхгүй
байхгүй	ması	байхгүй
bayasba.	bayas-ba.	байхгүй
de	dei	байхгүй
байхгүй	ökeın	байхгүй
ійн-і гэж байхад	oĉin-ı гэсэн байна. 25а-5,9 мөн адил.	
үсүн	yesün	байхгүй
nasuın	nasutai	байхгүй
büküi-dür	büküi-üi “-үі” илэ сүүлд оруулсан байна	байхгүй
iregseger	iregsen-ber	байхгүй
байхгүй Нууц Товчооны эхүүдэд байдаг “temüjin belgüdei qoyar borte üjin-i yısün nasutu büküi-dür üjejü iregseger qayasaju bölüge. Kelüren mören urıyu erin odba” гэсэн утга авцалдаа тааруу өгүүлбэрийг ⇒	kemen (Төвдөөс олдсон Нууц Товчооны энэ хэсэгт “kemen” халбоос орноор, temüjin belgüdei qoyar “ borte üjin-i yısün nasutu büküi-dür üjejü iregseger qayasaju bölüge” kemen kerülen mören urıyu erin odba” гэсэн өгүүлбэр болохыг тодлож өгөв) [24b-19,20]	байхгүй
kelüren	kerülen	байхгүй
odba.	odbai:	байхгүй
ĉıqurıu	ĉıqurq-a	байхгүй
de seĉen	dei seĉen	байхгүй
байхгүй	irgen	байхгүй
tende	tenden	байхгүй
байхгүй	tende	байхгүй
de seĉen	dei seĉen	байхгүй
үјејү (2-94-5) ↓	üjegeđ 25а ↓	
ması yeka(2-94-5)	байхгүй	
ögülerin	ögüler-in	
байхгүй	nutuq-	
найтату(2-94-6)	байхгүй	
medejü(2-94-6)	байхгүй	
байхгүй	gegejü	
байхгүй	orqıbai	
tayıĉıyud aqa degü ĉinü nayıtamu kemen medejü ması erüjü гэж байхад ⇒	tayıĉıqud aqa degü ĉinü nutuq-turiyan gegejü orqıbai kemen ması erüjü гэж байна.	
байхгүй	bölügei.	
ĉökürlegei	ĉökürlüge	
үје be	üje bei	
je(2-94-7)	байхгүй	
байхгүй	bi	
ke med	ke meged	
börte ійн-і Нууц Товчоонд Бөртэ “үжин” гэж сэргээдэг нэрийг Төвдөөс олдсон бичмэлд олонтаа “очин” гэсэн байна ⇒	börte oĉin-ı энд (25а-5) Бөртэ “очиныг” гэсэн байна. Мөн 24b-17, 25а-9, 26b -9-д “очиныг” гэсэн буй. Тэгэхээр жирийн нэг үсгийн эндүү биш бололтой. Хойно 26b-12 гэж тод бичсэнийг үз.	
egüsgebe.	egüsge bei.	
байхгүй	egügesi ?	
ayısurun	ayısuruı-tur	
de seĉen	dei seĉen	
kelüren-ii(2-94-8)	байхгүй	
байхгүй	тагү-а qalayın boııı Дз сэрн замаасаа буцсан ша.тгааныг нууц товчоонд	

		дурдаагүй. Харин энд Өвчинийг хуртэл бичжээ.	
<i>urayčulnudača</i>		<i>[nuduγ?]köl nuundača</i>	
<i>gergei-inii</i> (2-94-9)		байхгүй	
<i>börte üjn-ü</i>		<i>börte očin-u</i> 25a-9	
<i>šotan</i>		<i>šotan</i>	
<i>büligi.</i> (2-94-10)		байхгүй	
<i>šotan</i> (2-94-10)		байхгүй	
<i>öki-iyen</i>		<i>ökin-iyen</i>	
<i>küre_(n)lkü</i>		<i>kürilkü</i>	
<i>kürgeji</i>		<i>kürči</i>	
<i>ire be.</i>		<i>ire bei.</i>	
<i>šotan-i</i>		<i>šotan eke-yi</i>	
байхгүй		<i>eke-yi</i>	
<i>qariγuluγad</i>		<i>qariqulun</i>	
байхгүй		<i>ilegeji</i>	
<i>belgüdei-yi boqurčū-yi nökücey-e kemen uriγu ilebe ⇒</i>		<i>belgüdei-yi ilegeji boqurčū-yi nökücey-e kemen uriγu ilegebe ↑</i>	
<i>belgüdei-yi</i>		<i>belgüdei</i>	
байхгүй		<i>eke-</i>	
<i>kelelen</i>		<i>kelen</i>	
<i>bögetür</i>		<i>bögütür</i>	
<i>qongγur-i</i>		<i>qongqur-iyen</i>	
<i>unuγad</i>		<i>unuγu</i>	
<i>örmüge-ben</i>		<i>nemürgeben</i>	
<i>nökücegseger</i>		<i>nökücegse-ber</i>	
<i>nökücekeü</i>		<i>nökücegse</i>	
байхгүй		<i>tendeče</i>	
<i>kelüren</i>		<i>kerülen</i>	
<i>terigün</i>		<i>terigün-e</i>	
<i>bürge</i>		<i>bürge</i>	
<i>ergide</i>		<i>ergi</i>	
байхгүй (2-96-3) ↓		<i>büküi-tür</i> 25b ↓	
<i>šotan</i>		<i>šotan</i>	
<i>[eke]-yin šidkü_(n) kemen</i> (2-96-2)		байхгүй	
<i>bulγan</i>		<i>bulγan</i>	
<i>abčirajū</i> (2-96-3)		байхгүй	
<i>šotan eke-yin šidkü_(n) kemen qara bulγan daqu abčirajū bölüge. ⇒</i>		<i>šotan eke qara bulγan daqu šidkügsen bölüge:</i> гэсэн байна.	
байхгүй		<i>bulγan</i>	
<i>edür</i> (2-96-4)		байхгүй	
байхгүй		<i>-manu</i>	
<i>wang</i> (2-96-5)		байхгүй	
байхгүй		<i>toqoril</i>	
<i>ečiγe-lüge minu</i>		<i>ečiγe-yin manu</i>	
<i>kemeldügsen</i> (2-96-6)		байхгүй	
байхгүй		<i>bögesü</i>	
<i>wang</i> 		<i>ong</i> 25b-7	
<i>tunla-</i>		<i>tuγula-</i>	
<i>tun-e</i>		<i>tüne-tür</i>	

<i>byu</i>	<i>büküi-yi</i>	
<i>kemen</i> (2-96-8)	байхгүй	
<i>odba.</i>	<i>odbai.</i>	
байхгүй	<i>tede</i>	
байхгүй	<i>kürçü</i>	
<i>wang</i>	<i>ong</i> 25b-16	
<i>kürçü</i> (2-96-8)	байхгүй	
байхгүй	<i>köbegün</i>	
байхгүй	<i>qan</i>	
<i>mıu</i>	<i>tauu</i>	
[eʃige]- <i>kü</i> (2-96-10)	байхгүй	
байхгүй	<i>-yügen</i>	
байн _(n) / <i>ji</i>	<i>baqlaqlaqlı-tur</i>	
<i>emüskeg</i>	<i>ed emüskel-i:</i> 	
<i>abäraba</i>	<i>abä irebei</i>	
<i>kemen</i>	<i>kemeji</i>	
<i>bulıyan</i>	<i>bulaqan</i>	
<i>daqu</i>	<i>daqu-yi</i>	
<i>ögbe.</i> (2-96-11)	байхгүй	
байхгүй	<i>emüskebesü:</i>	
<i>wang qan</i>	<i>ong qan</i> 	
<i>ögülerin</i>	<i>ögüler-in</i>	
<i>bulıyan</i> (2-96-12)	байхгүй	
<i>daqu-yin</i>	<i>daquyin</i>	
байхгүй	<i>äni</i>	
<i>ögsü</i>	<i>ögsügei:</i>	
<i>bulıyan</i>	<i>bulaqan</i>	
<i>daqu-yin</i>	<i>daqui-yin</i>	
<i>bügüdgeldüjü</i>	<i>bütügeldüjü</i>	
<i>ögsü.</i>	<i>ögsügei.</i>	
<i>bögere-yin</i>	<i>bögereyin</i>	
<i>bögse-dür</i>	<i>bögse-e</i> "n"ийн өмнө цэггүй	
<i>čegere-yin</i>	<i>čegereyin</i>	
<i>čegeji-dür</i>	<i>čegeji adur</i> "a" нь "байх" гэсэн эртний язгуур. "аму", "atıqai"ийн "a"тай жишээ ↓	
<i>atıqai</i>	<i>ami</i>	
байхгүй	<i>irebesü</i>	
<i>bürgi ergide</i>	<i>bürgi ergide</i> 25b-24 "bürgi ergi" гэж зуршсаныг "бүүрэг эрэг" хэмээсэн нь уул газрын нэрийг нягтлахад тустай	
<i>burqan qaldun-ača</i> (2-97-2) ↓	байхгүй 26a ↓	
<i>kögürge-ben egürçü</i>	(тухайн мөрнөө) байхгүй	
<i>ireji</i>	<i>ireged</i>	
<i>jarjıyundai</i>	(тухайн мөрнөө) байхгүй	
<i>onan-u</i>	<i>onon-u</i>	
<i>bulıyan</i>	<i>bulaqan</i>	
<i>nelke</i>	<i>negelekei</i>	
<i>ögülege</i>	<i>öggüülüge</i>	
байхгүй	<i>mön</i>	
<i>köi-ben</i>	<i>köbegün-iyen</i>	

<i>ögülege-kü bi.</i>	(тухайн мөрнөө) байхгүй	
байхгүй	<i>qunan nasutai-yi ügürjü</i>	
байхгүй	<i>iregsen-tür</i>	
<i>ke men</i>	<i>ke megedjü</i>	
<i>odulay-a.</i>	<i>oduluq-a.</i>	
<i>egüde-</i>	<i>egüden-</i>	
<i>negügü</i> (өс)	<i>negelge</i>	
<i>öge.</i>	<i>ög-be.</i> 	
байхгүй	<i>mön tere</i>	
<i>kelüren</i>	<i>kerülen</i>	
<i>mören-ii</i> (2-98-1)	байхгүй	
<i>bürgi ergide</i>	<i>büürge ergide</i> 26а-11,12 дээр өгүүлснийг нэхэн үз	
<i>gere</i> (өс)	<i>ger-e</i>	
<i>sira</i> (өс)	<i>sirala</i>	
<i>ögelün</i>	<i>öge len</i>	
<i>eke-yin</i>	<i>ekeyin</i>	
<i>qoqaycın</i>	<i>qoquqcin</i>	
<i>delbelümüi</i>	<i>delberemü:</i>	
<i>töbürigün</i>	<i>töbürigen</i>	
<i>sonustamu</i>	<i>sonusta-mui</i>	
байхгүй	<i>anayin?</i>	
<i>jalqamsiytan</i>	<i>jalqamsiq-tan</i>	
<i>aqunu.</i>	<i>aqун</i>	
байхгүй	<i>kemebe.</i>	
<i>bos kemebi.</i>	<i>bosiqad</i>	
<i>ögelün eke</i>	(тухайн мөрнөө) байхгүй	
<i>ögülerün.</i>	<i>ögüler-ün:</i>	
<i>üter</i>	(тухайн мөрнөө) байхгүй	
<i>ke med</i>	<i>keme ged</i>	
<i>ögeün</i>	<i>öge len</i>	
<i>üter-kü</i>	<i>üter</i>	
<i>bos bi.</i>	<i>bos bai:</i>	
<i>üterden-kü</i>	<i>üterle kü</i>	
<i>morid-ıyan</i>	<i>morin-ıyan</i>	
<i>morı</i> (2-99-3)- (2-99-7) (2-99-3)	<i>morın</i> [26b-1]- [26b-7] 26b ↓	
<i>ögeün</i>	<i>öge len</i>	
<i>qacılun</i>	<i>qacılun</i>	
<i>temüge</i> (2-99-5)	байхгүй	
<i>ođcigin</i>	<i>ođcigin</i>	
<i>boıurcın</i>	<i>boıurcā</i>	
<i>ebür-türjeyen</i> (2-99-8)	байхгүй	
<i>degürbe.</i>	<i>dügürbe:</i>	
<i>nigen</i>	(тухайн мөрнөө) байхгүй	
<i>kötü</i> (өс) <i>ıasaba.</i>	<i>kötelbe:</i>	
<i>börte üjn-e</i>	<i>börte ođın-a</i> 25а-9, 24b-17, 26b -9-д үз	
<i>morılajın</i> (2-100-1)	байхгүй	
байхгүй	<i>qaldun-a</i>	
<i>jüg</i> (2-100-2)	байхгүй	

γarba.	qarbai:	
qoqayǎn	qoquǎn	
börte üjñ	börte otǎn гэж маш тод бичсэн байгаа тул, бидний “үжсин” гэж уншсаар ирсэн нэр маань, төвдөөс олдсон нууц товчооны хэсэгт байгаагаар бол гэсэн бичлэгтэй “гал,от” гэсэн утгатай үг болох нь. “Отчигин”, “отгон” гэсэн үгстэй зэргэцүүлэн үз.	
qoqayǎn emegen börte üjñ-i niyusu kemen böken qarayutai tergen-dür uniyulju энд нэлээн ялгаа гарав ⇒	qoquǎn emegen börte otǎn qoyar ed baraǧaban oruǧulju bey-e-ben tergen-tür niǧulju	
böger-e	bögür-e:	
üker köljü	üker-tür terge köljü	
tengkelü yoruǧan ögede ködüljü	aǧulan-tur jorǧqui-tür	
ayisun бүкүй-dür aru baru-da edür geyin бүкүй-dür	arudan barudan čerig-üd	
esergüneč čerig aran qataraju	esergüd čerig arad qataraju	
ergijü kürčü(2-100-6)	байхгүй	
байхгүй	kemebe:	
asaγba.	asaǧbai:	
temüjñükei(2-100-8)	байхгүй	
байхгүй	ügei kümün	
ayisü	ayisüqui-tur	
keme bi.	kemejükei:	
байхгүй	tede čerig-üüd	
байхгүй (2-100-10) ↓	ügei yü 27a ↓	
buyu	bui	
keme bi.	kemebe:	
emegen	emügen	
ger-čü	ger-čǎ	
buyu	bui	
temüjñ-i	temüjñ	
büküi-yi	bei-yi	
ügei	ügei-yi	
uqabi.	medebe:	
qoyinača	qoyina	
bosuǧad	bosu-ǧad	
ire bi	irelüge	
keme bi.	kemebei:	
čerigüd	čerig-üd	
qataraba.	qatara-bai:	
üterlen	üter-ken	
negükü(2-101-2)	байхгүй	
tenggeü	tenggeüg	
quyus	ququǧaju	
odba.	odbai:	
tenggeü-ben	tenggeüg-iyen	
yabuǧad-iyar	yabuǧadaqu	
güyüjü	kürčü	
kemeldün	kemetele	

<i>büküi-dür</i> (2-101-4)	байхгүй	
<i>daruča</i>	<i>daručan</i>	
<i>möd</i>	<i>mön</i>	
<i>čerigüd</i>	<i>čerig-üd</i>	
<i>sundalaγulduju</i>	<i>sundalaγulju</i>	
<i>köd-inü</i>	<i>köl-inü</i>	
<i>čerbegeljegülju</i>	<i>čerbegülju</i>	
<i>qataraju</i> (2-101-6)	байхгүй	
<i>tegeju</i> (2-101-7)	байхгүй	
<i>amu</i>	<i>bui</i>	
байхгүй	<i>uḡḡud-kei bui:</i>	
<i>ögülerin.</i>	<i>ögüler-ün.</i>	
<i>keme bi.</i>	<i>keme be.</i>	
<i>čerigüd-ün</i>	<i>čerig-üd-ün</i>	
<i>aq-a-nar</i>	<i>aqanar</i>	
<i>köbögüd-iyen</i>	<i>köbögüd</i>	
<i>qaya[ɣa]tai</i>	байхгүй	
<i>abqu-luγ-a</i>	<i>abqu-luq-a</i>	
<i>qatud-je</i>	<i>qatuqtai</i>	
<i>imai.</i>	<i>ajuqi.</i>	
<i>baγulju</i> (2-101-12) ↓	<i>baqulqaba:</i> 27b ↓	
байхгүй	<i>emeḡen</i>	
байхгүй	<i>qaldun-a</i>	
<i>temüjin-ü qoyinača ebesün-ü alurqai-bar</i> <i>müsküju burqan juḡ γarba.</i> (2-101-14)	байхгүй	
<i>qaldun-i</i>	<i>qaldun-a</i>	
<i>γurbanta</i>	<i>qurban-ta</i>	
<i>eyin</i> (2-102-2)	байхгүй	
<i>bulʃbasu</i>	<i>bulʃbasu</i>	
<i>moγay-a</i>	<i>moqai</i>	
<i>siryubasu</i>	<i>sirqu-basu</i>	
<i>berke</i> (2-102-4)	байхгүй	
<i>siγni</i>	<i>siqny-a:</i>	
<i>yadajuqi.</i>	<i>yadaʃqi.</i>	
<i>uvas</i>	<i>uqaqan</i>	
<i>qaγad</i>	<i>qad</i>	
<i>ögelün</i>	<i>öge len</i>	
байхгүй	<i>yeke</i>	
<i>čiledü-dača</i>	<i>čiledü-eče</i>	
<i>bulju</i>	<i>buliyaju</i>	
<i>abtalayai</i>	<i>abtala</i>	
<i>tere</i> (2-102-8)	байхгүй	
<i>ösü</i>	<i>ösül</i>	
<i>ire(g)se(d)</i>	<i>ireḡsen</i>	
<i>te de</i>	<i>tere</i>	
<i>ögüleldürin</i>	<i>ögüler-ün</i>	
<i>ögelün-ü</i>	<i>öge len</i>	
<i>hāci</i>	<i>āci</i>	
<i>emes-i-anu</i>	<i>amar?-anu</i>	

<i>abuba.</i>	байхгүй	
байхгүй	<i>ebüges ecüge-sün</i>	
<i>ači-iyarı</i>	ači	
<i>aburaba</i>	<i>abübai</i>	
<i>qaldın-ača</i>	<i>qaldın-ača</i>	
<i>aǰraba.</i>	<i>qarba:</i>	
<i>geyid-tür-iyen aǰraba-ıy bügünkü amıı</i> (2-103-1)	байхгүй	
дараагийн мөрнөө гарна	<i>qoyına-ča</i>	
<i>boıurcı</i>	<i>boıurcı</i>	
<i>ıurban-i</i>	<i>qurban</i>	
байхгүй	<i>bolııı</i>	
<i>mergid-in qoyınača uqayuta ıurban qonuy dayayulııı</i> (2-103-3)...	байхгүй	
байхгүй	<i>sonosquı-yın tula üne bolııı:</i>	
(тухайн мөрнөө) байхгүй	<i>selengge-yın</i> 32a ↓	
<i>qaracı</i>	qar-a	
<i>bi-je.</i>	<i>bıı-ja.</i>	
<i>edüge</i> (3-105-25)	байхгүй	
байхгүй	<i>odurun</i>	
<i>dötülen</i>	<i>dötüleııı</i>	
<i>kılııı</i>	<i>kılqa</i>	
<i>mören-i</i>	<i>mören-ii</i>	
<i>kınggüs</i>	<i>oqtus</i>	
байхгүй	<i>getüljü</i>	
<i>toıtuq-a-yın</i>	<i>toıtuq-a</i>	
<i>deger-e-inü</i>	<i>deger-e-če</i>	
<i>oruyı</i>	<i>oruy-a:</i>	
байхгүй	<i>bida kılqa-yı getülürün</i>	
<i>saqal</i>	<i>sal</i>	
<i>sal ııayıı oruy-a.</i>	<i>seljü getülüy-e</i>	
байхгүй	<i>orqudaq mergid</i>	
байхгүй	<i>esen atıqai: ongquca-ıyar</i>	
байхгүй	<i>olumlan getülüy-e kemejü:</i>	
<i>dayarııad</i>	<i>daquda</i>	
<i>ırejü</i> (3-106-14)	байхгүй	
<i>onan</i>	 (32a-12) <i>oq-a</i> 32a-15-р мөрнөө давтан гарч буй тул Жадарангийнхан, Жамуха-ийнхан Онон мөрнийг ийн нэрлэдэг байж. "Ong" юм уу гэтэл, "Ong" (32a-21.ван) ханы бичлэгтэй таарахгүй байна. (32b-15)-д "onan-u" гэж гарна.	
<i>boqurı-da</i>	<i>boqur-ı-da</i>	
<i>bolıaldııy-a.</i>	<i>bolıal tende bolıııqai:</i>	
байхгүй	<i>bi</i>	
<i>morılarım</i> (3-106-16)	байхгүй	
<i>onan</i>	 (32a-15) <i>oq-a</i> 32a-12-р мөрнөө давтан гарч буй тул Жадарангийнхан, Жамуха-ийнхан Онон мөрнийг ийн нэрлэдэг байж. "Ong" юм уу гэтэл, "Ong" (25b-16,32a-21) ханы бичлэгтэй таарахгүй байна. (32b-15)-д "onan-u" гэж гарна.	
<i>ögede</i>	<i>ögüde</i>	
<i>botııqan</i>	дээр (32a-13)-д <i>botııqan</i> гэсэн байгаа. энд <i>botııqan</i> (32a-16) гэжээ.	
<i>ilebe.</i>	<i>ilegebe:</i>	
<i>ırejü</i> (3-107-2)	байхгүй	

байхгүй	<i>ong</i>	
<i>kelen</i>	<i>kele</i>	
<i>kürge be.</i>	<i>kürge bei.</i>	
<i>qan</i>	<i>qan-a</i>	
<i>üges-i</i>	<i>üged</i>	
<i>tümed</i>	<i>tümen</i>	
<i>morilaba</i> (3-107-4) ♪	<i>morilabai:</i> 32b ♪	
<i>kelüren-ü</i>	<i>kerülen-ü</i>	
<i>ayisi</i>	<i>ayisui</i>	
байхгүй	<i>bi</i>	
<i>tüngkedig</i>	<i>tüngkeidig</i>	
<i>negüjü</i>	<i>nekejü</i>	
<i>γoruqana</i>	<i>qoruqa-na</i>	
<i>ebür</i>	<i>ebür-e</i>	
<i>tendeä</i>	<i>tende</i>	
<i>toγoril qan nigen tümen</i>	энэ мөрнөө байхгүй. Дараа мөрөнд буй.	
<i>degü</i>	энэ мөрнөө байхгүй.	
<i>jaqayambu</i>	<i>jaqa gembü</i>	
энэ мөрнөө байхгүй.	<i>toγoril qan nigen tümen:</i>	
<i>qoyar tümed-iyer</i> (3-107-10)	байхгүй	
<i>γoruqan-u</i> (3-107-11)	байхгүй	
<i>qarayana-da</i>	<i>qaralda</i>	
<i>baγu ba.</i>	<i>baqu bai:</i>	
<i>jaqayambu</i>	<i>jaqa gembü</i>	
<i>ede</i>	<i>anda</i>	
энэ мөрнөө байхгүй.	<i>qan:</i>	
<i>jaqayambu-tan-u</i>	<i>jaqa gembü-ten-ü</i>	
<i>čerig-ü-d-iyen</i>	<i>čerig-ü-d-i</i>	
<i>jaqayambu-tan</i>	<i>jaqa gembü-ten</i>	
<i>quluγana</i> (3-111-16) ♪	<i>quluqana</i> 35a ♪	
<i>küčügene</i>	<i>küjügene</i>	
<i>toγuraγun-i</i>	<i>toqura-γun</i>	
<i>qunar</i>	<i>quyar ?</i> 35a-7-д бас гарна. Бичлэг ижил.	
<i>maγu</i>	<i>maqui</i>	
<i>bi</i> “älger”ийн ард	<i>bi</i> “älger”ийн өмнө	
<i>ijün-i</i>	ᠶᠡᠵᠦᠨ <i>ojün-i</i> дээр ᠶᠡᠵᠦᠨ гэсэн буй. Нэхэн үз.	
<i>quciγajū</i>	<i>qucijū[-ja]</i> ᠬᠤᠴᠢᠭᠠᠵᠠ гэж бичээд өмнө нь ᠶᠡᠵᠦᠨ гэж оруулсан	
<i>irekü</i>	<i>engkeükü?</i>	
<i>qu,taγu</i>	<i>qudqu</i>	
<i>qoqir</i> дээр <i>qunar</i> гэж гарсан	<i>quyar</i> дээрхи 35a-4 -тэй бичлэг ижил	
<i>qoqimai</i>	<i>qoqimtai</i>	
<i>qoγusun-u</i>	<i>qoqusun-u</i>	
<i>qoγunū</i>	<i>qoγuqad</i>	
байхгүй	<i>qurqadu qarsu:</i>	
<i>qaratū qarangqu</i> (3-111-21)	байхгүй	
<i>qabčal-a</i>	<i>qabčal</i>	
байхгүй	<i>delei</i>	
<i>qoγusun-u</i>	<i>qoqusun-u</i>	

<i>amin-a</i>		<i>amin-ıyan</i>	
<i>qoriyayan</i>		<i>qorın</i>	
<i>ken-e</i>		<i>ken ele.</i>	
<i>boldaquyu</i>		<i>bolquyu</i>	
<i>bi</i> (3-111-23)		байхгүй	
<i>dutaγajıyu</i>		<i>dutaqaǰıbaı</i>	
<i>erüsbe</i>		<i>erüsbei</i>	
<i>abčiraju qatasun</i>		<i>adǰırtu qabdaqasın??</i>	
<i>buγayu</i>		<i>buqu</i>	
<i>emüsgejü</i>		<i>erüsgejü</i>	
<i>qaldun burqan-a</i>		<i>burqan qaldun-a</i>	
<i>ǰoriγulba.</i>		<i>ǰoriγulbaı:</i>	
<i>egüden-ber</i>		<i>egüde-ber</i>	
<i>oruqu-luγ-a</i>		<i>orıquuluq-a</i>	
<i>egüden-ber</i>		<i>egüde-ber</i>	
<i>γadan-a</i> (3-112-7)	(3-112-7) ↓	байхгүй	35b ↓
<i>ögülerün</i>		<i>ögüler-ün</i>	
<i>köbegüd</i>		<i>köbegün</i>	
<i>boljuyu</i>		<i>boljuquı</i>	
<i>tübejü</i>		<i>ııǰıraju</i>	
байхгүй		<i>амл.</i>	
<i>edüge</i> (3-112-8)		байхгүй	
<i>köbegüd-ıyen</i>		<i>köbegün-ıyen</i>	
<i>niγur</i>		<i>ǰıraı</i>	
<i>üjekeüi</i>		<i>üjekeü</i>	
<i>bi</i> (3-112-9)		байхгүй	
<i>kemed</i>		<i>kemegeđ</i>	
<i>sirγuǰıru</i>		<i>sırqubasu:</i>	
<i>eriǰı</i> (3-112-10)		байхгүй	
<i>oldalai</i>		<i>olduluq-a.</i>	
<i>γasutu</i> (3-112-11)		байхгүй	
байхгүй		<i>üje-besü</i>	
<i>eke-γi-minü</i>		<i>ekei-minü</i>	
<i>abčıra</i>		<i>abčı ire</i>	
<i>γodıııdqu</i>		<i>qodıııdqu</i>	
<i>keyıstele</i>		<i>keyısgeber:</i>	
<i>ülıdgebe.</i> (3-112-15)		байхгүй	
<i>ülıgsed</i>		<i>ülıddıgei ülegsın</i>	
<i>köbegün-anu</i>		<i>köbegüd-i-anu</i>	
<i>ebürikeün</i>		<i>aburaqu</i>	
<i>ebürıdbe.</i>		<i>aburıdbaı:</i>	
<i>egüden-dır</i>		<i>egüden-tür-ıyen</i>	
<i>orıγuldaqun</i>		<i>saquııqaqad</i>	
<i>orıγulba.</i>		<i>orıquııbaı:</i>	
<i>qoyar-i</i>		<i>qoyar-a</i>	
<i>büsıren</i>		<i>büsıre</i>	
<i>ögülerün</i>		<i>ögüler-ün</i>	
<i>qoyar-a</i>		<i>qoyar</i>	

байхгүй		<i>ele</i>	
<i>küčü</i>		<i>küčün</i>	
байхгүй		<i>анг-а</i>	
<i>nemegdeji</i>		<i>nemegden</i>	
<i>nereyidcü</i>		<i>nereyiddeji</i>	
<i>etügen-e</i>	(3-113-3) ↓	<i>etügen-ii</i>	36a ↓
<i>kürgeji</i>		<i>kürbesü</i>	
<i>ere ačtu</i>		<i>erketü</i>	
оѳтургуй		<i>оѳтаргу</i>	
<i>bolɣaba.</i>		<i>bolɣabar:</i>	
<i>elige</i>		<i>eligen</i>	
<i>emtelbe.</i>		<i>emtelbei:</i>	
<i>oru ba-anu</i>		<i>örebe-anu</i>	
оѳтургуй		<i>оѳтаргу</i>	
<i>bolɣaba.</i>		<i>bolɣabar:</i>	
<i>urun-un ba</i>		<i>urııudba</i>	
<i>ülidege be.</i>		<i>ülidege bei:</i>	
<i>ülegsed-i</i>		<i>ülegsen-i</i>	
<i>анu(3-113-8)</i>		байхгүй	
<i>je(3-113-8)</i>		байхгүй	
<i>busa_(n)qajı</i>		<i>busqajı</i>	
<i>ičny-a</i>		<i>aqny-a</i>	
<i>kemeldü be.</i>		<i>kemeldü bei:</i>	
<i>bulɣan</i>		<i>bulaqan</i>	
<i>maqalayıtu</i>		<i>maqalai-tu</i>	
байхгүй		<i>arai ? [36a-14]</i>	
<i>ičgin</i>		<i>ilgin</i>	
<i>jarqaq</i>		<i>jarqaq- tu:</i>	
<i>bulɣan</i>		<i>qalıqun</i>	
<i>jabɣaysan</i>		<i>qalıyn-laqsan</i>	
<i>degeltü</i>		<i>degel-tü</i>	
<i>ɣaltu</i>		<i>qal-tu</i>	
<i>köüken-i</i>		<i>köbegüken-i</i>	
<i>abčıraju</i>		<i>ireji:</i>	
<i>ögelün</i>		<i>öge len</i>	
байхгүй		<i>temüjin</i>	
<i>soq-a</i>		<i>son-a</i>	
байхгүй		<i>kemen</i>	
<i>ögbe.</i>	(3-114-6) ↓	<i>ögbei:</i>	36b ↓
<i>qamtudčü</i>		<i>qamtudqajı.</i>	
<i>čorqan</i>		<i>čorq-a</i>	
<i>geı(3-115-2)</i>		байхгүй	
<i>soyolıyulju</i>		<i>čoqurlaju</i>	
<i>čoytai</i>		<i>čoq</i>	
<i>em-e-yı</i>		<i>ekei</i>	
<i>talqun aral-ača</i>		<i>teled kel-eče ? [36b-7]</i>	
<i>ičurun</i>		<i>ičir-ün:</i>	
<i>qamtudčü</i>		<i>qamtudqajı</i>	

qorqunay	qorquna	
jubur	jubur-a	
ičuba.	ečibe:	
ičurun	ečürin	
qaldun-u	qaldun -a	
kerü-ber	kerüber	
ükürtü	üker-tü	
jubur	ubur	
dayarin	tergel	
γaγayuratu	qaquratu	
байхгүй	ebedän olang	
байхгүй	kidü kedecän	
Нүүн товчоонд бүкүртү jubur dayarin γaγayuratu subäd bulγatu subäd dayarin гэж байхад	Төвдөөс олдсон дурсгалд дээрхи мэт нэлээн ялгаатай байна	
ičuba.	öčibe:	
qorqunay	qorquna	
neyilen	nile	
tungquldujū (3-116-3) ↓	tungqul-dun 37a ↓	
amaralduy-a	amaraqalduba::	
kemeldübe.(3-116-3)	байхгүй	
angqa	erte	
quraltuy	qural-tuq	
šy-a	siq	
čenggültügtü	čnggil-tür-tü	
šy-a	siq	
anda(3-116-6)	байхгүй	
anda(3-116-6)	байхгүй	
onan-u	onun-u	
kemeldülegei.	kemeldüjü:	
qabur	ebür	
alanggir	agir	
nomutan	omuqtan	
qarbıyaldun	qarbuldun	
jamuq-a(3-116-9)	байхгүй	
burayın-yin qoyar eber niγajū nükeljü	buqayın eber-ıyer egüdügsen	
yor-ıyan	yorıqu-ban	
manglayıtu	manglay-tu	
araljüjü	araljüldüjü	
andačalduba.	andalaldubaı.	
teyimü.(3-116-12)	байхгүй	
uridus	urida	
ötügüs-ün	ötegüsün	
байхгүй	abčılaqu	
tebcıldün	tebcıldükün	
a(bu)riγčı	arajū	
amaralduqui	amalduqui	
amaray-a (3-117-3) ↓	amaraldun-i 37b ↓	
toqtuq-a-ıyı	toqtuq-a-yın	
büse	büseı-yı:	

toγtuq-a-yin	toqtaquyin	
esgel	ikei	
jamuq-a anda-da(3-117-7)	байхгүй	
байхгүй	qariqu-inu	
uvas	uqaqan	
anda-da	andan-ta	
usun-u-kei	usun-u	
čayaqan-i	čaqan-i	
qorqunay	qorqunan “qorquna” гэж хоёр янз бичсэн	
jubur-un	jibur-a	
γun-u	sun-u	
saylayar	sagal-bar	
modun-a	modun	
qurimlan	байхгүй	
байхгүй	qoyaqula	
sōni	qoyar	
kōneñile-degen	kōneñiledgen	
γayča	байхгүй [qaqāč.a]? ↓	
qonulduqun	qaqāč.aqul-tuqun	
amɤraldurun	amuraldurun	
hon	on	
nögüge	nögügen	
hon-u	on-u	
amɤralduju (3-118-2) ↓	amɤralduju 38a ↓	
nuntuy-ača	nuntuy-ača	
jirγuγan-a	jirquqan	
üdür	edür-e “üdü” гэж хоёр янз бичсэн	
urida	urid	
anda anda(3-118-7)	anda нэ anda нь байсгүй	
šiqan	šiqam дараагийн мөрнөө šiqan гэж гарна	
baγuy-a	buγuy-a дараагийн мөрнөө baγuy-a гэж гарна	
šiqan	šiqan	
γoul-dur	qoul	
qoninčid	qonin	
qurīyačid	quraqačın	
terged	terged-iyen	
külicēñi	külid-ñi:	
ögelün	öge len	
ögüleñi	ögüleñi	
aγula-dur	aqula	
šiqan	šiqan	
aduγučin	aduqu-čin	
γoul-dur (3-118-14) ↓	qoul 38b ↓	
qoninčid	qoninčın	
qurīyačid	quraqačın	
üge-inü	üge-yi-inü	
γayū-ba	yaquba	
bi(3-118-17)	байхгүй	

kemebe.	kemebesir.	
ögelün	öge len	
dongyuduy-a-edüküiy-e	dongqudumu iitüre	
börte üjñ	börte odčün 38b-10 дээр өгүүлснэгт үз	
nyidangy-a	nyiduqalsan?	
čay	čaq-inu	
ješikü	čiksikü	
байхгүй	metü	
байхгүй	ende	
ködelügseger	ködelügseber	
siliyü-a	siliqü	
qayačan	qaqčaqan	
börte üjñ-ü	börte odčün-ü 38b-21 дээр өгүүлснэгт үз	
üge-ber	ügey-yi	
baγun	buqun	
jaγur-a !! (3-119-2) ↓	jamuq-a !! 39a ↓	
kökëjü	kökëjü	
jamuq-a	jamuqa	
ködelbe-kü	ködelbei-kü	
tayičiyud-un	tayičiyud	
nuntuy-tur	nutuy-tur	
kökëčü	kökëčü	
köbün-i	köbegün-i	
nuntuy-tur	nutuq-tur	
qočuruγsan-i	qočuruγsan-i-anu:	
abuyad	abčü	
ögelün	öge len	
ögbe.	ögübesü	
ögelün	öge len	
tejyebe	ger-tür-iyen abuba	
байхгүй	temüjñ	
jalayirun	jayilarun	
toqurayun	toquruqud	
toqurayun	toquruqud	
toqurayun	toquruqud	
toqurayun	toquruqud	
daldurqan	dalaqan-tur	
tarqud	tarqud-ud	
ayisun-kü	ayisun	
mänggetü	mänggütü	
köbegüm(3-120-6)	байхгүй	
bišiyud !!	čangsiqud !!	
bayaγud-iyar-iyen (3-120-7) ↓	bayaqud-iyar 39b ↓	
ayisun-kü	ayisun	
barulas-ača	barlasun	
qutus	qutuq	
irebe	irebei-kü:	
irebe	irebekü:	

ögölen	ögelei	
ar ^{ulad} -ača	ar ^{lad} -ača	
ire ^{be} -k ⁱⁱ .	ire ^{bei} -k ⁱⁱ :	
čayurqan	čaurqa	
degü	degüner-iyer	
qoyar(3-120-15)	байхгүй	
ire ^{be} -k ⁱⁱ .	ire ^{bei} -k ⁱⁱ :	
süldüs-eče	süldü-d-eče	
taqi	taqai	
ire ^{be} -k ⁱⁱ .	ire ^{bei} -k ⁱⁱ :	
seče	qara	
ire ^{be} -k ⁱⁱ .	ire ^{be} :	
qongtaqur ^{un}	qongtaqarun	
sükegei	süke	
ire ^{be} -k ⁱⁱ .	ire ^{be} :	
čaqaqan uba	čaqan uba	
ire ^{be} -k ⁱⁱ .	ire ^{be} :	
olqunuqu ^{du} n	olqunuq	
kinggiyada ⁱ	kekedei	
qorulas-ača	qoruluq-ača	

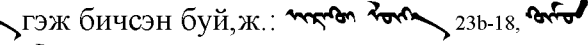

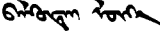

02. Төвдийн номын сангаас олдсон Нууц Товчооны хэсэгт

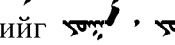
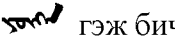

- Ар, өвөр хоёр нүүр, тус бүр 23-24 мөр бичээстэй. 25b, 26b, 27a, 27b, 36a, 36b, 39b нүүр тус бүр 24 мөр бичээстэй;
- Шинэ хуудас эхлэх бүрд биргатай. Ар нүүрнээ биргагүй;
- “γ”ийн өмнө цэг тавиагүй. “q”гаар галиглав, ж.: quba-yuqan, ajuqu, qarqasu... 39b-4-р мөрнөө dojulqu ийн өмнө цэг тавьсан харагдана;
- “n”ийн өмнө цэг тавиагүй, юм уу үл харагдах тохиолдолд, “n”ээр галиглав, ж.: neretü, nigen...
- Нууц Товчоо зэрэгт “намбуга”(“намбага”) гэж гардаг үгийг “namuqa”^{23a-4,24b-4} ГЭСЭН(бусад жишээг “үгийн сангийн утгын ялгаа”, “бичлэгийн зөрөө” гэсэн хэсэгт нэхэн үзнэ үү) байна;
- Төвдөөс олдсон гарбичмэлд, бичээд балласан зүйл хаа ганц тохиолдоно. Баллахдаа хөндлөн, босоо зурсан, хулсан үзгийнхээ эшээр илж хуссан байдалтай. ж.: 23b-1-р мөрнөө “bor” гэж бичээд, 24a-6-р мөрнөө “kemen” гэж бичээд, 26b-16-р мөрнөө “jorčibai”, 27b-11-р мөрнөө “dayiri”, 35a-9-р мөрнөө “ba”, 35a-17-р мөрнөө “...”, 36a-19-р мөрнөө “tabun”, 38a-23-р мөрнөө “-uča”, 38b-23-р мөрнөө “-tur”, 39a-11-р мөрнөө “-iyen”, 39a-11-р мөрнөө “-bu-”, 39b-8-р мөрнөө “bū-”, 38b-17-р мөрнөө ийг гэж бичээд балласан;
- Гээсэн зүйлээ нэмж оруулахдаа “+”, “-” тэмдэг тавиад, мөр ба үгийн завсарт мөнхүү тэмдгээ тавиад бичсэн, эсвэл хоёр үгийн завсарт шахаж цүүцгэр нарийнаар бичсэн байна, жишээ: 23b-10-р мөрнөө “kemegsen-e”, 24b-18-р мөрнөө “-yi”, 25a-3-р мөрнөө “kemen”, 25a-22-р мөрнөө “-ii”, 25a-23-р мөрнөө “-iir”, 25b-9-р мөрнөө “tede”, 27b-3-р мөрнөө “-ü”, 27b-11-р мөрнөө “dayir”, 32b-2-р мөрнөө “-ü”, 32b-23-р мөрнөө “qan”, 35a-14-р мөрнөө “-me-”, 35a-20-р мөрнөө “-tür-”, 35b-6-р мөрнөө “-tur”, 35b-22-р мөрнөө “-kü-” nō[kü]čegdejü, 36a-15-р мөрнөө “-du-”, 37a-1-р мөрнөө “-qal-”, 38b-23-р мөрнөө “-tur”, 39a-22-р мөрнөө “-yi-”, 39b-23-р мөрнөө [qongsiqu²-ača]ийг тус тус оруулсан байна;
- Хоёр янз бичсэн: ögülerün, ögüler-ün(23b-1,22; 24a-4,22; 25a-1), boqurči ~ boqurči, ödür ~ edür; möd čerigjüd mön čerigjüd(27a-13); botuqan(32a-13) ~ botaqan(32a-16);

qorquna ~ qorqunал (37b) ...;

- Мөрнөө багтахгүй бол, үеэр таслаж бичсэн, жишээ: *nöküce*(23b-1)-*sü*(23c-2); *qubilalduy*-(24a-1) -a (24a-2); *ögü*-(24b-5)-*ged*(24b-6); *bosu*(27a-5)-*qadk* (27a-6a);

- . : :: 25b-19 тэмдэг хэрэглэсэн. Нүүрийн дөрвөлжин хүрээ хашилгад тэмдэг төдий зүйл багтахгүй бол, хашилгын гадна бичиж тал сараар хүрээлсэн жишээг (27a-2), (36a-12) (37b-12) мөрнөө үз;

- Орчин цагт “-лугаа”, “-лүгээ” ийг гэж журамласан бол, Төвдөөс олдсон эл дурсгалд эм үгнээ гэж бичсэн буй, ж.: 23b-18, 24a-20; 25a-19; 25b-4;

- Орчин цагт “-юугаан”, “-юүгээн” ийг гэж журамласан бол энэ дурсгалд эм үгнээ “-юүгээн” ийг гэж бичсэн буй, ж.: 24a-12.

- Нууц Товчоонд олны буюу хосын зохицолыг хатуу баримталсан байдаг бол, энэ дурсгалд хараахан тийм бус, жишээлбэл: *qoyar köḏ-inü*(HT) *qoyar köḏ-inü*(27a-14)...

Е Дэхүйн хэвлүүлсэн Нууц Товчоо, Төвдийн номын сангаас олдсон Нууц Товчооны хэсэг, Хураангуй Алтан Товч гурвыг мөргүүлэн тулгаж үзэхэд үндсэндээ ① Үгийн сангийн утгын ② Хэлзүйн утгын ③ Нэрзүйн ④ Найруулгын ⑤ Бичлэгийн ⑥ цэг тэмдгийн зэрэг зөрөө буйг бэлхэнээ харж болно.

• Төвдийн номын сангаас олдсон Нууц Товчооны хэсэгт байгаа үг, хэллэг Нууц Товчоо ба Алтан Товчид байхгүй зүйл олон. Үг, хэллэгээр зогсохгүй, бүхэл бүтэн санаа, өгүүлбэр нэмэгдсэн ч байна, жишээлбэл:

- Дэ сэцэн охиноо гаргаж өгөөд, замаасаа буцсан шалтгааныг Нууц товчоонд дурдаагүй. Гэтэл, Төвдөөс олдсон Нууц Товчооны хэсэгт ” *marj-a qalayun bolju* ” гэж өвчнийг хүртэл бичжээ(25a. Харин «эртний хаадын үндэслэсэн төр ёсны зохиолыг товчлон хураасан Алтан Товчид» буй);

- Урианхадай Жаржигудай өвгөн Тэмүжинийг төрсөн даруйд Зэлмэ хөвүүнээ үүрч ирж, булган нээлхэй өгсөн тухай Нууц Товчоо ба Алтан товчид гардаг боловч Зэлмийн насны тухай дурдаагүй байдаг. Гэтэл, Төвдөөс олдсон Нууц Товчооны хэсэгт Зэлмийг гурван настай байсан гэж *qunan nasutai-yi ügürjü*(26a) гэж гарч байна(«эртний хаадын үндэслэсэн төр ёсны зохиолыг товчлон хураасан Алтан Товчид» байхгүй). Тэгэхээр, Зэлмэ ноён Чингис Хаанаас ахмад хүн байж;

- Нууц Товчоонд “ *qoqaycin emegen börte ijin-i niyusu kemen böken qarayutai tergen-dür unuyulju* ” гэж гардаг бол, Төвдөөс олдсон Нууц Товчооны хэсэгт өгүүлэмжийн нэлээн ялгаатай “ *qoqaycin emegen börte oicin qoyar ed baraqaban oruqulju bey-e-ben tergen-tür niqulju* (26b) ” гэж бичсэн байна(«эртний хаадын үндэслэсэн төр ёсны зохиолыг товчлон хураасан Алтан Товчид» санаа таарах боловч найруулга өөр).

- Нууц Товчоонд “ *üker köljü tengkeli yoruqan ögede ködüljü* ” гэж гардаг бол, Төвдөөс олдсон Нууц Товчооны хэсэгт “ *üker-tür terge köljü aqulan-tur jorçiqui-tür* (26b) ” гэж байна(«эртний хаадын үндэслэсэн төр ёсны зохиолыг товчлон хураасан Алтан Товчид» санаа таарах боловч найруулга өөр. Үлэх зөрөөт зүйлийг дэргэцүүлсэн[зэргэцүүлсэн] хэсгээс нэхэн үзнэ үү).

• Үгийн сангийн утгын ялгаат зүйлс, ж.: *čayayan moritu*(HT)/ *singqula moritu*(XAT) ; *ayisu./irebe. ; erüstegüjei/ silürtegüjei ; doqju/ duldudcu ; temüjin/ ejen boqda ; ayisun/ odun ; buyuysan/ talbiqan ; yoröju/ düliged ; uqabi./ medebe. ; giyyüjü/ kairüü ; amu/ bui ; uwas/ uqaqan ; ajraba./ qarba. ; qaray/ qar-a ; kinggüs/ oqtus ; saqal/ sal ; onan/ oq-a* ((32a-12), 32a-15-р мөрнөө) ; *ede/ anda ; qunar/ quyar ?* (35a-7-д бас гарна. Бичлэг ижил) ; *irekü/ engkükü? ; qoqir* (дээр *qunar* гэж гарсан) / *quyar*(дээрхи 35a-4 -тэй бичлэг ижил) ; *emüsgeji/ erüsgеji, tübeji/ uciraju ; niyur/ čirai ; oruquldaqun/ saqulqaqad ; icny-a/ aqny-a ; icgin/ ilgin ; buluyan/ qaliquan ; jalyaysan/ qaliyu-laqsan ; abčiraju/ irejü. ; dayarin/ tergel ; angqa/ erte ; qabur/ ebiür ; numutan/ omuqtan* (“n”ийн өмнө цэг тааиагүй гэж уншвал “numutan, нумугтан” болно);

Төвдийн номын сангаас олдсон цөөхөн хуудаснаа 100 хол давсан ялгаа гарав. Энэ нь, бидний гар дээр байгаагаас өөр нэг Нууц Товчооны эх байсан, Төвдөөс олдсон Нууц Товчооны хэсгийг түүнээс буулгаж бичсэний хөдлөшгүй гэрч, жишээ нь: *eiḡe eke-tür-iyen*(Tibet.23a), *bögeyü mön*(23a), *kemejic*(23a), *ejen boqdan*(23a), *bi oruqad* (23a) ; *ediḡe*(23b), *qulaq* [= *qulaqai* 23b-14 = *qulayayici*] (23b), *qulaqai* [= *qulaq* 23b-7 = *qulayayici*] (23b), *inü ubuq subuq*(23b), *quburi tasiy-a*(23b), *ger-ün oḡira bolbasu*(23b), *ker*(23b) ; *bi kedüi*

abqu(24a), kediiyin(24a), nökiücesen-tür(24a), yekin(24a), naqu bayan-u(24a), yagca köbegün-tür(24a), bojurci-yi(24a), keger-ece jabqaba kemen(24a), bojurci(24a), naqu bayan(24a), inegemü(24a), nigen-te(24a), köbegün minu ä yayun kümün-lüge yabuba kemen donguddumu.(24a); qajar-a(24b), kökegür(24b), tencece(24b), masi(24b), ökin(24b), kemen(24b), irgen(24b), tende(24b); nutuq-(25a), gegejiü(25a), orqibai(25a), bölügei:(25a), bi(25a), mariy-a qalayun bolju(25a), eke-yi(25a), ilegejiü(25a), eke-(25a), tencece(25a); büküi-tür(25b), toqoril(25b), bögesü(25b), kürcü(25b), köbegün(25b), qan(25b), -yügen(25b), emüskebesü:(25b), änu(25b), irebesü(25b), mön(26a), qunan nasutai-yi ügürjü(26a), iregsen-tür(26a), mön tere(26a), kemebe:(26a); qaldun-a(26b), qoquqän emegen börte otän qoyar ed baraqaban oruqulju bey-e-ben tergen-tür niqurju(26b), kemebe:(26b), ügei kümün(26b), tede çerig-üüd(26b), ügei yü(27a), unggud-kü bui:(27a), emegen(27b), qaldun-a(27b), yeke(27b), ebüges eäge-sün(27b), bolju(27b), sonosqui-yin tula üne bolju:: bolju(27b); selengge-yin(32a), odurun(32a), getüljü(32a), bida kilqa-yi getülürin(32a), esen atuqai: ongquca-iyar(32a), olumlan getülüy-e kemejiü:(32a), boljal tende boltuqai:(32a), bi(32a), ong(32a); bi(32b); amu:(35a); qariqu-inu(37b), qoyaqula(37b); anda(38a); metü(38b), ende(38b); temüjin(39a) baüna.

• Е Дэхүйн хэвлүүлсэн Нууц Товчоонд байдаг үг, хэллэг Төвдийн номын сангаас олдсон хэсэгт байхгүй зүйл ч цөөнгүй, 100 хол давав. Энэ нь, бидний гар дээр байгаагаас өөр нэг Нууц Товчооны эх байсан, Төвдөөс олдсон Нууц Товчооны хэсгийг түүнээс буулгаж бичсэн гэсэн бидний дээрхи саналыг давхар нутлах баримт мөн.

Жишээ нь: *aran(NT.2-91-1), nekejiü(2-91-1), kümün(2-91-2), yagcayar güyücejiü(2-91-2), esergü qarın(2-91-5), kümün(2-91-6), güyücejiü(2-91-7), ayisu qoyitu tede aran barıyan bultajı(2-91-8), tere söni düliged yurban edür(2-92-1), kürbe.(2-92-1), ed(2-92-2), kememü(2-92-3), bi(2-92-4), ätmajı(2-92-4), sayın nökiür-e(2-92-5), nökiücejiü(2-92-5), bi(2-92-6), olja-kü(2-92-6), kemejiü(2-92-6), bi.(2-92-6), eäge-mınu naqu bayan neretü buyu. naqu bayan-u yagca köbegün-inü bi buyu. (2-92-6,7. Бүхэлдээ байхгүй. naqu bayan, yagca köbegün гэсэн хэллэгүүд нь 8,9-р мөрнөө өөр өгүүлбэрт буй), bi ilü abqu.(2-92-9. Энэ өгүүлбэрт байхгүй. Санаа нь [24a-12] мөрнөө “эс авав” гэж гарна.), tusa(2-92-9), küi-ben, bojurci-yi jalayju(2-93-1,2), küi-ben üjejiü(2-93-2,3), köbegün-inü(2-93-3), yayun bolba(2-93-4), odü(2-93-10), masi yeke(2-94-5), nayıtamu(2-94-6), medejü(2-94-6), je(2-94-7), kelüren-ü(2-94-8), gergei-inü(2-94-9), büligi. (2-94-10), šotan(2-94-10), [eke]-yin šidkü, kemen(2-96-2), abčaraju(2-96-3), edür*

(2-96-4), wang(2-96-5), kemeldügsen(2-96-6), kemen(2-96-8), kürcü(2-96-8), [eäge]-kü(2-96-10), buluyan(2-96-12), burqan qaldun-ača(2-97-1), mören-ü(2-98-1), temüge(2-99-5), ebür-türıyen(2-99-8), morılaju(2-100-1), jüg(2-100-2), ergijü kürcü(2-100-6), temüjünükei(2-100-8), negiükü(2-101-2), bükiü-diür(2-101-4), qataraju(2-101-6), tegejiü(2-101-7), temüjin-ü qoyınaca ebesen-ü alurqai-bar möskiü burqan jüg yarba.(2-101-14), eyın(2-102-2), berke(2-102-4), tere(2-102-8), geyid-tür-ıyen ajraba-yu bügükü amui(2-103-1), mergid-üm qoyınaca uqayıta yurban qonıy dayayulju(2-103-3), irejiü(3-106-16), irejiü(3-107-2), qoyar tımed-ıyen(3-107-10), yoruqan-u(3-107-11), qaratu qarangqu(3-111-21), bi(3-111-23), yadan-a(3-112-7), edüge(3-112-8), bi(3-112-9), erijü(3-112-10), yasutu(3-112-11), üldgebe. (3-112-15), anu(3-113-8), je(3-113-8), ger(3-115-2), kemeldübe.(3-116-3), anda(3-116-6), anda(3-116-6), jamuq-a(3-116-9), teyimü.(3-116-12), jamuq-a anda-da(3-117-7), anda(3-118-7), bi(3-118-17), köbegün(3-120-6), qoyar(3-120-15) baüna.

• «Хаадын үндсэн хураангуй Алтан Товч» 3b.27-гоос 14b.19-р зүйл хүртлээ Нууц Товчоотой үг үсэгчлэн биш ч гэлээ, сууриараа тохирдог. Хураангуй Алтан Товчид байгаа үг, хэллэг бусдад байхгүй зүйл бас буй. Үлбарам, зарим зүйлийн талаар шинэ мэдээ өгдөг, жишээ нь, шарга агтаныг хэн хулгайлсан тухай Нууц Товчоо ба Төвдөөс олдсон гарбичмэлд байхгүй. Гэтэл «Хаадын үндсэн хураангуй Алтан Товч»-ид “Тайчууд” гэж

тодлосон байгаа ⇒ *tayıcıyud-tu kürbe. kürüm geküle nayıman sıry-a-yi olan kümün kürıyeleji umtaysan-i üjebe(14a.18).*

Мөн, *ejen bojurci-tu jarlıy bolba.; bojurci ä mori barıju bai.; bojurci kelebe: buyan-tu sayın edür-tü dayala:bulqa edür-tü äni bultarın bayıbasu ende yayun kereg gebe: nayıman sıryaban abcu irem geküle.; mör deger-e bi aysan ajuyu.; ilegebei.; köbegün minu ä ene yabuqı-ban büi orqig -tun(14b.09-11)* гэх зэрэг бусдаас ялгарах зүйл буйг зэргэцүүлсэн хүснэгээс нэхэн үзнэ ҮҮ.

• **Хэлзүйн утгын зөрөөт зүйлс:** *öbesün* (NT2-90-19-д гэж байхад) → *öber-ıyen* (Tib. 23a-1-д)

→ *öber-ıyen*(HAT-а); *qubi- yi* → *quba-yuqan* → *oruy sarıyl-ıyan*; *unuba.* (NT)/*unuju*(tib.)/*unuju*(HAT) ; *sayıly-a-ban/saqulqanban* ; *talbıba/talbijı*; *ayısu/ayısuı* ; *bui-ja./buyu-* □e ; *čıma-dur/čimalıuq-a* ; *kemegdeyji/kemegdemü* ; *a(γ)tatan-u/aqtan-i* ; *qonujı/qonugad* ; *tasın/tasıy-a* ; *kürbe./kürbesü/kürbe.* ; *a(γ)tatan/aqtad* ; *ebesülen/ebesün ideji* ; *bayıju büküi-yi/ bayıqui-yi* ; *üjebe./üjegend* ; *sıry-a a(γ)tatan/sırq-a aqta* ; *tede/tere* ; *ıarsuyai/qaragsu/orusu* ; *kemebe./kemesü/gebe* ; *kemen/kemeji* ; *irelege./ireluge* ; *kemen/kemeji* ; *irelege./ ireluge* ; *kemed/kemeged/gebe* ; *sıry-a aytatan-i/sırq-a aqtadı/naıman sırya-yi* ; *ülde□ü/üldejü/kegeji* ; *yarba./ yarbai:/ yarbai* ; *ubur subur/ ubuy subuy* ; *ayısu/ayısuqad* ; *urı-a bariju/urqaban bariju* ; *numu sumu/sumun numun* ; *kemebe./kemesen-e* ; *qarbulaldusı/qarbulasu* ; *kemeji/kemeged* ; *sayıly-a/saqulqan* ; *qarbulalduba./ qarbulaldubası* ; *čayıyan/čaqan* ; *urı-a-barıyan/urqaban* ; *bayıba./bayıqad* ; *irebe./ireküi* ; *tügüsin/tügüs-i* ; *qocırba/qocırbar* ; *dülüji/düliged* ; *morıd-i-ıyan/morın-ıyan* ; *abqu-kü/abqu* ; *qubıyaldıy-a/qubılady-a* ; *kedüi-yi/kedüi* ; *kemebe./ kemesü* ; *nökür-i/nökür* ; *kemen/kemeji* ; *bolus/ bolju* ; *irebe./ireluge* ; *buyu./ bui.* ; *naqu bayan/naqu bayan/ laqu bayan* ; *kürbe./kürbesü* ; *nilbusu-bar/nilbusun-bar* ; *a□uyı./ aysan-a* ; *kürteji/kürbesü* ; *mungtanıju/ mungtaju* ; *odulay-a/oduluq-a* ; *kemed/kemeged* ; *qayulju/aqlju* ; *abčaraba/abji irebe* ; *qurıyan/qurqaq/quraya* ; *künesü/künesün/künesü* ; *ögüged/ögü-ged/ögü* ; *degürge/dügürgeji* ; *jalayus/jalaqu* ; *ıjeldügdüld/nöküjeldüdkün* ; *mönü/mön* ; *tebıldügdüld/tebıldüdkün* ; *üjeji/üjegend* ; *nasutu/nasutai* ; *büküi-*

dür/büküi-yi; iregseger/iregse-ber; *odba./odbai*; *üje/jü/üjged*; *čökürlegei/čökürlüge*; *üjebe/üjebei*; *kemed/kemeged*; *egüsgebe./egüsgebei*; *ayisurum/ayisuqui-tur*; *öki-iyen/ ökin-iyen*; *kürgejü/kürçü*; *irebe./irebei*; *qarıyuluyad/qarıqulun*; *belgüdei-yi/belgüdei*; *kelelen/kelen*; *qongyur-i/qongqur-iyen*; *unuγad/unu□u*; *nökücegseger/nökücegse-ber*; *nökücekiü/nökücegsen*; *terigün/terigün-e*; *bürge ergide/bürge ergi*; *ečige-lüge minu/ečige-yin manu*; *tun-e/tüne-tür*; *buyu/büküi-yi*; *odba./ odbai*; *minu/manu*; *bayu_o/ju/baqulqaqui-tur*; *emüskeg/ed emüskel-i*; *abčıraba/abčı irebei*; *kemen/kemejü*; *daqu/daqu-yi*; *ögsü/ögsügei*; *daqu-yin/daqui-yin*; *bügüdgeldü□ü/bütügdeldüjü*; *ögsü./ögsügei*; *bögse-dür/bögse-e*; *čegeji-dür/čegeji adur* (“a” нь “байц” эсэн эртний эзгүр. “аму”, “атугай”-ийн “a”май жуу); *atıγai/amu*; *bürge ergide/bügürge ergide* (“bürge ergi” гэж зуршсаныг “бүүрэг эрэг” хэмээсэн нь уул газрын нэрийг нягтлахад тустай); *irejü/ireged*; *öğülege/öggülüge*; *köü-ben/köbegün-iyen*; *kemen/kemegdejü*; *odulay-a./ oduluq-a*; *negügü_o/negege, delbelümüi/delberemü*; *sonustamu/sonusta-mui*; *aqunu./aquyu*; *kemed/kemeged*; *üter-kü/üter*; *bosbi./ bosbai*; *üterlen-kü/üterlekü*; *morid-iyen/morin-iyen*; *mori/morin*; *börte üjn-e/ börte oçin-a*; *yarba./qarbai*; *asaγba./asaqbai*; *ayisi/ ayisuqui-tur*; *kemebi./kemejükiü*; *buyu/büi*; *kemebi./ kemebei*; *buyu/büi*; *temüjin-i/temüjin*; *büküi-yi/ bei-yi*; *ügei/ügei-yi*; *qoyınaca/qoyına*; *irebi/irelüge*; *kemebi./ kemebei*; *qataraba./qatara-bai*; *üterlen/üter-ken*; *tenggeü/tenggeüg*; *odba./odbai*; *tenggeü-ben/tenggeüg-iyen*; *yabuyad-iyar/yabuqdaqu*; *kemeldün/kemetele*; *daruča/daručan*; *möd/mön*; *sundlayulduju/sundlaquju*; *köd-inü/köl-inü*; *čerbegeljegüljü/čerbegüljü*; *kemebi./kemebei*; *köbegüd-iyen/köbegüd*; *abqui-luγ-a/abqu-luq-a*; *qatud-je/qatunqtai*; *imai./ ajuqur*; *bayulju/baqulqaba*; *qaldun-i/qaldun-a*; *moγay-a/moqai*; *siyui/siqay-a*; *yadaγjuqi./yadaγjuqi*; *qayad/qad*; *čiledü-daca/čiledü-ece*; *bulju/buljuju*; *abtalayai/abtala*; *ösü/ösül*; *ire(g)se(d) iregse*; *tede/tere*; *ögüleldürün/ögüler-ün*; *ögelün-ü/ögelen*; *hacı/acı*; *emes-i-anu/amar?-anu*; *açı-iyen/açı*; *aburaba/abčıbai*; *yurban-i/qurban*; *bi-je./ bü-ja*; *dötülen/dötülejü*; *mören-i/mören-ü*; *toγtuq-a-yin/toqtuq-a*; *deger-e-inü/deger-e-če*; *orujū/oruy-a*; *dayarıγad/dağuda*; *ilebe./ilegebe*; *kelen/kele*; *kürgebe./kürgebei*; *qan/qan-a*; *üges-i/üged*; *tümed/tümen*; *morilaba/morilabai*; *ayisi/ ayisui*; *ebür/ebür-e*; *tendeče/tende*; *bayuba./ bayubai*; *čerig-üd-iyen/čerig-üd-i*; *toγurayun-i/toqura-qun*; *qoruyun/qorunqad*; *qabčal-a/qabčal*; *amin-a/amin-iyen*; *qoriγayan/qorin*; *ken-e/ken ele*; *boldaqyu/bolquyu*; *dutayaγju/dutaqajbai*; *erübe/erübe*; *joriγulba./joriγulbai*; *köbegüd/köbegün*; *boljuγu/boljuqui*; *köbegüd-iyen/köbegün-iyen*; *üjekiü/üjekü*; *kemed/kemeged*; *siryujū/sirqubasu*; *oldalai/olduluq-a*; *keyistele/keyisgebei*; *köbegün-anu/köbegüd-i-anu*; *ebürükün/aburaqu*; *ebüridbe./ aburidbai*; *egüden-dür/egüden-tür-iyen*; *oruyulba./oruyulbai*; *qoyar-i/qoyar-a*; *büsiren/büsire*; *qoyar-a/qoyar*; *küçü/küçün*; *nemegdejü/nemegden*; *kürgejü/kürbesü*; *etügen-e/etügen-ü*; *bolγaba./bolqabai*; *elige/eligen*; *emtelbe./emtelbei*; *bolqaba./bolqabai*; *uruy-un ba/uruqudba*; *ülidgebe./ ülidgebei*; *üleges-i/üleges-i*; *kemeldübe./ kemeldübei*; *jarqaq/jarqaq- tu*; *köüken-i/köbegüken-i*; *ögbe./ ögbe*; *qamtudčū/qamtudqajū*; *čorqan/čorq-a*; *soγoljū/čoqurlaju*; *čoytai/čöq*; *em-e-yi/ ekei*; *qamtudčū/qamtudqajū*; *jubur/ jubur-a*; *ičuba./ ečıbei*; *ičurun/ičürün*; *qaldun-u/qaldun -a*; *tungqulduγu/tungqu-dun*; *neyilen/nile*; *amaralduy-a/ amaraqalduba*; *kemeldülegei./kemeldüjü*; *qarbiγaldun/qarbuκdun*; *yor-iyen/yoriγu-ban baına*.

• **Нэрзүйн болон бичилгийн зөрөө** *nambuγa/namuγa*; *nambuγa/ namuγ-a*; *sayulγ-a/ saquqlan*; *de*

sečen/dei sečen; *üjn-i/ oçin-i* 25a-5,9 мөн адил; *kelüren/kerülen*; *čiqurγu/čiqurq-a*; *šotan/šotan*; *küre_o/lkü/ kürlükü*; *šotan-i/šotan eke-yi*; *bögetür/bögütür*; *örmüge-ben/nemürgeben*; *bürge ergide/bürge ergi*; *buluyan/bulayan*; *wang/ong*; *tuula/tuqula*; *wang qan/ong qan*; *onan-u/onon-u*; *nelke/negelekei*; *egüde/ egüden*; *bürge ergide/bügürge ergide*; *gere_o/ger-e*; *qoγayčün/qoγayčün*; *töbürigün/töbürigen*; *jalγamsıγtan/jalqamsıγ-tan*; *emegen/emügen*; *ger-čü/ger-čı*; *bosıγad/bosu-qad*; *čerigüd/čerig-üd*; *ögüged/ögü-ged*; *ögelün/ögelen*; *bayasba./bayas-ba*; *yısün/yısün*; *ögülerün. ögüler-ün*; *qačγun/qačγun*; *odčigin/očigin*; *boγurčū/boqurčı*; *degürbe./diğürbe*; *böger-e/bögür-e*; *čerigüd/čerig-üd*; *čerigüd-ün/čerig-üd-ün*; *aq-a-nar/aqanar*; *yurbanta/ qurban-ta*; *buljūbasu/buljūbasu*; *siryubasu/sirqu-basu*; *qaldun-ača/qaltun-ača*; *kilγu/kilqa*; *boqurčū-da/boqur-čū-da*; *ögede/ögüde*; *botuqan/ botuqan*; *botaqan*; *keliüren-ü/kerülen-ü*; *tüngkeüg/tüngkeüg*; *negüjü/nekejü*; *γoruqana/ qoruqana*; *jaqayambul/ jaqayambü*; *qarayana-da/qaralda*; *jaqayambu-tan-ü/ jaqayambü-ten-ü*; *quluγana/quluqana*; *küçügene/küçügene*; *mayu/maqui*; *üjn-i/ oçin-i*; *qu,γayul/ qudqu*; *qoqımai/qoqımai*; *qorγusun-u/qoγusun-u*; *abčıraju qatasun/ adčirtu qabdaqasun?*; *bıγayul/ buqu*; *egüden-ber/egüde-ber*; *oruyulγ-a/ oruyulq-a*; *eke-yi-münü/ ekei-münü*; *abčıra/abčı ire*; *γodulidqu/qodulidqu*; *nereyidčü/nereyiddejü*; *oyturγui/oqtarqu*; *oru ba-anu/ örebe-anu*; *oyturγui/oqtarqu*; *busa_oqajū/ busqajū*; *maqalayıtu/maqalai-tu*; *degeltü/degel-tü*; *γaltu/γal-tu*; *soq-a/sona*; *talqun aral-ača/ teled kel-ece* ? [36b-7]; *ičurun/ičür-ün*; *qorqunay/qorquna*; *kerü-ber/kerüber*; *ükürtü/ükertü*; *jubur/ ubur*; *yačayuratu/qaquratu*; *quraltuγ/qural-tuq*; *šıγ-a/sıq*; *onan-u/onon-u*; *čengülügü/čingil-tür-tü*; *alanggir/ aqir baına*.

• **Өгүүлэмж, найруулгын ялгаат зүйлс:** (NT) *nigen küriyen irgen-dür kürbe. sirγ-a a(γ)tatan nayıman*

morid tere yeke küriyen-ü kijaγar-a ebessülen bayıju büküi-yi üjebe. (Tibet.) *nigen yeke küriy-e-tür kürbesü: sirγ-a aqtad tere küriyen-ü kijaγar-a ebessün idejü bayıquı-yi üjegend.* (XAT.) *tayıčıγud-tu kürbe. küriim geküle nayıman sirγ-a-yi olan kümiin küriyelejü umtaγsan-i üjebe*; *temüjin ögülerün/ejen boqdan ögülerün:/ ejen boqurčū-tu jarlıy bolba*; *nökür čı ende bai/nökür čı ende bai/ boqurčū čı mori barıju bai*; *boγurčū ögülerün nökücesü kemen irelege. bi ende yekin bayıqu kemed/boqurčū ögüler-ün nöküce-sü kemejü irelüge. bi ediğe ende yakin bayıqu kemeged/boqurčū kelebe: buyan-tu sayın edür-tü dayala:bulqa edür-tü čini bultariju bayıbasu ende γayun kerege gebe*; *ülü abqu kemebe./kemejü ese abuba*; *γurban söni γurban edür/qurban edür qurban söni* (“өдөр”, “шөнө” ийн байр солигдсон); *Нүүц Товчооны эхүүдэд байдаг “temüjin belgüdei qoyar börte □in-i yısün nasutu бүкүи-дүр үјејү iregseger qayacıju bölüge. Kelüren mören uruyu erin odba?” гэсэн утга*

авцалдаа тааруу өгүүлбэрийг/ Төвдөөс олдсон Нууц Товчооны энэ хэсэгт “*kemen*” хэлбэс орсноор, *temü□in belgüdei qoyar* “*börte üjin-i üjsün nasuti бүкүү-дiir üjejü iregseger qayačaju bölüge*” *kemen* керүлен mören урууу erin odba” гэсэн өгүүлбэр болохыг тодлож өгөвө [24b-19,20]; *tayičiqud aqa degü činü nayitamu kemen mede□ü/ masi erü□ü/ tayičiqud aqa degü činü nutuq-turiyan gege□ü orqibai kemen masi erüjü*; *belgüdei-yi boqurčiyi nöküčey-e kemen uriju ilebe/ belgüdei-yi ilegejü boqurčiyi nöküčey-e kemen uriju ilegebe*; *šotan eke-yin šidkü□ü/ kemen qara bulıñan daqu abčira□u bölüge./ šotan eke qara bulıñan daqu šidküñsen bölüge*; *bos kemebi./ bosuqad*; *köti□ü/ jasaba./ kötelbe*; *qoqayčän emegen börte üjin-i niyusu kemen böken qarayutai tergen-dür unıyulju / qoqayčän emegen börte otčän qoyar ed baraqaban orıñulju bey-e-ben tergen-tür niqıju*; *üker köljü/ üker-tür terge köljü*; *tengkelü yoruqan ögede ködiñju/ aqulan-tur jorčiqı-tür*; *ayısun бүкүү-дiir aru baru-da edür gejin бүкүү-дiir/ arudan barudan čerig-üd*; *esergüneče čerig aran qataraju/ esergüd čerig arad qataraju*; *qıyus odba./ ququraju odbai*; *sal nyaju orıy-a./ selju getüliye*; *boljaldıy-a./ boljal tende boltuqai*; *bi “čilger”iın ařd/ bi “čilger”iın өмнө*; *qaldın burqan-a/ burqan qaldın-a*; *ilügsed/ ilüddügei ilügsen*; *ere ačtu/ erketü*; Нууц товчоонд Мэргидийг дараад Тогорил Хан буцаан тухай бүхэлтэй *jubur dayarin yačayuratu subčid bulıyatu subčid dayarin* гэж байхад Төвдөөс олдсон Нууц Товчооны хэсэгт нэлээн ялгаа гарна.; *burčuyi-yin qoyar eber niyaju niükeljü/ buqıyın eber-ıyer egüdügsen байна.*

03. Төвдийн номын сангаас олдсон Нууц Товчооны хэсгийг судалснаар, бидний урьд хождын ухаарал, тайлбар сэлтийг эргэн харах, засан залруулж ч магадгүй зүйл байна, жишээлбэл:

㉔ “Үжин(兀眞 Üjin, 兀眞 wù-chēn)” гэдэг үгийг авч үзье:

· “Үжин” гэдэг үг Нууц Товчооноо “Өгэлүн(ᠥᠭᠡᠯᠦᠨ Ögelün), Бөртэ(ᠪᠦᠷᠲᠦ Börtē), Узуур(ᠤᠵᠦᠭᠦᠷ Uzuur)”, эх(ᠡᠬᠡ eke)” гэдэг үгстэй хосолж, мөн дангаар гарна.

· Хэлбэр нь: “Үжин(兀眞 wù-chēn 兀眞 Üjin 1-55-5, 56-5, 59-2; 2-70-2,3, 73-6, 74-2,6,9, 76-4,7, 78-1; 3-105-18, 110-6,8, 118-19; 4-130-10; 6-177-38; 10-245-32)”;

“Үжиний(兀眞訥 wù-chēn-nè 兀眞 Üjin-ü 2-74-8, 75-1, ~兀只訥 wù-chī-nè 2-94-9; 3-119-1; 10-245-49)”;

“Үжинийг(兀只泥 wù-chī-ní 兀眞 Üjin-i 1-56-2,16,17; 2-94-1,7, 100-2; 3-104-14, 110-10,16, 111-7,18, ~兀眞泥 wù-chēn-ní 2-72-4, 74-1)”;

“Үжинээ(兀眞捏 wù-chēn-niē 兀眞 Üjin-e 4-130-12, ~兀只捏 wù-chī-niē 2-99-9)”;

“Үжинээс(兀只捏扯 wù-chī-niē-chē 兀眞 Üjin-eče 1-60-1)”;

“хатанҮжинд(ᠬᠠᠲᠠᠨ 兀眞 娘子途兒 3-111-12) гэсэн хэлбэрээр 40 удаа гардаг.

“Үжин(兀眞 wù-chēn 兀眞 Üjin)ийг “*婦人 fù-rén*” гэдэг хятад үгээс гаралтай гэж үзэж тайлбарласаар ирэв. Нууц Товчооны бөлгийн эцэс дэхи нангиад орчуулгад *婦人 fù-rén* гэж байгаа болохоор дагацгаасан байх. Ер, аливаа үгийн гаралд тун нухацтай хандваас зохид.Мөхөс хүн, энэхүү саналыг хэд хэдэн шалтгаанаар эргэлздэг байв, үүнд:

- ① “Үжин” гэдэг бол эртний монгол хэлний үг, Нууц Товчооноос өмнөх үеийн ярианы болон бичгийн хэлнээ нэгэнт байсан өтгөс үг гэж боддог;
- ② Нууц Товчоонд гардаг “Үжин” бүгдийг “*婦人 fù-rén*” гэж орчуулаагүй. Нууц Товчооны хадмал орчуулгад өмнөх “Өгэлүн”, “Бөртэ”, “Узуур”, “хатан” гэдэг үгтэй нь хамт “хүний нэр人名”, “бүсгүйн нэр 婦名”, “бүсгүй хүний нэр 婦人名”, “эхийн нэр 母名”, “Тайзү-гийн эхийн нэр 母名”, “хатан нэр 娘子 3-111-12”, “гэргэйн нэр 妻名 1-60-1; 2-94-9”, хааяа (夫人 4-130-10) (夫人名 10-245-32,48,49) гэж орчуулсан байдаг;
- ③ “Үжин 兀眞 wù-chēn” гэдэг үг, нэн бас, “охин” гэдэг үгтэй хосолж Нууц Товчоонд гардаг, жишээлбэл, Тоорил ван хан Узуур Үжин гэдэг охин(忽札兀眞 兀眞 斡乞 hū-chá-wù-ér wù-chēn uò-k’i 兀眞 斡乞 6-177-38)”той байсан. Энэ үгийг Чингис Хаан дурдсан байдаг(6-177-38). Иймхэн, хүний нэр төдий юман дээр Чингис Хааны хэл халтирсан гэхэд итгэшгүй;
- ④ Үл барам, 6-177-38-р зүйлд гардаг “Үжин 兀眞 wù-chēn” ийг бөлгийн нангиад орчуулгад “охин 女子” гэсэн байгаа (你那時將女子忽札兀眞 兀眞) нь бидний саналыг давхар нутлана;

- ⑤ Нууц Товчоог зохиох үед “婦人 fù-rén” гэдэг хятад үг монгол хэлнээ, очиж очиж хүний эшийн зүйлд тэтгэлээ нэвтэрчихсэн байсан гэхэд бэрх;
- ⑥ “婦人 fù-rén” гэдэг бол “Үжин 兀眞 wù-chēn” гэдэг монгол үгийн хятад хүмүүст зориулсан орчуулгадаа хэмээн эргэлздэг байсан хэдий ч, түүхэн сурвалжийн баримт олддоггүй байв.

Харин, энэ удаа Төвдийн номын сангаас гарсан Нууц Товчооны хэсэг бидэнд шинэ баталгаа нээж өглөө. Үнэхээр, “婦人 fù-rén” гэдэг бол 兀眞 wù-chēn гэдэг монгол үгийн хятад хүмүүст зориулсан орчуулга болохоос бус, уугал монгол үгийн гаралтай хамааралгүй нь нотлогдов. “Үжин 兀眞 wù-chēn” ийг орчин цагийн монгол хэлний “оч 𐎠𐎡 оᠴи” гэдэг үгтэй холбох сэжүүр цухуйв, тухайлбал, Нууц Товчооноо Бөртэ “Үжин” гэж гардаг нэрийг Төвдийн номын сангаас олдсон Нууц Товчооны хэсэгт олонтаа

𐎠𐎡 “Oᠴin-i, Очиныг” (24b-17, 25a-5,9)

𐎠𐎡 “Oᠴin-a, Очинаа” (26b -9) гэж гарч байгаа нь жирийн нэг үсгийн эндүү биш болов. Түүгээр үл барам, Төвдөөс олдсон Нууц Товчооны 26-р нүүрийн 12-р мөрнөө 𐎠𐎡 “Odᠴin, Отчин” гэж маш тод бичсэн байна. Энэ нь, “Үжин” гэж уншсаар, “婦人 fù-rén” гэдэг хятад үгтэй гарлаар нь холбосоор ирсэн нэр маань монгол хэлний “оч 𐎠𐎡 oᠴi”, монгол түрэг хэлний дундын язгуур болох “от”, түүнээс улбаатай “отгон 𐎠𐎡 odqan”, “отчигин 𐎠𐎡 odᠴigin” гэсэн үүр үгсийн эгнээнд орж ирлээ гэсэн үг ээ (Орчин цагт өвөрлөгчид маань, монгол хүний гайхамшигт дархлаа болох хүний нэрэндээ “Оч 𐎠𐎡 Oᠴi” гэдэг үгийг хадгалсаар буйг, “Оч” нэртэй монголч эрдэмтэн ч буйг хэн бүхэн мэдэх билээ).

𐎠𐎡 Нууц Товчооноо 不兒吉 額兒吉 (3-107-5),

不兒吉 額兒吉迭 (2-96-1,97-1,98-1; 3-107-6),

不兒吉 額兒吉迭微 (6-177-64) гэж 6 удаа гардаг ба бид 𐎠𐎡 𐎠𐎡 𐎠𐎡 , 𐎠𐎡 𐎠𐎡 𐎠𐎡 ,

𐎠𐎡 𐎠𐎡 𐎠𐎡 гэж буулгасаар ирсэн ба уул газрын нэрийн гарал бүрхэг байлаа. Харин Төвдөөс олдсон Нууц Товчооны 25b-24, 26a-11, 12-р талд 𐎠𐎡 𐎠𐎡 biigürge ergi гэж тов тодорхой бичсэн байна. Энэ нь, уул газрын нэрийг нягтлахад тус болж болзошгүй, үүнд: тэр газар эмээлийн бүүрэг мэт тогтоцтой байснаас тийн нэрлэсэн ч байж магадгүй (“Эмээл” даваа, “Хамар” даваа, “Дөш” толгой, “Нүдэн” нуур гэх зэргээр монголчуудын газрын нэр өгдөг ёсыг энд холбон санахад илүүдэхгүй).

𐎠𐎡 Нууц Товчооноо “Onan, Onan-u” гэсэн хоёр хэлбэрээр, 幹難(uò-nán), 澣那 hàn-nà, nà ,nà ,nà i),

幹納訥(uò-ná-nè) гэсэн гурван янз ханз галигаар “Онон” мөрөн гэсэн үг 33 удаа гардаг ⇒

幹難(uò-nán 1-1-4, 24-4, 30-1, 32-3, 50-3, 54-1, 55-13, 56-10, 57-2, 59-3, 2-72-4, 74-4, 75-4, 81-4,8, 82-3, 84-7, 88-2, 97-4, 3-106-14,16,18, 108-2, 116-7, 4-130-11, 144-5,9, 8-202-2, 9-211-3);

幹納訥(uò-ná-nè 4-144-12);

澣那 hàn-nà, nà, nǎ, nǎi 4-129-10,12, 136-8 ба энд хамгийн сонирхолтой нь “Онон”

мөрнийг “澣 hàn” гэсэн ханз үсэг оруулж галигласан явдал юм. Энэ нь ганцхан удаа биш. Эртний мэргэд Нууц Товчооны 4-129-10,12, 136-8-р зүйлд гурвантаа тийн галигласан байх тул тохиолдол гэж ойлгох нь бидний ухаан тэгшрээгүйн шинж. 澣 hàn –ийн уг утга нь “ухиах, угаах” (боловч, заримдаа “арав”(хоног) гэсэн утга илэрхийлдэг. Тэр нь, Тан улсын үед(唐代) түшмэлүүдээ арав хоногт нэг удаа усанд орж ухиах үйлдэх чөлөө олгодог байснаас улбаатай гэж тайлбарладаг. 澣 hàn нь 浣 huàn -тай адил бөгөөд орос галиг нь “хуань” бөгөөд “мыть, обмывать”, “уст. декада” гэж орчуулдаг). Нууц Товчооны 4-141-15-д 刊 k’ān мөрөн гэж гардаг. Эргүнэ(Өргөн, Аргун) мөрөнд цутгадаг голын нэр. Эртний монголчуудын өвөг нутаг хэмээцгээдэг Эргүнэ мөрөн, “Ноон”(Nuun, 嫩 nèn=Онон) голын сав газарт Кынь(根 nan.gēn, сол 根 Кынь) гол, Ари (阿里 nan.ā,ā,e-ī, сол. 아리 Ари) гол, Арийон (阿龍 nan.ā,ā,e-lóng, сол. 아룡 Арийон) уул буй. Мөн, 澣 hàn -ыг “их, том” гэсэн утгатай “Хан”-ы нангиад галигтай дүйцүүлж үзэж болох талтай ч, Сөүл хотын дундуур урсдаг 澣 мөрөний 澣 ын утгыг нэхэн санахад илүүдэх юун. Солонгосын “澣 Хань” голын эртний нэр нь монгол хэлний

“ариун” гэсэн утгатай дүйнэ. “Ариун ~~ᠠᠷᠢᠭᠤᠨ~~ ariyun”-ы язгуур нь “ари-“ (Энэ тухай «13-14-р зууны монгол солонгос харилцааны бичгүүд 1.1978»-д дэлгэр өгүүлэнийг нэхэн үзнэ үү...).

Нөгөө нэг анхаарал татаж байгаа зүйл бол Төвдөөс олдсон Нууц Товчоонд “Онон” мөрнийг (32b-15)-д ”onon-u” гэсэн мөртөө, 32a-12-р мөр, 32a-15-р мөрнөө ~~ᠣᠨᠣᠨ~~ / *oq-a~uq-a* гэж бичсэн явдал юм. Алдвар (~~ᠠᠯᠳᠠᠪᠠᠷᠢ~~ aldaburi = ихэс мэргэдийн “алдаа”) юм уу гэтэл хэдэнт давтагдаж байгаа тул болгоомжлох нь зүй. ”Ong” юм уу гэтэл, ”Ong” (ван) ханы бичлэгтэй таарахгүй(25b-16,32a-21). ”n”ийн өмнөх цэгийг тавиагүй гэж үзвэл, үгийн эхэнд ”N” авиа гарч ирж, ”Nuγ-a”(Noγ-a) болж, Онон голын нэрийг “Ноон”(Nuun) голын нэртэй холбодог санал руу ойртоно. Энэ нэрийг Жамуха хэдэнт хэлсэн байх тул Жадараныхан, Жамухынхан “Онон” голыг тийн нэрлэдэг байсан юм болов уу гэж бодно. Юу ч атугай, эхбичигт үнэнч байх судлаачийн жудгийг дагаж ~~ᠣᠨᠣᠨ~~ / *oq-a~uq-a* гэж буулгав (Бичлэгийн зөрөө, сүүл татлагын ялгааг Төвдөөс олдсон Нууц Товчооны хулсан үзгийн эхийн 32b-15, 32a-12, 32a-15-р мөрөөс нэхэн үзэж тунгаана уу).